

REVISTA BIBLIOTECILOR

2 1969

Publicație

*a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

**MICA BIBLIOTECA
DE ISTORIE**

BIBLIOTECILOR

S
U
M
A
R

	<u>Pag.</u>
Un an bogat în semnificații	67
Petre BARBULESCU : Coordonate socio-pedagogice privind funcția bibliotecii în lumea contemporană	69
FÜLÖP Geza : Contribuție la determinarea factorilor psihologici și sociologici în procesul de informare	72 X
Aron GRÜNBERG : Premisele stabilirii unor normative pentru bibliotecile comunale (I)	76
George VLADESCU : Reabilitarea unei metode sau despre accesul liber la raft în bibliotecile comunale	80
Ioana TAUTU : Bibliotecile publice la dimensiunile unui județ	82
Iulia LĂZĂROIU : După reorganizarea bibliotecilor sindicatelor. Rezultate modeste dar promițătoare	86
Ghid pentru redactarea rezumatelor de autor destinate publicării (II)	88
P. BARBU : Însemnări de la simpozionul „Cercetarea științifică și acțiunea cultural-educativă pentru adulți”	90
Victor STROE : Expoziția — concurs : Manuscrise și tipărituri vechi aflate în bibliotecile personale	92
MEZŐ Andrei : Propunerile unui bibliotecar	94
Cronică	95

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

COMPLETĂRI ȘI ADAUGIRI LA BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHIE

D. M. PĂPURICĂ : Foi volante din colecțiile Bibliotecii Centrale de Stat	97
Gheorghe PĂRNUȚĂ : „Învățăturile și îndemnul lui Nicolaie Nicolau	100
A. DANKANITS : Vechi tipărituri transilvănene	101

EX LIBRIS

G. HÂNCU : Ex libris-ul lui Nicolae Văcărescu 102

BIBLIOTECI DE PESTE HOTARE

Eugenia ȘTEFAN : Legea bibliotecilor din R. P. Polonă 104

De peste hotare 107

PROFILURI

Valentina POPOVICI : Nadejda Konstantinovna Krupskaja
(1869—1933). 100 de ani de la naștere 108Șerban ANDRONESCU : Chiri/Constantin-filozoful. 1100 de la
moarte 111

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România. 1867—1967.
Cartea centenarului; Un nou volum al bibliografiei locale;
Bargilliat, Alain. L'imprimerie du XX-e siècle 113

FIȘIER

Prelegeri universitare de socialism științific; Cojocaru, Ion.
Începuturile învățămîntului tehnic și profesional în Moldova
și Țara Românească; Neagoc, Manole. Curtea de Argeș;
Gamow, George. O planetă numită Pământ; Arghezi, Tudor. Scrieri. Vol. 19; Ciobanu, Mircea. Martorii 117

CONSULTAȚII

Ecaterina TENEA : Cotarea publicațiilor și catalogul topografic
(IV) 123Vasile RADO : Sugestii privind reamenajarea Bibliotecii comunale
din Vama 126

Mircea Tomescu cop. III

REDAȚIA :

Str. Biserica Amzei, nr. 5—7, sectorul 1
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCU-
TOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen
IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-
BRĂDICENI, Dan SIMONESCU, Mircea TOMESCU.

UN AN BOGAT

ÎN

SEMNIFICAȚII

În curînd vor avea loc alegerile pentru Marea Adunare Națională și consiliile populare, manifestare puternică a democratismului vieții politice, prilej de afirmare a conștiinței cetățenești a întregului nostru popor. 1969 este anul aniversării unui sfert de secol de cînd România a pășit pe calea vieții noi, a făuririi unei orînduiri sociale superioare — socialismul. Bilanțul pe care-l face poporul român în întîmpinarea acestei glorioase date este deosebit de grăitor. Producția industrială a crescut de 14 ori în raport cu nivelul atins în 1938. Fața țării s-a schimbat fundamental, pe vechile sale meleaguri ridicîndu-se combinate moderne, care se armonizează cu liniile de înaltă tensiune, cu siluetele noilor locuințe și clădiri social-culturale. În lumea satelor, socialismul aduce tot mai intens binefacerile tehnicii, științei, civilizației.

Dar aniversarea nu va fi numai un bilanț, ci un îndemn spre noi realizări ca și un prilej pentru a deschide noi perspective, pe care întregul popor le va dezbate în pregătirea Congresului al X-lea al partidului. Așa cum a intrat în tradiția vieții noastre politice, Congresul va trasa liniile mari de dezvoltare a țării pentru perioada următoare, stimulînd elanul patriotic al poporului român.

Socialismul a ridicat la suprafața vieții sociale energii latente, a pus în valoare forțele creatoare ale maselor populare din țara noastră, transformînd în realitate visurile cele mai îndrăznețe ale celor mai înaintați fii ai națiunii noastre. Sub conducerea partidului comunist, se înfăptuiește cu perseverență politică de industrializare socialistă a țării, singura în măsură să lichideze înapoierea moștenită din trecut, să pună în valoare resursele naturale ale țării, să ducă la ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporu-

lui. Justețea politicii de industrializare este atestată cu puterea faptelor, care arată că România realizează unul din cele mai înalte ritmuri de creștere economică pe plan mondial, că venitul național sporește an de an, dînd posibilitatea ridicării sistematice a standardului de viață al fiecărui cetățean și de civilizație materială și spirituală a întregii țări. În anul 1969, va continua dezvoltarea accelerată a întregii economii. Producția industrială va crește cu peste 10 la sută asigurîndu-se astfel realizarea integrală și chiar depășirea sarcinilor stabilite inițial de planul cincinal.

Un indiciu elocvent al preocupării constante a partidului și statului pentru bunăstarea maselor îl constituie alocațiile social-culturale, al căror quantum este în creștere an de an. Față de 1955, cînd ele s-au cifrat la circa 7 miliarde de lei, au ajuns în 1968 la peste 31 de miliarde de lei, iar în anul acesta vor fi de 33,327 miliarde. Deși între 1960 și 1969 ritmul mediu de creștere a populației a fost de 0,7 la sută, ritmul de sporire a acestor fonduri a fost de circa 10 la sută. În ansamblul acestor cheltuieli, locul cel mai de frunte îl ocupă învățămîntul, peste 26 la sută, ceea ce permite ca să se generalizeze școala obligatorie de 10 ani, să sporească an de an numărul studenților și elevilor de liceu.

În același timp crește salariul real al oamenilor muncii. În 1969 se va încheia acțiunea de mărire a salariilor, ceea ce va însemna că pînă la finele cincinalului, salariul real va fi cu 23 la sută mai mare decît în 1965.

Ridicarea continuă a nivelului de trai este posibilă numai pe temelia unei economii în plină dezvoltare, bazată pe cele mai noi cuceriri ale tehnicii și științei. De aceea,

asa cum s-a stabilit la Congresul al IX-lea al partidului, atenția se îndreaptă spre ridicarea calitativă a întregii activității economice, prin sporirea productivității muncii, reducerea prețului de cost, introducerea perseverență a tehnologiei și științei înaintate în procesul de producție.

O expresie a înaltei conștiințe socialiste de care sînt animați comuniștii în îndeplinirea programului elaborat de Congresul al IX-lea o reprezintă chemările organizațiilor de partid ale Municipiului București și Județului Timiș, ca și chemarea institutelor de cercetări și proiectări din sectorul 7 al Capitalei, spre valorificarea intensivă și rațională a resurselor productive și umane ale întreprinderilor și institutelor științifice. Ele au generat o puternică mișcare pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor economice și de cercetare științifică pe anul 1969, an hotărîtor al actualului cincinal. Toate organizațiile de partid județene, colectivele a zeci de institute de cercetare și de învățămînt superior s-au angajat să acționeze cu hotărîre pentru îndeplinirea și depășirea îndatoririlor ce revin pentru înflorirea economiei socialiste. Economiiile și resursele suplimentare dobîndite prin această mișcare profund patriotică permit intensificarea ritmului de dezvoltare a economiei, ridicarea condițiilor de viață civilizată pentru întregul popor.

Anul 1969 este deosebit de important pentru agricultură. Învîngerea calamităților naturale din vara trecută a demonstrat superioritatea agriculturii socialiste, resursele pe care ea le cuprinde. În acest an, se prevede o creștere substanțială a producției — 15 milioane de tone de cereale — concomitent cu realizarea unor lucrări de irigații, care să asigure o folosire rațională a pămîntului, cu introducerea și mai perseverență a tehnicii și metodelor științifice în lucrarea organelor cooperatiste.

Caracteristic pentru viața politică a României este continua adîncire a democratismului socialist, crearea cadrului instituțional pentru participarea tot mai activă a celor mai largi pături ale populației la treburile publice, realizarea în fapt a guvernării poporului de către popor. În ultimul timp, și cu deosebire după Congresul al IX-lea al P.C.R., au fost adoptate măsuri de întărire a legalității socialiste, de garantare a drepturilor cetățenești, se organizează sistematic mari dezbateri publice asupra tuturor problemelor esențiale ale evoluției sociale, conducerii economiei, dezvoltării învățămîntului, științei.

Noua organizare administrativ-teritorială, avînd ca țel apropierea organelor de conducere de mase, instituirea comitetelor de direcție în întreprinderi economice, a consiliilor științifice în institutele de cercetări, sporirea atribuțiilor Marii Adunări Națio-

nale, introducerea practicii sesiunilor deschise a forului suprem al puterii de stat, marile dezbateri naționale asupra principalelor probleme sociale, economice și culturale, în cadrul cărora este valorificată experiența colectivă a tuturor oamenilor muncii sînt elemente constitutive ale unei preocupări de ansamblu pentru a face cît mai efective posibilitățile obiective ale democratismului socialist.

Una din cele mai pregnante expresii ale democratismului socialist o constituie rezolvarea deplină a problemei naționale, realizarea egalității în fapt pe toate planurile a tuturor cetățenilor fără deosebire de naționalitate. Oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități trăiesc și lucrează în comun pentru binele patriei socialiste, bucurîndu-se deopotrivă de binefacerile orînduirii socialiste.

În procesul construcției și desăvîririi noi orînduiri se afirmă cu putere rolul clasei muncitoare, ca hegemon al tuturor celorlalte clase și pături de oameni ai muncii. În lupta pentru înfrîngerea greutăților, pentru prefacerea din temelii a structurii sociale, economice și politice a țării, s-au vădit înaltele calități revoluționare ale muncitorimii, capacitatea sa de a sta în fruntea întregului popor. Întărirea rolului de conducător al clasei muncitoare, clasă care a dobîndit noi dimensiuni calitative în condițiile socialismului, este chezașia mersului înainte al României.

În același timp s-au manifestat tot mai larg posibilitățile politice înaintate ale țărănimii care, pășind pe drumul cooperativizării socialiste, se ridică pe noi trepte ale civilizației.

Socialismul a dat intelectualității cele mai largi posibilități de afirmare a resurselor sale creatoare, creează condițiile cele mai propice pentru ca oamenii de știință și cultură să contribuie din plin la înflorirea țării.

Marile transformări social-economice, politice și spirituale ce s-au produs în anii puterii populare își găsesc expresia în făurirea unității moral-politice a întregului popor, care constituie o forță motrice a dezvoltării multilaterale a țării. Consemnînd această realitate, Frontul Unității Socialiste, organism politic permanent, înmănușează toate clasele și categoriile sociale, întregul popor, sub conducerea partidului comunist. Frontul Unității Socialiste este menit să mobilizeze și mai intens energiile creatoare ale tuturor cetățenilor, să asigure participarea activă a întregii populații la viața politică a țării. Sub egida Frontului Unității Socialiste se desfășoară campania de alegeri pentru deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare, o înaltă școală de educație cetățenească.

Toate înfăptuirile obținute și realizările viitoare sînt indisolubil legate de afirmarea și consolidarea rolului conducător al partidului comunist. „Conducerea victorioasă a poporului român pe drumul socialismului, al progresului material și spiritual — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu ar fi fost posibilă dacă în fruntea națiunii nu ar fi existat Partidul Comunist Român, unic și glorios partid marxist-leninist al clasei muncitoare, care și-a asumat înalta misiune istorică de a face să triumfe pe pămîntul României visul de aur al omenirii — societatea comunistă“.

★

Participarea bibliotecilor la campania electorală, prin propagarea literaturii care oglindește realizările regimului nostru socialist, reprezintă o parte din programul de acțiune elaborat în toate județele, sub conducerea comitetelor județene de partid. Urmărind intensificarea activității cultural-educative, acțiunile de popularizare a literaturii vor culmina cu manifestările în întîmpinarea glorioasei aniversări a 25 de ani de la Eliberare.

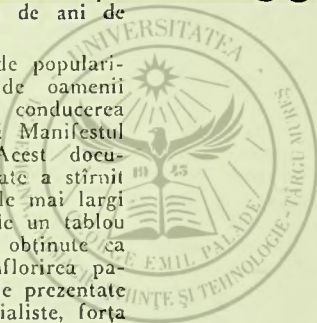
Un ajutor prețios în munca de popularizare a realizărilor dobîndite de oamenii muncii din țara noastră sub conducerea partidului comunist îl reprezintă Manifestul Frontului Unității Socialiste. Acest document de o covârșitoare însemnătate a stîrnit un profund ecou în straturile cele mai largi ale poporului. Manifestul cuprinde un tablou convingător al marilor realizări obținute ca și un amplu program pentru înflorirea patriei noastre. Din datele și cifrele prezentate rezultă dinamismul societății socialiste, forța creatoare a unui popor liber, perspectivele pe care le deschide omului o orînduire fără exploatare, în care clasa muncitoare și aliații ei, sub conducerea partidului marxist-leninist, făuresc în mod conștient istoria.

Bogăția argumentelor teoretice și a faptelor din Manifestul Frontului Unității Socialiste dau posibilitatea unei largi munci politice pentru a pune încă o dată în evidență superioritatea socialismului.

Colectivele bibliotecilor tehnice și ale sindicatelor, ca și bibliotecile științifice de specialitate și marile biblioteci publice, au studiat cu deosebit interes angajamentele întreprinderilor și instituțiilor științifice. Ele și-au propus măsuri pentru desfășurarea unei activități de propagandă a cărții și de informare intensă în domeniul literaturii tehnice, științifice, în sprijinul realizării angajamentelor în întrecerea socialistă.

Indiferent de profilul și mărimea lor, bibliotecile publice își vor face o datorie de onoare din propagarea cuvîntului însuflețitor al partidului prin mijlocirea cărții.

COORDONATE SOCIO- PEDAGOGICE PRIVIND FUNCTIA BIBLIOTECII ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Trăim într-o epocă de dezvoltare impectuoasă — fără precedent în istorie — a științei și tehnicii. Participăm nemijlocit la o revoluție tehnico-științifică, cu implicații imediate ce duc la transformări economice și social-politice în toți porii societății contemporane.

În decurs de numai cîteva generații și mai cu seamă în timpul vieții generației noastre, *au crescut considerabil posibilitățile omului de a cunoaște și, prin aceasta, de a transforma într-un ritm mereu accelerat — natura și societatea.*

Nu numai viteza și amploarea progresului gîndirii științifice, dar mai cu seamă profunzimea și rapiditatea cu care cuceririle ei sînt aplicate în practică, transformînd producția bunurilor materiale și modul de viață al oamenilor, au făcut ca *știința să devină o forță de producție*, și încă una din cele mai însemnate. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în *Expunerea cu privire la îmbunătățirea organizării și îndrumării activității de cercetare științifică* — prezen-

tată în sesiunea Marii Adunări Naționale din decembrie 1965 — „Aplicarea în practică a rezultatelor sale face ca știința să devină o însemnată forță de producție, un factor hotărâtor al mersului înainte al economiei și culturii, al întregii societăți socialiste“.

Vorbind despre *funcția socială a științei* în zilele noastre, constatăm că locul și rolul acesteia, importanța ei în viața socială s-au schimbat calitativ în ultimele zeci de ani. Nimeni — poate nici chiar istoricii — nu mai pune azi la îndoială faptul că știința este unul dintre factorii majori care modelează modul nostru de trai și determină viitorul societății. Specialiștii în materie apreciază că începând din anul 1939 s-au cheltuit pentru știință de trei ori atâția bani și atâtea eforturi cât s-au cheltuit în întreaga istorie a omenirii dinaintea acestei date. Numărul oamenilor de știință se dublează în prezent la fiecare zece ani. Savantul englez John Bernal prevedea că în viitor 20 la sută din populație se va ocupa direct sau indirect de cercetarea științifică, în timp ce omul de știință sovietic N. N. Semenov considera că acest procent ar putea ajunge la 50 la sută.

Este cunoscut pentru mai toți faptul că principala formă de materializare a științei în zilele noastre este *publicarea rezultatelor acesteia în lucrări științifice*.

Cercetările de specialitate au analizat și analizează tot mai profund și din diferite unghiuri de vedere rolul pe care îl are știința și tehnica în dinamizarea societății contemporane. Mai puțin a fost însă luat în considerare rolul CĂRȚII în înșăpăturarea acestor mari transformări. Ne referim la carte — ca purtător de idei, ca mesager al cuceririlor științei, ca mijloc de răspândire în masă largă a rezultatelor cuceririlor umane pe toate planurile: știință, artă, literatură etc.

★

Fără a ne putea permite ca în cadrul unui articol să prezentăm o analiză istorică asupra rolului îndeplinit de *carte, ca mesager al marilor cuceriri ale umanității, ca purtător al marilor idei sociale*, unele date le considerăm necesare, pentru a delimita — fie și sumar — funcțiile acesteia în istoria omenirii, rolul imens al cărții — bun sau rău unori — în *relațiile între popoare, în reflectarea marilor transformări ale omului în evoluția sa milenară*.

La începutul secolului al XIX-lea — anii 1800-1820 — datorită marilor invenții, dezvoltării mașinismului, tirajele cărților cresc vertiginos, iar răspândirea acestora se face într-un timp tot mai rapid. Cartea joacă acum un rol social imens; ea ajută direct, în proporție de masă, la dezvoltarea conștiinței naționale și a conștiinței de clasă. În gândirea revoluționară de la 1848 cantea devine simbolul fundamental al marilor evenimente.

Secolul nostru se caracterizează, pe lângă progresul continuu al cărții în general, și prin dezvoltarea într-un ritm mereu accelerat a *cărții școlare*, ca reprezentând, în medie, în țările cu o cultură avansată, 25—30 la sută din titlurile publicate în fiecare an și 30 la sută sau chiar mai mult din tiraje.

Consultând un *Statistical Yearbook* — cel din 1964 de pildă, sau alte publicații UNESCO, constatăm că producția de carte a lumii a crescut de la 250 000 de titluri, în 1952, la 350 000 de titluri în 1963. În anul 1962 producția de carte se cifrează la aproximativ 4 miliarde și jumătate de exemplare, ceea ce ar necesita 90 000 km de raft, socotind că fiecare volum are în medie 2 cm grosime! Tot astfel, cititorii posibili ai lumii au crescut — după aceleași date furnizate de UNESCO — de la 2 miliarde și jumătate în 1950 la 3 miliarde o sută treizeci de milioane în 1962. *Volumul producției de carte reprezintă, după cum este cunoscut, un indice cultural foarte important*.

O analiză socio-pedagogică privind *funcția socială a cărții*, a bibliotecii în lumea contemporană, în condițiile țării noastre, implică luarea în considerare a unor coordonate majore, printre care pot fi enumerate:

a) *Dinamica dezvoltării învățămîntului*, în prezent și în viitor, pe toate treptele sale: modernizarea conținutului, prelungirea duratei obligatorii, trecerea la noi forme de învățămînt pentru adulți, în direcția unei educații permanente;

b) *Procesul mereu accelerat de dezvoltare a industriei, a întregii economii a țării noastre*, cu implicații directe în întregul sistem de pregătire a cadrelor de specialiști în toate domeniile economiei, culturii, artei, ale muncii științifice;

c) *Dezvoltarea științei*, cu consecințe de o importanță capitală privind ridicarea nivelului de *informare*, de reîmprospătare permanentă a cunoștințelor („reciclaj continuu“), mai ales azi, în condițiile uzurii morale a acestora într-un ritm mereu accelerat;

d) *Cerința obiectivă a societății noastre de educare multilaterală a omului nou*, de înflorire a întregii sale personalități, de împlinire a sa plenară;

e) *Locul și rolul cărții, al bibliotecii*, în întregul sistem de instituții și mijloace ale culturii;

f) *Concurența între producția internă și cea internațională* pe acest plan, avînd în vedere așit necesitatea promovării unei culturi naționale, dar și cea a însușirii celor mai de preț valori spirituale ale omenirii.

Toate aceste coordonate se cer a fi analizate, studiate exhaustiv, cu o finalitate, cu un scop precis: *sporirea eficienței „consumului de carte“* (indice sintetic al nivelului cultural al unei societăți), *sporirea influenței bibliotecii în întreaga viață a omului, adap-*

tarea și apropierea acesteia tot mai mult de cerințele moderne.

În zilele noastre, când trăim o epocă fierbinte de construcție a unei noi societăți, cartea devine un partener, un tovarăș de viață de nedespărțit al omului. *Cartea îi dă ființei umane noi dimensiuni sociale, posibilitatea unor împliniri multiple.* În primul rînd avem în vedere accesul la *informarea științifică*, contactul permanent cu noile cuceriri, care îi oferă omului posibilitatea schimbării statutului său social (o nouă încadrare în producție, la nivel superior).

Biblioteca constituie un atelier al existenței și un *șantier al muncii științifice*. Cititorul este sau încearcă să devină un Faust, un căutător nesăliș de comori ale culturii; el stă de vorbă cu cele mai mari genii ale omenirii, cu cele mai ascuțite minți, cu autorii celor mai mari descoperiri din toate timpurile. Pare cu totul paradoxal, dar este o realitate că omenirea are azi posibilitatea să cunoască operele de valoare ale lui Socrate, Platon, Aristotel, Bacon, Rousseau, opere pe care, în condițiile tehnicii puțin avansate de atunci, contemporanii autorilor respectivi nu au avut posibilitatea să le cunoască. În aceste condiții, dacă la nivelul virstei școlare *cartea este pentru elev o obligație, o sarcină impusă de către societate, la nivelul adultului cartea devine în cea mai mare măsură o necesitate tăuntrică, o cerință personală spre autoeducație, spre autoperfecționare continuă.*

Sintetizînd cele spuse mai sus, considerăm că biblioteca are în zilele noastre două misiuni fundamentale, ambele de o egală importanță :

a) Asigurarea dezvoltării mereu ascendente a *culturii profesionale*, care asigură la rîndul său o continuă specializare și posibilitatea directă a ascensiunii pe acest plan, a adaptării continue a omului la cerințele contemporane, în toate domeniile de activitate ;

b) Îmbogățirea continuă a *culturii generale*, care nu este contrară, ci mai curînd complementară culturii speciale. Cercetătorul francez Louis Favre arăta în acest sens : „Cultura umană cea mai generală este cea care cultivă toate facultățile omului și tînde astfel a face omul complet... este în același timp cultură fizică și cultură intelectuală, estetică și morală“.

Aceste funcții ale culturii, *informare și formare*, funcții care se înscriu pe aria unei coordonate dominante a omului contemporan — *necesitatea obiectivă a educației sale permanente*, sînt îndeplinite din plin de către biblioteca în zilele noastre.

Scoaterea în relief — fie și foarte sumar — a acestor coordonate ale bibliotecii, subliniînd creșterea masivă a funcției sale sociale în contemporaneitate, ne duce în mod direct la necesitatea precizării *funcției și rolului bibliotecarului în acest complex de relații și valori.*

O primă apreciere, în această ordine de idei, se referă la necesitatea sporirii competenței, a pregătirii sale profesionale la nivelul cerințelor contemporane, pornind de la funcțiile instituției sociale în care lucrează — biblioteca. Dacă apreciem că *biblioteca se situează azi în centrul preocupărilor muncii culturale*, în mod logic se cere ca și slujitorii ei — bibliotecarii — să se bucure de aceeași atenție în pregătirea, în selectarea și încadrarea în mod corespunzător.

Bibliotecarul nu este un funcționar, un salariat care îndeplinește o funcție administrativă. El este în primul rînd un ghid spiritual pentru cititori. Întreaga sa muncă este — trebuie să fie — un *act cultural de creație*. În același timp, el îndeplinește și o funcție de propagandist. În alegerea cărților, în dezvoltarea gustului pentru citit, bibliotecarul poate îndeplini o sarcină de *înaltă răspundere pedagogică*, desfășurînd nu numai o activitate de prezent, ci urmărind o anumită linie de perspectivă, ajutînd pe cititor nu numai să se introducă în problemele științei, ale artei, dar și în marile probleme filozofice și politice ale epocii noastre. În acest scop se cere a se desfășura o muncă diferențiată, ținînd seama de diferite interese și preocupări ale cititorilor, de vîrsta și înclinațiile acestora. Bibliotecarul poate ajuta pe cititor chiar și în *tehnica muncii intelectuale*, stimuîndu-l să-și organizeze lectura în condiții optime, recomandîndu-i cărți adecvate nivelului său de înțelegere. O discuție, fie și sumară, asupra conținutului unei cărți, a unor trăsături de caracter ale unor personaje sau asupra unor pasaje deosebit de frumoase din carte poate duce la trezirea unor interese de lectură durabile, la legarea cititorului de bibliotecă.

Experiența bibliotecarilor a dus în decursul anilor la forme dintre cele mai diverse care urmăresc să popularizeze cartea, să-i infuzeze pe cititori — prin cataloage, bibliografii, expoziții, recenzii etc. — asupra cărților de valoare. Din păcate nu putem vorbi de o exigență corespunzătoare în promovarea cărților bune și atragerea atenției asupra celor slabe. Și în zilele noastre „unele cărți par să fi fost scrise nu pentru a învăța ceva din ele“ — după cum se exprima J. W. Goethe — „ci pentru a afla că autorul lor a știut ceva“. Este o constatare care din punct de vedere psihologic trebuie luată în considerare și tratată cu toată atenția. Dacă un cititor, din neglijența bibliotecarului, a primit o carte, două slabe, care nu îl interesează, îl depășesc sau nu îl atrag, de multe ori nu va mai veni la bibliotecă. De aceea, dată fiind diversitatea cititorilor, exigențele mereu mărite ale acestora față de producția de carte, se cere și bibliotecarului o *informare multilaterală*, o cultură cu totul deosebită, multă pasiune pentru munca sa,

mult tact, atenție, stimă și sollicitudine față de cititori.

Prin întreaga sa activitate, bibliotecarul este un căutător, un cercetător chiar, urmărind o arie de probleme deosebit de vastă. Urmind îndrumările partidului de a așeza întreaga noastră muncă pe baze științifice în toate domeniile, ne propunem în continuare să reținem atenția cititorilor asupra unor probleme în care bibliotecarii pot aduce contribuții valoroase în munca de cercetare științifică.

În primul rând, ne referim la depistarea nivelului de cultură al populației cu care vine în contact. Cunoașterea cerințelor de lectură ale cititorilor, a dorințelor lor de informare constituie o altă sferă de preocupări tot atât de importantă. Interesează aici nu numai *cît* se citește, dar și *ce* se citește și dacă în adevăr se citesc cărțile luate de la bibliotecă. Cercetarea fișelor de cititor, observațiile directe, discuțiile cu cititorii pot servi atât la cunoașterea intereselor pentru citit a acestora, cât și la dezvoltarea unui anumit gust, a unor exigențe, la formularea anumitor comenzi de viitor.

Studierea tipologiei cititorilor poate constitui un prețios cîmp de îndrumări în elaborarea unei pedagogii a lecturii, pentru îndrumarea cititorilor în mod competent. În diferențierea și adaptarea funcțiilor bibliotecii la condițiile locale, concrete, studiarea bazei materiale a culturii de masă într-o anumită localitate, de pildă, are o importanță deosebită. Cunoașterea, în acest sens, a condițiilor de activitate ale unei biblioteci rurale, în comparație cu cele ale unei biblioteci care se află în mediul muncitoresc, într-o localitate cu o bogată bază materială,

duce la profilarea acestor biblioteci în mod diferențiat, adecvat.

Studierea timpului liber al oamenilor muncii, a programării timpului de muncă și de repaus, a distanțelor de la locul de muncă pînă acasă poate duce de asemenea la interesante concluzii în desfășurarea muncii cu cartea, în apropierea acesteia de cititori.

Studierea formelor de popularizare a cărții, a căilor de pătrundere a acesteia în rîndurile maselor largi de cititori, poate fi luată de asemenea în considerare ca preocupare științifică a bibliotecarilor.

Toate aceste cercetări au desigur ca notă dominantă un caracter aplicativ-ameliorativ. Ele se cer însă a fi orientate și spre unele implicații cu caracter complex-fundamental, în vederea unor modificări structurale, în vederea luării pe linie de stat a unor măsuri operaționale cu caracter de orientare, structură și conținut privind modernizarea întregii activități a bibliotecilor, ridicarea acesteia pe trepte tot mai înalte, la nivel contemporan.

În acest scop, desigur, cercetările sociologice se cer a fi însoțite neapărat de celea cu caracter psihologic și mai ales pedagogic, ele operînd și pe planul educativ al lucrătorilor în acest domeniu.

Numai o astfel de viziune sintetică, rezultată al cercetării interdisciplinare, al colaborării tot mai strînse între cercetătorii de specialitate, între oamenii de știință, cu masa largă a activiștilor din acest cîmp al activității culturale, poate duce la îndeplinirea — la nivel contemporan — a cerințelor impuse bibliotecii de societatea actuală în plin progres.

prof. dr. PETRE BĂRBULESCU

Contribuție

la determinarea

factorilor psihologici

și sociologici

în procesul

de informare

În procesul de transmitere a informațiilor, faza decisivă o constituie recepționarea acestora de către destinatari. Scopul final al tuturor eforturilor depuse pentru perfecționarea sistemelor de informare este de a pune informațiile relevante la dispoziția beneficiarilor în momentul potrivit și sub forma cea mai potrivită. Se înțelege că toată această muncă este inutilă dacă cei cărora le e destinată, din diferite motive, o ignorează. Cu atât mai mult, această discrepanță între efortul depus și țelurile vizate e mai mare oînd metodele și mijloacele de informare, mecanizarea sau chiar automatizarea, ajung să fie de folos unui număr înfim de oameni. Or, spre regretul documentaristului practician, tocmai acesta este punctul vulnerabil al activității de documentare: un număr în-

semnat de specialiști nu manifestă nici un fel de interes față de propria lor informare și documentare în specialitate.

Cauzele acestui refuz sînt, în parte, cunoscute: nu se acordă o atenție suficientă cunoașterii nevoilor de informare ale beneficiarilor, selecționarea informațiilor nu este temeinică, nu există o preocupare pentru armonizarea activității serviciilor de informare cu cerințele beneficiarilor. Toate aceste deficiențe aparțin organelor de informare, astfel că remedierea lor trebuie făcută chiar de către ele.

Sînt însă și alți factori, de ordin psihologic și sociologic, care au o influență mare, putem spune chiar hotărîtoare, asupra asimilării informațiilor. Cunoașterea acestor factori e esențială nu numai pentru documentariști, ci și pentru organele de conducere, deoarece organizarea științifică a activității unei instituții sau întreprinderi presupune și o muncă eficientă de informare.

Investigația de față ar dori să aducă o contribuție, cît de modestă, la lămurirea acestei probleme. Este de la sine înțeles că rezultatele unei cercetări alit de restrînse (am putea-o considera doar un simplu sondaj preliminar), efectuată numai la cîteva zeci de subiecți dintr-o singură întreprindere, nu au o valabilitate absolută. Totuși, considerăm că în concluziile la care am ajuns sînt cuprinse și elemente generalizabile. Cercetarea de față ne-a dat, de asemenea, posibilitatea de a verifica metodele și mijloacele de investigație aplicate de unde s-au tras învățăminte utile unei eventuale extinderi a studiilor pe o scară mai largă.

Lucrarea de față e rodul cercetărilor efectuate în întreprinderea noastră, Combinatul de Îngrășăminte Azotoase din Tg. Mureș, care produce azotat de amoniu — îngrășămint. Este o întreprindere nouă: prima linie de producție a intrat în funcțiune în vara anului 1966, iar linia a doua în trimestrul III al anului 1968. Ca mărime, combinatul este o întreprindere mijlocie cu aproximativ 1700 de angajați din care 110 cu pregătire superioară (ingineri, economiști, juriști). Utilată cu instalații moderne, întreprinderea se caracterizează printr-un grad înalt de automatizare. Totuși, după mărturisirea registrului de invenții și inovații, forța creatoare a specialiștilor cuprinde încă destule resurse pentru îmbunătățiri și perfecționări valoroase. În cadrul întreprinderii funcționează un birou de documentare compus din doi documentariști, o bibliotecară, un traducător și o dactilografă. Fondul de publicații cuprinde 2 970 de volume de cărți (1 500 de titluri), 800 volume de reviste (215 titluri) și un număr destul de mare de alte documente. Eficiența activității de informare este satisfăcătoare, dar aceasta se datorește din păcate numai

unui număr mic de ingineri activi. Majoritatea specialiștilor nu se preocupă de propria lor informare.

Scopul urmărit în investigația de față este lămurirea factorilor care determină acest comportament.

Studiul s-a dimitat la inginerii care lucrează direct în producție. Cadrele de conducere și cercetătorii nu au fost cuprinși, deoarece ei reprezintă categorii speciale de beneficiari. Din motive practice, investigația nu s-a putut extinde asupra unui număr mai mare de ingineri. S-a alcătuit deci un eșantion din 20 de ingineri care reprezintă cca 30 la sută din grupul respectiv. În alegerea subiecților s-a avut în vedere, stabilindu-se un eșantion reprezentativ, specialitatea (ingineri chimiști, chimiști, ingineri mecanici, ingineri energeticieni), vechimea în producție (de la 6 luni pînă la 19 ani) și locul ocupat în producție (tehnologie, întreținere, automatizare etc.).

Ca metode de investigație am utilizat chestionarul, interviul și studiul documentelor. În evaluarea materialului cules am procedat cu precauție, fiind cont, pe de o parte, de deficiențele inerente metodelor întrebunțate, iar pe de altă parte, de insuficiența datelor obiective care se pot obține din documentele biroului de documentare (inginerii cînd au nevoie de informații nu apelează exclusiv la serviciile biroului de documentare). Cu toate acestea, datele culesse de putem accepta ca fiind suficient de semnificative pentru scopul fixat.

Primul obiectiv al cercetării a fost elucidarea scopurilor urmărite de specialiști în căutarea informațiilor. Toți subiecții anchetati au indicat ca scop al documentării, în primul rînd, găsirea soluțiilor la problemele de producție. Informațiile de această natură solicitate biroului de documentare sînt însă ocazionale și nu reprezintă o preocupare permanentă de documentare din partea inginerilor. Tot în ordinea importanței, locul al doilea îl ocupă ținerea pasului cu progresele tehnicii și ale științei și, implicit, perfecționarea cunoștințelor. 14 ingineri au dat răspuns pozitiv la această întrebare, ceea ce reprezintă numai 70 la sută din total. În ce privește continuitatea documentării, chiar și acest procentaj trebuie privit cu anumite rezerve, deoarece — cum vom vedea mai jos — numărul inginerilor care consultă cu regularitate revistele de specialitate este relativ mic. Printre scopurile informării relevate de subiecți mai figurează și elaborarea inovațiilor (patru cazuri) și pregătirea pentru doctorat (două cazuri).

Categoriile de material informativ folosite și gradul lor de utilizare sînt în funcție de țelurile urmărite. Ca sursă principală a informațiilor necesare pentru rezolvarea pro-

blemelor de producție sînt considerate (în ordinea importanței relative): manuale, monografii, articole de reviste, cursuri universitare și numai în cinci cazuri se invocă și brevetele de invenții. În majoritatea cazurilor, cererile de informare s-au limitat la obținerea unor date, formule de calcul, mai rar descrierea unui procedeu sau unui aparat. Nici unul dintre inginerii anchetați nu efectuează cercetări retrospective și, în cursul anului, numai doi ingineri au recurs la serviciile biroului de documentare pentru efectuarea unor cercetări bibliografice. Revistele de referat sînt consultate numai de doi ingineri dar, și de aceștia, sporadic.

Pentru informarea generală, cei anchetați recurg în primul rînd la cărți. Publicațiile periodice sînt urmărite într-o măsură redusă. Dintre cei 20 de ingineri anchetați, șase nu consultă nici o revistă, doar 8 consultă o singură revistă românească și numai trei ingineri consultă două, respectiv trei reviste. Solicitarea revistelor străine este și mai redusă. Deși majoritatea celor întrebați (15 persoane) cunosc, după mărturisirea proprie, cel puțin o limbă străină, numai 5 dintre ei consultă cu oarecare regularitate 2—3 reviste străine. Numărul acelor care utilizează și alte surse de informare (prospecte, brevete etc.) este foarte mic.

Tabloul ce se conturează după analiza succintă a datelor culese ne arată că inginerii nu se documentează la nivelul cerințelor epocii noastre.

Să încercăm acum să analizăm factorii interiori și exteriori care duc la această situație. Telul investigației fiind tocmai determinarea acestor factori, în analiza ce urmează nu ne vom ocupa de deficiențele biroului de documentare care au ieșit la iveală cu ocazia investigației.

Psihologia a relevat rolul motivației în acțiunile umane. Dintre factorii motivaționali caracteristici omului, rolul principal în căutarea, recepționarea și asimilarea informațiilor, în vederea aplicării acestora în activitatea practică, îl joacă dorința de performanță. Analiza activității persoanelor anchetate arată clar că înclinația spre documentare se manifestă tocmai la acele persoane care prezintă o puternică pasiune pentru performanță, și sînt cei mai activi în soluționarea problemelor de producție. În cercetarea noastră am găsit două exemple tipice acestui comportament. Cu cit această pasiune este mai puternică, cu atît aceste persoane se străduiesc mai mult să găsească soluții mai originale. În căutarea informațiilor nu se mulțumesc cu prima informație care le vine în cale, ci se străduiesc să găsească cit mai multe informații pertinente pe care apoi le prelucreză, le combină, ajungînd astfel la soluțiile cele mai eficiente.

Constatările de mai sus sînt valabile și în cazul doctoranzilor și, într-o măsură oarecare, în cazul inovatorilor. Observăm și la

ei o puternică pasiune pentru performanță și, strîns legat de aceasta, o preocupare constantă pentru informare.

Un alt factor motivațional care îndeamnă specialistul să recurgă la informare, este necesitatea cunoașterii, „setea de cunoaștere”. În cazul nostru, această necesitate se manifestă la cîțiva ingineri tineri, cei mai activi cititori ai bibliotecii. Ei nu se limitează numai la căutarea informațiilor legate direct de producție, ci se străduiesc să-și aprofundeze cunoștințele și să-și lărgescă orizontul științific. În strînsă legătură cu nevoia de cunoaștere, trebuie să amintim că interesul constituie o formă specifică a motivației care joacă și el un rol destul de important în formarea atitudinii față de propria informare în specialitate. Sub acest aspect, e interesant să amintim unele cazuri cînd beneficiarii solicită informații în domeniile străine preocupărilor lor profesionale. De exemplu, un chimist se interesează numai de electronică și radiotehnică.

Cointeressarea materială constituie și ea o motivație de loc neglijabilă pentru inovatori.

Am putut identifica doi factori negativi care determină indiferență față de informații. Acești factori, dacă apar la specialiști cu o vechime mai mare și cu posturi importante — cum vom vedea mai tîrziu —, au un efect puternic negativ asupra desfășurării activității de documentare.

Primul factor îl putem numi „automulțumirea” care are la rădăcină cunoștințele practice și rutina dobîndită în cursul anilor.

Celălalt factor l-am putea identifica cu concepția condamnată a unor specialiști care se consideră instalați definitiv în posturile pe care le dețin și, ca urmare a unei asemenea concepții, nu se preocupă îndeajuns de perfecționarea profesională, de informare, considerînd aceasta un efort inutil.

Recepționarea, asimilarea informațiilor cer un efort intelectual de nivel ridicat. O informație trece în mintea celui care a primit-o o stare de încordare, îl obligă să combine, să ia decizii. De aceea, este foarte important ca motivațiile lăuntrice personale să fie întărite de stimuli exteriori care constituie o sursă de energie pentru acest efort.

Principalul rezultat al investigației de față îl constituie constatarea că nereușita activității de informare se datorează lipsei acestor factori stimulatori sau, uneori, prezenței unor factori inhibitori.

Col mai important stimulator pentru acceptarea sau căutarea activă a informațiilor și pentru utilizarea lor în interesul producției este atitudinea pozitivă a colectivului, a colegilor și a superiorilor. Aprecierea, considerația sînt stimuli foarte puternici care îndeamnă pe individ la performanțe tot mai mari. Dacă, dimpotrivă, șeful și membrii colectivului nu-i apreciază performanțele sau îi desconsideră eforturile, apare inhibiția și, în cele din urmă, se dezvoltă o atitudine

de respingere a informației. Sub acest aspect trebuie să accentuăm importanța exemplului personal al superiorilor. Dacă șeful unei secții sau al unei unități manifestă interes față de documentare, subalternii vor lua și ei aceeași poziție.

În general, informarea în scopul rezolvării dificultăților ivite în producție se întâlnește cu aprecierea și sprijinul colectivului și al conducătorilor. Totuși, mulți dintre subiecții investigației și-au exprimat părerea că acest stimul nu este totdeauna destul de puternic și nu-i îndeamnă la eforturi susținute pentru o informare temeinică.

În schimb, informarea curentă, generală în vederea perfecționării cunoștințelor este apreciată altfel. În conștiința multor specialiști, din păcate și a unor conducători de servicii sau de întreprinderi, mai persistă încă o părere greșită: ei nu consideră consultarea literaturii de specialitate, căutarea informațiilor, o activitate folositoare, o preocupare utilă și necesară, ci dimpotrivă o sustragere de la obligațiile profesionale. Conform acestei păreri, activitatea inginerului trebuie să se reducă la conducerea nemijlocită a producției. Mai mulți dintre inginerii anchetati au relevat existența acestei concepții dăunătoare, considerând-o nu numai un factor inhibitor, dar chiar un obstacol greu de învins.

Un alt stimul exterior de o importanță destul de mare este cel material. Mai ales când soluționarea unei probleme de producție se finalizează într-un dosar de inovație sau de invenție, recompensa bănească mărește interesul față de documentare.

În stimularea informării de perspectivă, îndemnul material nu are rolul unui stimul direct, face parte însă dintr-un alt stimul important: promovarea. Dacă promovările în cadrul unei întreprinderi se fac după criterii obiective și, printre altele, se ia în considerare și nivelul de cunoștințe, informarea devine o problemă centrală. Din păcate, după părerea celor întrebați, nu se ține totdeauna cont de acest criteriu.

Inginerii anchetati au indicat ca un motiv important care îngreuiază sau împiedică documentarea, lipsa de timp. Într-adevăr, în perioada în care s-a efectuat investigația, specialiștii erau foarte solicitați de punerea în funcțiune a celei de-a doua linii tehnologice, fapt care cerea un real efort. Totuși, nu putem trece cu vederea o problemă de ordin organizatoric. Forța creatoare a cadrelor ingineresti de multe ori se pierde, se irosește în diferite activități pe care le-ar putea efectua și cadre cu o mai modestă pregătire. Or, aceasta înscamnă o gospodărire nechibzuită cu capitalul cel mai valoros: inteligența umană.

Ce concluzii putem desprinde din cele constatate în urma investigației?

Eficiența activității de informare este determinată în ultimă instanță de factori psihosociologici. Acești factori pot fi grupați în trei categorii:

— factori personali, care derivă din personalitatea beneficiarilor și care sînt de natură psihologică, cei mai importanți fiind dorința de performanță și necesitatea de cunoaștere;

— acești factori personali, aceste motivații lăuntrice trebuie să fie întărite de stimuli exteriori. În cadrul grupurilor mici, de exemplu în cadrul unui serviciu sau al unei secții, factorii cei mai importanți sînt aprecierea, considerația colegilor și a superiorilor și atitudinea generală a colectivului față de informare.

În cadrul întreprinderii — pe lângă factorii organizatorici — condiția sine que non pentru o activitate eficientă de informare o constituie asigurarea unui climat creator care duce la identificarea specialistului cu țelurile colectivității și la contopirea motivațiilor interioare personale cu cele sociale.

Modesta noastră cercetare ne-a relevat importanța cunoașterii acestor factori de către documentariștii și ne îndeamnă la extinderea investigațiilor în această direcție.

FULOP GEZA
documentarist

PREMISELE STABILIRII UNOR NORMATIVE PENTRU BIBLIOTECILE COMUNALE (I)

bibliotecii, comparabilitatea realizărilor și, pe această bază, planificarea curentă și de perspectivă a activității bibliotecilor.

Noțiunea de rețea este inseparabilă de aceea de coordonare. Când vorbim de rețeaua bibliotecilor comunale, avem în vedere unități bibliotecare omogene ca profil și cu sarcini generale identice a căror activitate este reglementată pe baza aceluiași principii biblioteconomice. În funcție de condițiile specifice din diferite comune, bibliotecile comunale întrunesc anumite caracteristici exprimate prin: raza teritorială de activitate, populația căreia i se adresează, mărimea și componența fondurilor de publicații. Coordonarea acestor unități (ca și a bibliotecilor din alte rețele, cum ar fi cele ale sindicatelor, ale școlilor etc.) implică cunoașterea situației fiecăreia în parte și, totodată, adoptarea unui sistem unitar de măsurare a stării și activității bibliotecilor din întreaga rețea.

După părerea noastră, adoptarea unor normative pentru bibliotecile comunale ar trebui să pornească de la următoarele:

— elaborarea unor reguli precise de evidență. Precizarea noțiunilor și regulilor privind evidența colecțiilor și a activității;

— clarificarea situației bibliotecilor sub aspectul dotării materiale și al aricii de deservire a populației;

— clasificarea bibliotecilor în funcție de factorii demografici ai comunelor și de condițiile materiale;

— determinarea principalilor indicatori ai activității, care să permită măsurarea și compararea rezultatelor obținute de bibliotecile comunale, atât pe plan județean, cât și pe plan național.

Anul 1969 este anul hotărâtor pentru înfăptuirea actualului plan cincinal de dezvoltare a economiei, științei și culturii și pregătirea bazei materiale pentru trecerea la viitorul plan de cinci ani în curs de elaborare. În centrul preocupărilor vor continua să stea problemele creșterii eficienței activității în toate sferțele pentru a se asigura astfel utilizarea deplină și valorificarea la cel mai înalt nivel a tuturor resurselor de care dispune țara noastră. Ar fi de prisos să mai pledăm pentru legitimitatea unor astfel de preocupări și în domeniul activității bibliotecilor. În comparație cu experiența dobândită în planificare de către diferite sectoare, planificarea dezvoltării rețelelor de biblioteci mai este tributară diletantismului. În contextul cerințelor actuale de perfecționare a planificării, capătă o tot mai mare însemnătate îmbunătățirea metodelor de coordonare, de dirijarea pe baza unei metodologii clare și a unui plan de perspectivă a fiecărei rețele de biblioteci.

Stabilirea unor normative privind baza materială și activitatea bibliotecilor devine astfel o problemă ce se impune cu tot mai multă pregnanță atenției forurilor de coordonare și de îndrumare a diferitelor rețele. Ne referim la un ansamblu de date care să permită determinarea unor parametri optimi de dotare și eficiență, aprecierea stării fiecărei

Normativele generale, care trebuie să cuprindă principalele coordonate ale activității bibliotecilor comunale, pot fi stabilite, numai cu anumite rezerve, pe baza datelor statistice. În forma lor actuală, sintezele statistice anuale publicate în *Anuarul statistic* nu cuprind o seamă de date importante, cum ar fi: gradul de dotare materială și financiară a bibliotecilor, componența colecțiilor, categoriile de cititori care frecventează bibliotecile etc. Ele ne prezintă numai date generale (numărul de unități bibliotecare, volume existente, numărul de cititori înscrși, numărul de volume eliberate) pe baza cărora se pot calcula cîțiva indici (circulația publicațiilor, indicele de lectură, numărul de cititori și de volume ce revin în medie la o bibliotecă). Acești indici ne oferă o imagine destul de palidă și de incompletă a ceea ce s-ar cere pentru realizarea unui sistem judicios de măsurare a activității bibliotecilor comunale. Chiar și în cazul unor grupări statistice mai amănunțite, cum ar fi, de pildă, gruparea bibliotecilor comunale după numărul de volume existente, după

numărul de cititori, după numărul de volume eliberate etc., rămân încă o serie de probleme ce se cer elucidate și care nu țin numai de statistică.

Ne-am propus să abordăm aceste probleme pornind de la analiza unui număr de nouă biblioteci comunale din județul Sibiu, care întrunesc caracteristici diferite sub aspectul dotării cu publicații, al raței teritoriale de activitate și al condițiilor materiale. Datele de care dispunem ne arată că există deosebiri substanțiale între indicii de activitate și de dotare ai acestor biblioteci. Astfel, gradul de asigurare a populației cu publicații este de 3,36 volume/locuitor în comuna Săliștea și de 1,03 volume/locuitor în comuna Râșinari; fondul de publicații a circuitat de 2,25 ori la biblioteca comunală Cristian și de numai 0,08 ori la aceea din Slimnic; numărul cititorilor înscrși pînă la 15 decembrie 1968 reprezenta 34,8% din populație în comuna Săliștea și 3,7% în comuna Slimnic, iar indicele de lectură a populației era de 5,5 volume/locuitor în prima și de 0,17 volume/locuitor în cea de-a doua; indicele de lectură a cititorilor varia între 15,5 volume în comuna Săliștea și 5,7 volume în comuna Axente Sever.

Aceste date se referă numai la satele centre de comună și, respectiv, la activitatea bibliotecii la sediu, deoarece pînă la finele anului trecut, cînd am efectuat ancheta, încă nu se cunoștea situația din satele componente ale comunelor. Fostele biblioteci comunale, care au devenit filiale, au încetat orice activitate, fondurile de publicații din aceste biblioteci (cu excepția comunei Șeica Mare) nu au fost preluate de către bibliotecarii comunali.

Deocamdată, ne vom opri la aceste constatări generale, pentru a aprecia, în lumina unei analize mai profunde, datele prezentate.

Există o evidență unitară?

Această întrebare își justifică rostul, atît sub aspect teoretic, cît și sub cel practic. Teoretic, există un *Minimum de tehnică de bibliotecă*, editat ultima oară în urmă cu mai mult de un deceniu, în care s-au consenat și fixat reguli unitare obligatorii cu privire la evidența fondului de publicații și a activității. Practic, acest *Minimum* a ajuns o raritate chiar și în bibliotecile bine dotate, iar bibliotecarii noi nu au la îndemină nici măcar acest instrument. Teoretic, de cîtiva ani se află în fază de lucru un nou minim de tehnică, s-au purtat chiar și discuții în legătură cu acesta; practic, n-a fost publicat nimic. Totuși, bibliotecarii și organele de îndrumare și control nu se

pot prevala de orice răspundere față de evidența colecțiilor și a activității pe motiv că nu au o sursă de documentare, deoarece în *Revista bibliotecilor* au fost publicate articole pe această temă.¹

Nu intenționăm să punem în discuție normele de evidență în vigoare; plecăm de la faptul că astfel de reguli există și că respectarea lor este o obligație elementară a bibliotecarilor. După constatările noastre, trei din cele nouă biblioteci anchetate (Slimnic, Axente Sever, Gura Rîului) n-au întocmit registrul de mișcare a fondului, la una (Râșinari) era în refacere, alte două biblioteci, fie că n-au înregistrat ultimele cărți intrate (Săliștea), fie că n-au totalizat datele anuale și n-au notat repartizarea publicațiilor după conținut (Jina). La biblioteca comunală Slimnic lipseau o parte din fișele de cititori, deoarece fosta bibliotecară le-a distrus înainte de predarea gestiunii. În două biblioteci comunale (Gura Rîului și Slimnic) lipseau pînă și caietele de evidență zilnică a activității.

Semnănd aceste situații, vom insista doar asupra faptului că bibliotecile amintite nu pot oferi date a căror veridicitate să fie controlabilă, întrucît nu dispun de documentele de evidență sau, în unele cazuri, acestea sînt incomplete. Scuzele ce se invocă: „nu am știut că e nevoie de un registrul de mișcare a fondului, deoarece nici înainte de preluarea bibliotecii nu a existat așa ceva” (bibliotecara din Axente Sever, încadrată de cinci luni), sau „nu mi s-a spus cum să procedez la preluarea gestiunii” (bibliotecara din Slimnic, încadrată numai de o lună) etc., precum și faptele în sine dovedesc cîteva anomalii mai vechi sau mai recente. S-a tolerat ani de zile ca unele biblioteci să funcționeze fără documente de evidență primară, au fost încadrați noi bibliotecari fără ca în prealabil să fie instruiți sau măcar să li se spună cum să procedeze la luarea în primire a gestiunii. Bibliotecile respective nu au fost controlate sau acest lucru s-a făcut superficial, fără să se acorde atenția cuvenită cercetării sriptelor din biblioteci, considerîndu-se că aceasta este o chestiune minoră.

O evidență unitară trebuie să răspundă la cel puțin trei grupe de cerințe:

1. *Administrativ-financiare și juridice*: să certifice valoarea bănească a fondului de publicații și a celorlalte bunuri materiale; să justifice fiecare carte intrată sau ieșită din bibliotecă; să ofere acte pe baza cărora să se poată pretinde restituirea la termen și la valoarea integrală a publicațiilor împrumutate etc.

¹ Vezi: Moraru Elvira, *Evidența colecțiilor* (I și II), *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 5, mai 1967, p. 311 și nr. 7, mai 1967, p. 441. Vezi și celelalte consultații din *Revista bibliotecilor*, referitoare la tehnica de bibliotecă.

2. *De natură statistică*: să ofere organelor competente date certe și verificabile cu privire la fondul de publicații, cititorii bibliotecii, împrumuturile efectuate etc.

3. *De natură biblioteconomică*: să permită cercetarea problemelor legate de completarea colecțiilor, a concordanței dintre solicitările de cărți și structura fondului de publicații, a intereselor de lectură ale cititorilor etc.

Reflecția de către evidență a acestor cerințe are o deosebită însemnătate pentru stabilirea unor normative judicioase cu privire la dotarea și la activitatea bibliotecilor. Pentru a răspunde cerințelor, evidența trebuie să se bazeze pe reguli unitare și o formularistică identică pentru toate bibliotecile comunale. Așa cum s-a constatat, în bibliotecile anchetate există o sumedenie de formulare: fișe de cititori scrise de mână, deoarece n-au ajuns la timp modelele tipărite, registre de mișcare a fondului formate, de la caz la caz, din una, două sau trei părți, înregistrări ce se fac după liberă inspirație a bibliotecarilor etc. Realizarea unei evidențe unitare trebuie să devină o realitate, nu numai în teorie, ci și în practică, iar bibliotecarii să răspundă material de îndeplinirea acestei obligații de serviciu.

Ce arată și ce nu arată datele din evidența colecțiilor.

În toate bibliotecile anchetate există registre inventar, care reflectă, de la caz la caz, totalitatea publicațiilor din comuna respectivă sau numai pe cele de la sediul bibliotecii. În unitățile unde lipsește registrul de mișcare a fondului sau acesta este incomplet nu există date despre componența colecțiilor. De aceea, ne vom referi în acest

capitol numai la acele biblioteci anchetate unde există acest registru.

De la prima vedere, tabelul ne arată discrepanțe mari între grupele de materii din diferite biblioteci, ceea ce dovedește că n-a existat nici un criteriu în legătură cu profilarea tematică a colecțiilor. Pe marginea acestor date se pot face însă și alte observații.

În primul rând, se constată că în rubrica cărți au fost înglobate fără nici un discernământ toate publicațiile (inclusiv broșurile de importanță temporară), cu excepția ziarelor și revistelor. În nici una din bibliotecile de mai sus, broșurile de importanță temporară nu sînt înregistrate într-un caiet separat, așa cum se cere în *Minimum de tehnică de bibliotecă*.

A doua observație se referă la concordanța dintre evidența individuală a publicațiilor din registrul inventar și datele din registrul de mișcare a fondului. Cu o singură excepție (biblioteca comunală Șeica Mare) în registrele inventar nu este notată cota (sau clasificarea zecimală). Datele din registrul de mișcare a fondului cu privire la repartizarea după conținut a publicațiilor supuse inventarierii sînt uneori ipotetice. Cum se procedează la notarea acestor date? „Mă orientez după specificațiile care însoțesc cărțile intrate (?) și le clasific după conținut” (bibliotecarul din comuna Rășinari); „mă ghidez după titlul cărților intrate (?) și îmi dau seama imediat în ce grupe de materii trebuie să le includ” (bibliotecarele din comunele Săliștea și Crisțian). Este limpede că specificațiile sau titlurile cărților nu oferă suficiente elemente pentru stabilirea conținutului lucrărilor respective. Lipsa din registrul inventar a cotei de clasificare, precum și inexistența cataloagelor nu permit să se verifice dacă fondul de publicații, în totalitate sau fiecare stoc intrat, a fost bine repartizat după conținut.

Componența fondului de publicații (în %)

Nr. crt.	Biblioteca comunală	Literatură beletristică	Literatură pentru copii	Publicații din alte domenii
1	Săliștea	68	9	23
2	Șeica mare	46	11	43
3	Rășinari	55	13	32
4	Crisțian-Sibiu	41	14	45
5	Poiana-Sibiu	69	8	23

Pot fi notate, de asemenea, unele observații în legătură cu mișcarea propriu-zisă a fondului de publicații. După cum reiese din evidențele bibliotecilor, în anul 1968 numărul de volume intrate este cu mult mai mic decât în anii precedenți. Așa, de pildă, în comuna Rășinari această scădere este de peste 50%, ca o consecință a defecțiunilor din sistemul de achiziții. Întrucât pînă la data anchetei noastre bibliotecarii nu au luat în primire fondul de publicații al fostelor biblioteci comunale din localitățile care, în urma reorganizării, au fost integrate într-o altă unitate administrativ teritorială, nu se cunoaște situația de fapt a colecțiilor din întreaga comună.

În bibliotecile amintite, fondul de publicații s-a mărit an de an, dar este discutabil dacă această creștere a avut loc peste tot în măsura datelor înscrise în registrele de mișcare a fondului. Dacă la biblioteca comună Rășinari, cu un fond de 6 500 de volume, au fost scoase în ultimii zece ani, pentru diferite motive, peste 3 000 de volume, în alte biblioteci nu s-a operat timp îndelungat nici un fel de scoateri din fondul de publicații: în Poiana — de cinci ani, în Săliștea — de trei ani etc. Întrucât aceste biblioteci se situează printre cele care au înregistrat un indice de circulație relativ mai mare decât al celorlalte (Săliștea 1,6, Poiana 1,5) se pune în mod firesc întrebarea: timp de ani de zile nu s-a uzat nici o carte? Tergiversarea operațiilor de scoatere din fondul bibliotecii a volumelor uzate sau a celor depășite din punct de vedere al conținutului duce la încărcarea rafturilor și a evidenței cu publicații care nu prezintă o reală valoare circulatorie.

Dacă ținem seama de cele relatate mai sus, rezultă că cifrele globale din registrele de mișcare a fondului reflectă mai mult ipotetic componența colecțiilor și cantitatea publicațiilor din bibliotecile respective. Pe de o parte, numărul volumelor este diminuat prin neincluderea în evidență (în unele cazuri) a publicațiilor aflate la filiale și a volumelor de periodice. (În nici o bibliotecă, ziarele și revistele n-au fost constituite în volume — așa cum prevede *Minimum de tehnică* — și înregistrate). Pe

de altă parte, numărul volumelor este amplificat prin înglobarea în aceeași evidență a broșurilor cu caracter temporar, prin menținerea formală a cărților uzate sau a unor dublete. Ca o consecință a modului defectuos de completare a colecțiilor, în multe biblioteci au intrat numeroase lucrări inadecvate specificului local sau inaccesibile ca nivel științific locuitorilor din comună. Putem cita, de pildă, unele titluri de cărți intrate în biblioteca comună Rășinari: *Codarcea, G. Mineralogie, Gruia, V. Cataliza și biocataliza*, Luca, C. P.H.-ul și aplicațiile lui, Batușev, M. F. *Matrișarea la cald etc.*, etc., lucrări care ar fi fost utile în alte biblioteci. Există sute, și nu vom exagera dacă vom spune chiar mii de volume în diferite biblioteci, care nu sînt și nu vor fi solicitate niciodată de către cititori. Numai la biblioteca comună Șeica Mare, cu un fond scriptic de 6 321 de volume (la sediu) au fost selectate peste 1 500 de lucrări, majoritatea broșuri vechi sau cărți sortite să nu mai fie citite de nimeni din comună, dar care există în evidență.

Față de această situație, se impune stabilirea unor criterii de selecție mai elastice, înlăturarea formalităților care împiedică scoaterea din fond a unor publicații inadecvate profilului comunei sau inaccesibile pentru cititori. Eliminarea, atît în fapt cît și din evidență a acestor publicații ar permite o estimare cantitativă mai realistă a fondului fiecărei biblioteci și a gradului de asigurare a populației cu publicații.

Așadar, reiese că evidența colecțiilor nu oglindește situația reală; în fapt, numărul de volume ce revin în medie la un locuitor din fiecare comună este mai mic, iar circulația publicațiilor este mai mare decât o arată datele statistice, s-au făcut investiții nerentabile din punct de vedere cultural pentru achiziționarea unor publicații care nu sînt solicitate. Clarificarea acestor situații are o deosebită importanță pentru organizarea mai judicioasă a activității bibliotecilor comunale și elaborarea unor normative privitoare la asigurarea populației cu publicații și la circulația colecțiilor.

Aron GRÜNBERG

REABILITAREA UNEI METODE SAU DESPRE ACCESUL LIBER LA RAFT ÎN BIBLIOTECILE COMUNALE

Nu cu mult timp în urmă, în cadrul unei convorbiri avute la Comitetul pentru cultură și artă al județului Buzău, despre stadiul actual al reorganizării rețelei județene a bibliotecilor publice^{*)}, ora subliniat faptul că organizarea colecțiilor de publicații ale bibliotecilor comunale din județ a fost înscrisă ca prim obiectiv al acțiunii de reorganizare a rețelei. Până la sfârșitul anului 1968, a fost introdus accesul liber la raft în 12 biblioteci comunale, iar în cursul acestui an, alte 20 de biblioteci vor fi organizate, pe baza aceleiași metode de așezare a fondului, sub îndrumarea directă a inspectorului de resort de la Comitetul județean pentru cultură și artă, și vor servi ca model bibliotecarilor din celelalte biblioteci din județ. Vizitarea bibliotecilor din comunele Nehoiu, Pătârlagele, Pîrșcov și Pietroasele ne-a oferit prilejul să remarcăm atenția deosebită ce a fost acordată amenajării accesului liber la raft în bibliotecile din acest județ. Hotărârea introducerii accesului liber nu a fost luată de dragul metodei, ci din dorința obținerii unor rezultate tot mai frumoase, pe baza avantajelor și a eficienței metodei în propaganda cărții și în orientarea cititorilor în colecțiile bibliotecilor, și astfel rafturile cu acces direct din bibliotecile buzoiene prezintă trăsăturile cele mai importante ale unei așezări cu adevărat avantajoase.

Constituirea colecțiilor acestor biblioteci a trecut prin toate fazele tehnicii de bibliotecă: completarea fondurilor în funcție de profilul noii biblioteci comunale, preluorarea cărților nou achiziționate, selectarea fondurilor în vederea îndepărtării lucrărilor de-

pașite sau deteriorate fizic și recuperarea unor cărți prin repararea exemplarelor uzate fizic. În urma efectuării cu grijă a acestor operații, bibliotecarii au pornit la fixarea — cantitativ și calitativ — a fondului de publicații destinat așezării la raftul liber. În selectarea acestor cărți s-a ținut seama de câțiva factori determinanți: mărimea întregului fond al bibliotecii, spațiul și mobilierul de care dispune biblioteca (atât pentru accesul liber, cât și pentru depozit), interesele și preocupările cititorilor. În urma selecției, au fost destinate așezării la raftul cu acces direct cele mai bune lucrări aflate în colecțiile bibliotecilor amintite în cantitățile următoare: la Pătârlagele — bibliotecă comunală anterior raională — 7 000 de volume din 15 800 de volume (spațiul destinat accesului liber fiind de o cameră, cu o suprafață de circa 50 mp); la Nehoiu — 3 400 de volume din 9 100 de volume (spațiu de o cameră, cu o suprafață de 40 mp); la Pîrșcov — 5 000 de volume din 9 000 de volume (în două camere, cu o suprafață totală de circa 55 mp, exceptând cea de-a treia cameră a accesului liber, destinată cărților pentru copii, constituite în „secție pentru copii”); la Pietroasele — 2 273 de volume din 6 139 de volume (spațiul fiind redus, o cameră cu suprafața de circa 20 mp). Se observă din aceste date că, în raport cu fondul total, numărul cărților expuse la raftul liber este mai ridicat la biblioteca comunală din Pîrșcov, ceea ce nu indică însă și o proporție identică a lucrărilor valoroase în colecțiile bibliotecii, ci prezența în rafturi a multor dublete. În celelalte trei biblioteci, rafturile accesului liber nu sînt încărcate cu dublete, iar urmărirea atență a titlurilor expuse — și aceasta și în cazul bibliotecii din Pîrșcov — ne-a convins că a fost adusă la rafturile cu acces liber cea mai bună, interesantă și viabilă parte a fondului fiecărei biblioteci.

O dată fixate cărțile care urmau să fie expuse la raftul cu acces liber, bibliotecarii au trecut la stabilirea schemei de așezare. În acest scop, a fost folosită în toate bibliotecile schema orientativă^{**)}, elaborată și publicată de Biblioteca Centrală de Stat. Schema orientativă a fost aplicată cu unele modificări considerate de bibliotecari ca necesare pentru a oferi cititorilor o viziune de ansamblu asupra fondului expus. Modificările efectuate constau în alcătuirea unor grupe de materii mai cuprinzătoare și în număr mai mic față de cele din schema orientativă, în ordonarea grupelor diferită față de cea recomandată în schema Biblio-

^{*)} Vezi: Vlădescu, George. *Realizări și proiecte în organizarea bibliotecilor publice din județul Buzău*. Interviu cu Alexandru Oprescu, inspector principal cu problemele de bibliotecă la Comitetul județean pentru cultură și artă. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 12, dec 1968, p. 719-723.

^{**)} Vezi: *Schema așezării publicațiilor în sălile cu acces liber al cititorilor din bibliotecile mici*. Anexă la: Biblioteca Centrală de Stat. *Indicații metodice privind organizarea activității bibliotecilor de la sate în perioada de iarnă*. Buc., 1966.

tecii Centrale de Stat și în reducerea — în unele biblioteci — a numărului diviziunilor unor grupe de materii în funcție de numărul lucrărilor existente în fond din domeniile respective. Astfel, în locul grupelor *Științe naturale, Matematică, Medicină și Industrie, Tehnică* din schema orientativă, cărțile din aceste domenii aflate în toate cele 4 biblioteci comunale formează o singură grupă mare, denumită *Cartea — izvor de lumină împotriva neștiinței și obscurismului* (la Pîrscov) sau *Cărți de popularizare a științei și tehnicii* (la celelalte 3 biblioteci), cu următoarele diviziuni: *Ateism, Religie, Științe naturale, Medicină, Tehnică, Industrie și În ajutorul gospodinelor* (în locul diviziunii *Economie casnică*). Grupa *Agricultură* din schema B.C.S. apare cu denumirea *Cărți agricole în sprijinul țăranilor cooperatori* și cuprinde, în loc de 10 diviziuni (*Economie agrară, Problema agrară, Unele și mașini agricole, Bolile și dăunători plantelor agricole, Cultura plantelor de câmp, Agricultură, Horticultură, Zootehnie, Medicină veterinară, Produsele animalelor domestice, Creșterea albinelor și a viermilor de mătase*) numai 5 diviziuni: *Cărți privind întărirea economico-organizatorică a C.A.P., Agricultură — lucrări generale, Pomicultură, Viticultură, Silvicultură, Cultura plantelor de câmp, Horticultură și Zootehnie*. Numărul total al grupelor de materie este de 13 (la Pîrscov), 11 (la Pătîrlagele), 10 (la Nehoiu) și 8 (la Pietroasele), în loc de 17, câte sînt indicate în schema orientativă. În privința succesiunii acestora, în toate cele 4 biblioteci grupele *Generalități, Biografii, Oameni de seamă* sînt așezate după grupa *Artă, Jocuri, Sport*, înaintea grupei *Filologie, Lingvistică*, și nu după grupa *Literatură străină*, așezarea sfîrșindu-se în toate cazurile cu literatura beletristică, lucrările de referință și cărțile pentru copii. O mențiune specială merită prezența în toate aceste 4 biblioteci a unui fond de referință, mai mult sau mai puțin bogat. La Pîrscov, unde numărul lucrărilor de acest gen este mai mare, grupei *Lucrări de referință* i-au fost adăugate alte două grupe înrudite: *Biografii și Biblioteca activistului cultural*. Și tot la biblioteca din comuna Pîrscov, grupa *Cărți pentru copii* a fost organizată separat, ca secție pentru copii, într-o cameră cu 4 rafturi. Cele circa 1200 de volume destinate copiilor de diferite vârste, selectate din întregul fond al bibliotecii, au fost împărțite la rîndul lor în grupe alcătuite de bibliotecar: *Știința — prietena noastră, Artă, Istorie, Geografie, Oameni de seamă, Miini îndemnatice, Călătorii, Traista cu povești și Cărți pentru copii din clasele V—VIII*.

Aplicînd cu multă atenție indicațiile oferite de schema orientativă la condițiile specifice ale fiecărei biblioteci, au putut fi asigurate accesului liber la raft cele două ca-

ractere fundamentale ale acestei așezări: cel de recomandare a publicațiilor și cel de orientare a cititorilor în fondul expus. Astfel, în ciuda deosebirilor, în unele privințe destul de mari, existente între bibliotecile din Nehoiu, Pătîrlagele, Pîrscov și Pietroasele, așezarea publicațiilor la raftul cu acces liber se fundamentează pe aceleași principii care îi asigură aceste caractere. Este evidentă respectarea principiului potrivit căruia o bună așezare bazată pe metoda accesului liber la raft trebuie să ofere cititorului o viziune de ansamblu asupra fondului expus. Selecția îngrijită a cărților destinate expunerii, alcătuirea și ordonarea grupelor de materie într-o succesiune mai apropiată de logica cititorilor au făcut ca rafturile accesului liber să apară ca unități încheiate și înlănțuite logic, iar ca aspect, să se prezinte descongestionate, ajutîndu-i pe cititori să cuprindă mai ușor cu privirea titlurile expuse și lăsînd loc pe polițe diferitelor evidențieri, necesare și ele asigurării caracterului recomandat. În toate aceste biblioteci există evidențieri tematice alese cu grijă, în funcție de specificul comunei și de interesele de lectură și preocupările cititorilor. De asemenea, cărțile noi sînt evidențiate prin expoziții armonios încadrate în ansamblul așezării la raftul cu acces direct.

Orientarea cititorilor prin mulțimea cărților expuse se face, alături de însăși conceperea schemei de așezare mai aproape de logica lor, și prin operațiile auxiliare ale amenajării accesului liber la raft: aplicarea pe rafturi a etichetelor cu denumirile grupelor și inserarea despărțitoarelor de raft etichetate, pentru separarea diviziunilor unei grupe și pentru marcarea literelor în ordonarea alfabetică din cadrul unor diviziuni. Este de apreciat inițiativa Comitetului județean pentru cultură și artă de a tipări etichete de același fel pentru despărțitoarele de raft pentru toate bibliotecile din județ. Bibliotecile care au amenajat deja accesul liber la raft dispun astăzi (iar cele ce urmează să-l amenajeze vor dispune la timpul potrivit) de etichete tipărite pentru despărțitoare de 3 feluri: indicatoare ale grupelor mari de materie (tipărite cu litere mari de culoare roșie), despărțitoare pentru diviziunile grupelor (cu litere de culoare albastră) și despărțitoare pentru subdiviziunile mici sau pentru literale din așezarea alfabetică (cu litere de culoare neagră). Menționăm că, acolo unde am văzut deja aceste etichete pe rafturi și pe polițe — aplicate frumos pe suporturi de tablă —, am fost plăcut impresionat de estetica atrăgătoare a săliilor de împrumut cu acces liber. Credem că ar fi necesară editarea pe plan central, pentru bibliotecile din întreaga țară, a unor astfel de etichete, asigurînd pe cît posibil o parte din echipamentul de care bibliotecile nu pot fi lipsite în munca lor.

BIBLIOTECILE PUBLICE LA DIMENSIUNILE UNUI JUDEȚ

Discuțiile purtate cu unii cititori, în legătură cu amenajarea accesului liber la raft în bibliotecile lor, au confirmat faptul că organizarea în această formă a colecțiilor îi ajută în alegerea cărților, lucrările valoroase din fond recomandându-se singure, fără intervenția bibliotecarului, îi orientează în câmpul vast al domeniilor cu cunoaștere, dându-le prilejul de a-și întocmi singuri un plan al lecturilor viitoare, și, de asemenea, le oferă o nouă atracție, datorată în mare parte ordinii și esteticii.

Consemnăm acum câteva date care ne indică eficiența metodei. În decursul a două luni (octombrie—noiembrie 1968), numărul cititorilor bibliotecii din Nehoiu a crescut de la 801 la 1 269, iar al cărților eliberate, de la 9 023 la 12 830 de volume; în interval de o lună (noiembrie 1968), biblioteca comunală Păturlagele și-a sporit numărul de cititori de la 2 600 la 3 050 (la sediu: de la 900 la 1 200), iar numărul cărților eliberate, de la 27 000 la 32 000 de volume (la sediu: de la 10 000 la 12 800 de volume). Creșteri la fel de importante au realizat și bibliotecile din Pârscov și Pietroasele.

Cele notate mai sus despre organizarea accesului liber la raft în bibliotecile menționate din județul Buzău sînt departe de a fi lucruri extraordinare, împlinite în urma unor eforturi peste puterile bibliotecarilor. Sînt lucruri obișnuite, care țin de activitatea omștiincioasă a unor oameni pasionați de munca cu cartea. Ei au muncit cu atenție, folosind instrumentul de lucru elaborat special de către Biblioteca Centrală de Stat pentru a-i sprijini și bucurându-se de îndrumarea de specialitate a inspectorului pentru biblioteci din cadrul Comitetului județean pentru cultură și artă. Toate acestea au făcut ca în bibliotecile comunale din județul Buzău să întîlnim acea concepție și acel mod de amenajare a accesului liber la raft pe care le-am căutat — și nu le-am găsit — cu prilejul vizitării, în primăvara anului trecut, a unor biblioteci comunale din apropierea Bucureștiului*). Cu acea ocazie, lipsa pregătirii bibliotecarilor și lipsa unei îndrumări de specialitate atente generaseră pentru accesul liber la raft în bibliotecile comunale o situație care punea sub semnul întrebării însăși oportunitatea folosirii metodei în unele biblioteci, chiar după ce avantajele îi fuseseră unanim recunoscute. Vizitarea celor 4 biblioteci buzoiene a avut darul să reabiliteze metoda în ochii noștri și, mai mult, în ochii bibliotecarilor care vor citi aceste rânduri.

George VLĂDESCU

*) Vezi: G. V. *Mai multă atenție accesului liber la raft*. In: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 4, apr 1968, p. 210—213.

Certitudini
și semne
de întrebare

Reimpărțirea administrativ-teritorială a țării a determinat o renaștere a rețelei de biblioteci publice pe baze noi, corespunzătoare realităților contemporane. În actuala conjunctură, rolul comitetelor de cultură și artă județene crește în mod considerabil, atît în ceea ce privește coordonarea și conducerea, cît și în îndrumarea și controlul bibliotecilor publice.

Spicim câteva din problemele care au făcut obiectul capitolului *Munca cu cartea în bibliotecile de toate categoriile din Raportul despre activitatea cultural-educativă de masă în perioada verii și măsuri luate pentru perioada de iarnă*, susținut de Iuliu Moldovan, vicepreședinte al Comitetului județean pentru cultură și artă — Mureș, în cadrul plenarei din 28 noiembrie 1968, raport care prezintă cu luciditate și multă obiectivitate situația bibliotecilor publice din județ, propunînd măsuri realiste de rezolvare.

În activitatea bibliotecilor s-a urmărit, în primul rînd, atragerea unei sfere mai largi a populației la lectură și permanentizarea cititorilor (la 1 octombrie, cca 100 000 de cititori, adică 1/5 din populația județului), precum și realizarea unei mai mari circulații a cărților. Raportul a accentuat necesitatea orientării lecturii în direcția formării multilaterale a omului nou. În ceea ce privește propaganda cărții se preconizează folosirea unor forme mai variate, eliberate de monotonia tematică și de stereotipia formulărilor.

Apropo de „stereotipia formulărilor”, am dori să subliniem că în ciuda faptului că textul acestui raport nu diferă prea mult,

din punct de vedere al formei, de alte dări de seamă asupra activității bibliotecilor din alte județe, pe care am avut ocazia să le studiem, în realitate, în spatele acestor exprimări stă un studiu atent al realității din județul Mureș și un plan metodic de perspectivă pentru o mai bună organizare a rețelei de biblioteci.

În cele ce urmează, ne vom opri în special la exemple, culese direct de pe teren sau extrase din raport, referitoare la bibliotecile comunale, deoarece în acest compartiment al rețelei se ivesc probleme mai numeroase. În fugă, vom spune totuși că de când bibliotecile municipale și orașenești (foste regionale și raionale) au fost absolvite de o serie de obligații de ordin administrativ-organizatoric, precum și de prea numeroasele deplasări pe teren ale meto-diștilor și ale altor specialiști, se constată o creștere substanțială a activității desfășurate la sediu. Biblioteca municipală din Tg. Mureș, cea orașenească din Reghin și altele au pornit cu chibzuială la recuperarea rămănelor în urmă în prelucrarea fondurilor vechi, organizarea depozitelor și a cataloagelor, în activitatea bibliografică, în dezvoltarea secțiilor pentru copii etc., reușind de pe acum să realizeze o serie de lucruri meritorii, care ar putea să facă subiectul unui alt articol. Tot în fugă, vom spune și că, spre deosebire de bibliotecile amintite, biblioteca orașenească din Sighișoara are un indice de activitate foarte scăzut, sub nivelul activității unor biblioteci comunale bune, fapt care ar trebui analizat cu seriozitate pentru a i se descoperi cauzele.

În județul Mureș funcționează o serie de biblioteci comunale cu o activitate foarte bună (comuna Râciu — 1 127 cititori, 8 000 volume citite, Ghinrari — 1 705 cititori, 15 216 volume, Pănet — 1 757 cititori, 13 670 volume, Gănești — 1 803 cititori, 11 143 volume, Iernut — 1 628 cititori, 18 038 volume, Zau de câmpie — 900 cititori, 9 200 volume). De veridicitatea cifrelor din raport, pe care le consemnez succint, am putut să mă conving prin vizitarea mai multor biblioteci din județ.

Situația bună nu este însă generală și raportul nu încearcă să ocolească lipsurile, ci le dezvăluie cu luciditatea celor care caută soluții. Muncă superficială, rezultate slabe mai pot fi constatate încă în unele biblioteci. Nu peste tot fondurile de publicații și cataloagele sînt organizate conform normelor bibliotecare, registrele de inventar și cele de mișcare a fondurilor sînt „ținute” incorect. Bibliotecarii nu citesc revistele de specialitate pentru a se pune la curent cu problemele profesionale la ordinea zilei. Deficiențele semnalate se repercutează asupra relațiilor cu cititorii: în co-

muna Lunca Bradului, la un număr de 2 746 de locuitori s-au înregistrat doar 55 de cititori, la Apold-Daia, doar 23 de cititori adulți din 3 680 de locuitori, la Deda, 111 cititori din 4 427 de locuitori. Și exemplele pot fi înmulțite.

În special în filialele bibliotecilor comunale activitatea e foarte slabă. În multe localități bibliotecarii cu munca obștească, numiți cu decorații, manifestă dezinteres. Orarul de împrumut nu este respectat, iar uneori nici nu există un program precis stabilit pentru funcționarea bibliotecilor filiale. Majoritatea nu au funcționat de loc în perioada de vară. Colecțiile acestor unități, de multe ori învechite, nu au mai fost împrăpătate de mult cu cărți noi din fondurile mobile ale bibliotecilor comunale, iar când reînouirea se face totuși, se împlăie destul de rar și în mod nesubstanțial. „Ziua de teren” a bibliotecarului salariat, destinată pentru ajutorarea și îndrumarea bibliotecarilor voluntari, este folosită mai mult pentru recuperarea cărților. Prin aceste fapte se explică de ce în multe biblioteci filiale numărul cititorilor înregistrați este foarte redus: 28 la Ideciu de Sus, 58 la Crăiești, 20 la Fîlea, 20 la Deda-Bistrița, 6 la Apold, nici unul la Măghorani. Chiar și în cazul bibliotecilor comunale cu o activitate bună, situația filialelor din satele aparținătoare nu e mai ferocită. În comuna Iernut, de pildă, funcționează o bibliotecă comună care sub aspectul activității la „centru” poate fi considerată drept o bibliotecă model, beneficiind de condiții materiale deosebite, datorate și faptului că este prima bibliotecă comună care a fuzionat cu o bibliotecă sindicală. (Biblioteca funcționează în localul Clubului Sindicatului lucrătorilor de la Termocentrala din Iernut, deservind deopotrivă pe muncitorii uzinei și restul populației din comună). Pînă la sfîrșitul lunii noiembrie, această bibliotecă înregistrase un număr de 1 735 de cititori (cca 27 la sută din populație), frecvența fiind de 8 718 de cititori cu 20 788 de volume împrumutate, iar indicele de lectură, 11. În schimb, în cele cinci filiale din satele aparținătoare comunei Iernut, situația pe trimestrele I—II (în luna noiembrie biblioteca de centru nu deținea încă datele pe trimestrul III!) se prezintă la un nivel net inferior: la un total de 5 065 de locuitori, 391 de cititori, 1 174 de cărți împrumutate, indice de lectură, 3.

Popularizarea cărții social-politice diferă mult de la comună, la comună. Dacă la Sîmpetru s-au împrumutat 1 715 volume social-politice, la Sîmpaul s-au înregistrat doar 80 de împrumuturi, la Iernut — 1 333, la Iclânzel — 65. Situația e similară în ceea ce privește cartea agrozootehnică: la Erne — 1 657 volume împrumutate, la Zăgar, doar 25, la Pănet, 1 164, dar la Săulia — 24.

Tochmai la bibliotecile deficitare în această privință, manifestările de masă, care ar putea stimula cititorii, sînt inexistente.

În problema asigurării bazei materiale a bibliotecilor (local corespunzător, mobilier adecvat etc.) consider judicios că a fost schițat un plan de perspectivă de lungă durată, în cadrul bugetului anual neputînd fi realizată decît dotarea cu „cite ceva”. Comitetul și-a propus să doteze anual cîte cinci-șase biblioteci comunale, ceea ce va constitui și un stimulent pentru consiliile populare de a realiza cu mijloace proprii biblioteci asemănătoare modelelor create.

Studierea pe baza unor cercetări sociologice a preocupărilor de ordin economic și cultural ale populației, a necesităților de lectură și de informație, pentru a stabili coordonatele profilării colecțiilor potrivit acestor solicitări și totodată direcțiile orientării lecturii, constituie pivotul planului de măsuri ce și-l propune Comitetul județean pentru cultură și artă—Mureș, după temeinica analiză a stării de fapt din rețeaua de biblioteci a județului. Chiar dacă nu se vor găsi pretutindeni forțe suficiente care să realizeze aceste cercetări, ideea că planul de activitate al bibliotecilor nu poate porni din birou fără pericolul de a aluneca în formalism deschide reale perspective în vederea unei munci diferențiate.

Ca prime măsuri luate în cadrul reorganizării rețelei de biblioteci reținem: redistribuirea dubletelor, centralizarea fondului bugetar, asigurînd totuși bibliotecarilor libertatea de efectuare a comenzilor, pe baza cunoașterii condițiilor concrete din localitățile respective etc. În acest județ, unde în multe localități conviețuiesc români și maghiari sau români, maghiari și germani, Comitetul urmărește cu grijă asigurarea bibliotecilor cu publicații atît în limba română, cît și în limbile naționalităților conlocuitoare. Pentru o justă profilare a colecțiilor bibliotecilor comunale, acestea se vor bucura în continuare de sprijinul serviciului specializat din cadrul Bibliotecii municipale, cu care de altfel Comitetul colaborează în toate problemele de resort.

Politica de recrutare a cadrelor de bibliotecari, asigurarea calificării și stabilității lor, este considerată de Comitet, așa cum rezultă din raport și din discuțiile purtate, ca o condiție fundamentală de care depinde succesul tuturor măsurilor preconizate. A intrat în practica Comitetului de a scoate posturile disponibile la concurs, în fața unei comisii alcătuite din inspectorii de resort și bibliotecari cu experiență din colectivul Bibliotecii municipale. Pentru noii angajați se țin instructaje și se organizează cursuri de calificare.

Un curs pentru bibliotecari... pretext pentru o discuție mai largă

Între 2 și 3 decembrie a fost organizat la Sovata un curs pentru bibliotecari. Cursul, avînd mai mult un caracter de inițiere, s-a adresat celor 51 de bibliotecari comunali din județ care n-au mai urmat nici un alt curs de specializare. Din aceștia, un număr de 37 de bibliotecari au fost angajați în anii 1967—1968.

Cursul, organizat pe baza unui program elaborat cu mult spirit de răspundere, a fost asigurat cu lectori competenți și s-a bucurat și de asistența șefului Serviciului metodic din B.C.S., Athanase Lupu. Accentul s-a pus în special pe activitățile practice. Cele 18 prelegeri au condensat o multitudine de probleme: rolul și sarcinile bibliotecilor comunale, principiile și izvoarele de completare a colecțiilor, evidența publicațiilor, reguli de descriere, clasificarea zecimală, organizarea cataloagelor, evidența activității zilnice și întocmirea planurilor de muncă și a dărilor de seamă, normative privind funcționarea bibliotecilor, relațiile dintre bibliotecă comună și filialele sale, precum și probleme legate de atragerea populației la lectură, permanențizarea cititorilor, îndrumarea lecturii, propaganda cărții, organizarea manifestărilor de masă.

Programul a fost foarte încărcat. Ne întrebăm însă care dintre teme ar fi putut să lipsească? Care din problemele discutate are mai puțină importanță pentru inițierea bibliotecarilor în problemele muncii lor? Era doar un curs de inițiere, adresat unor bibliotecari „născuți peste noapte”, și nu de specializare în anumite probleme a unor bibliotecari care cunosc deja alfabetul meseriei. Angajarea prin concurs a unor proaspeți absolvenți de liceu, lipsiți de cele mai elementare cunoștințe de biblioteconomie, nu le poate conferi celor „născuți” calificarea de bibliotecari, oricîtă dragoste pentru această muncă și „tragere de inimă” ar exista din partea lor. O meserie complexă trebuie învățată, nu deprinsă „după ureche” sau printr-o practică empirică.

Înțelegem rațiunile care au determinat stabilirea unei durate atît de reduse pentru desfășurarea cursului: cheltuielile mari presupuse de o astfel de întreprindere, dificultatea de a opri pentru mai multă vreme funcționarea unui număr atît de mare de

bibliotecii în plină activitate de iarnă etc. Glumind, unul din organizatorii cursului mi-a spus: „Dacă dumnezeul biblic a făcut lumea în 6 zile, noi ne-am propus ca în tot atîta timp să facem bibliotecari“. O glumă, desigur... În lipsa unor școli medii sau post-liceale de bibliotecari care să formeze cadre pentru bibliotecile publice, trebuie încercat și imposibilul, căci imposibil este ca numai într-o săptămînă să faci pe niște oameni necinițiați să înțeleagă, să rețină și mai apoi să valorifice în munca lor profesională atîtea noțiuni complete sau aproape noi. Noțiunile se învălmășesc și mai apoi se uită, în ciuda strădaniilor specialiștilor care vor să transmită cît mai multe din cunoștințele lor teoretice și practice. Un exemplu: După o zi de curs, seminar și aplicații practice pe tema *Clasificarea zecimală*, o proaspătă bibliotecară mi-a spus: „Am priceput tot. Cred că acum așa putea să clasific orice carte. Doar cu un lucru nu-s lămurită, care-i deosebirea dintre clasificarea din colțul de sus al fișei și cea din colțul de jos?...“ E un exemplu, dar cazul nu e singular. Confuzia o dată creată se va reflecta în mod cert în munca bibliotecarului. Iată și o dovadă foarte la obiect: Într-una din bibliotecile cele mai bine organizate (comuna Iernut), în catalogul sistematic fișele de catalog tipărite nu sînt organizate în ordinea clasificării zecimale, ci în ordinea cotelor de așezare. La o altă bibliotecă (comuna Batoș), bibliotecana (4 ani vechime) se află în dificultate cînd trebuie să așeze sau să regăsească publicațiile în depozit.

Dar să revenim la problema de la care am plecat. Trecînd peste dificultățile de ordin obiectiv să ne oprim la cele de ordin subiectiv (deși de fapt sînt generate tot de cauze obiective). E vorba în primul rînd de indiferența sau chiar dezinteresul unora dintre cursanți față de ocupația lor, deci și față de pregătirea lor profesională. Cine sînt acești bibliotecari? Am stat printre ei, i-am observat, am discutat cu ei. Media de vîrstă: 20 de ani. Proveniența? Majoritatea, tineri care „deocamdată“ nu au intrat în facultate și au găsit la bibliotecă un loc unde vor avea desigur timp să învețe pentru viitoarea admitere. E drept că unii din acești tineri, ajunși să lucreze la bibliotecă din întîmplare, nu din vocație, au îndrăgit munca și ar vrea să se permanentizeze în profesia de bibliotecar... dacă ar exista o facultate de biblioteconomie cu secție fără frecvență, care să le permită calificarea. Printre ei am întîlnit chiar cîțiva tineri care mi-au spus că au visat să ajungă bibliotecari, că iubesc această muncă de adevărați educa-

tori ai populației sătești, că le place să trăiască în lumea cărților, că în această profesiune își văd viitorul. (Și sînt convinsă că nu-și vor părăsi meseria! În județul Mureș există destui bibliotecari care nu și-au făcut din munca lor un „passe-temps“ și care numără mulți ani de lucru în bibliotecă. Am cunoscut și eu pe unii din ei: Bonta Ion la Iernut — 14 ani vechime, Mezō Andrei la Gornești — 16 ani vechime. Acesta din urmă mi-a spus că va rămîne pînă la pensie la bibliotecă... dar să mai fie numit un bibliotecar în comună pentru că singur nu poate cuprinde și activitatea celor 8 filiale din care unele se află la 12—15 km depărtare de centru și-i plînge inima să le vadă dezorganizîndu-se!). Dar în afară de aceștia mai există și categoria celor care întrebați de ce s-au făcut bibliotecari mi-au răspuns: „Dacă n-am avut în altă parte...“ sau „Ce era să fac? Trebuia să lucrez undeva, dar nu rămîn mult la bibliotecă. Găsec cu ceva mai bun!“ E categoria celor care sînt tentați de alte funcții care la același grad de pregătire sînt mai bine remunerate sau asigură, în timp, posibilități de calificare și de remunerare progresivă potrivit pregătirii, vechimii și calității muncii desfășurate.

Alte discuții, pe teme de cultură generală, purtate cu unii dintre cursanți, demonstrează că unele cunoștințe dobîndite în școală nu sînt suficient aprofundate și că pe lingă problema calificării profesionale propriu-zise este necesară și o instruire în continuare în acest sens.

Pornind de la această situație, a cărei remediere depinde de adoptarea unei legislații a bibliotecilor corespunzătoare și de un complex de măsuri, dintre care rezolvarea problemei învățămîntului bibliotecar ni se pare a fi cea mai importantă și mai urgentă, Comitetul județean de cultură și artă—Mureș încearcă, prin mijloacele și posibilitățile de care dispune, să asigure o eficacitate maximă a activității bibliotecilor din județ.

Comitetul își exercită funcțiile de îndrumare și control, prin intermediul celor doi inspectori cu bibliotecile — Ion Stoica și Iosif Ferenc — care își desfășoară cu competență activitatea, conform unui grafic, în ordinea „urgențelor“. Cu toate acestea, posibilitățile de a cuprinde toate bibliotecile dintr-o rețea care numără 96 de unități sînt limitate...

Pentru munca metodică sînt folosiți specialiștii din cadrul Bibliotecii municipale

din Tg. Mureș, care acordă asistență profesională bibliotecarilor comunali ori de câte ori este nevoie. Biblioteca municipală elaborează o serie de instrumente de informare bibliografică și de materiale de propagandă pe care bibliotecarii comunali cu forțele lor nu le-ar putea face singuri.

În acest context general, pe care am încercat să-l prezint în rândurile de față, perspectivele de dezvoltare a bibliotecilor din rețeaua județeană Mureș se deschid cu multe certitudini dar și cu o serie de semne de întrebare...

Ioana TAUTU

ale liceelor însumând circa 20 000 de volume, cinci biblioteci ale școlilor generale cu un fond de aproximativ 10 000 de volume și, în sfârșit, 15 biblioteci ale sindicatelor, cu un fond care se ridică la aproximativ 15 000 de volume.

După cum se știe, o cotă-parte din fondul cultural al organizațiilor sindicale a fost folosit la achiziționarea de cărți în aproape fiecare întreprindere și instituție, chiar și atunci când numărul de salariați nu depășea cifra de 20. Au apărut astfel 15 biblioteci, majoritatea cu un fond de cărți ce varia între 150 și 180 de volume (doar două dintre ele aveau un fond mai mare), au fost încadrați 15 bibliotecari voluntari, s-au stabilit 15 „sedii” ad-hoc, cele mai multe cu un simplu dulap, și au intrat în funcțiune 15 lacăte, cu cheile respective, care pecețuiau implacabil, prin însăși menirea lor, soarta cărților.

În urmă cu 10—15 ani, astfel de investiții se justificau în bună măsură. Pe atunci, biblioteca orașului cu un fond mic de cărți, fără spațiu suficient, nu putea face față cerințelor de carte ale întregii populații. În aceste condiții, bibliotecile din întreprinderi reușeau să atragă spre lectură o parte a salariaților. Întărirea bibliotecii orașenești, înființarea în 1960 a Bibliotecii clubului sindicatelor, ambele cu un orar precis și servite de cadre salariate, au determinat un aflux mare de cititori la aceste unități cărora li se asigurau condiții bune de lectură. Aceasta a dus la scăderea rapidă a activității (acolo unde a existat) bibliotecilor din întreprinderi. Totuși s-a continuat, fără nici un discernământ, înființarea de noi mici biblioteci, dintre care, unele n-au eliberat niciodată, nimănui vreo carte. Rezultatul: un fond de cărți în parte valoros se afla risipit în tot orașul, zeci de mii de lei erau imobilizați, s-a creat un paralelism între activitatea acestor biblioteci și a celorlalte din oraș.

Efortul salutar pentru calitate, desfășurat în toate sectoarele de activitate, indicațiile cu privire la gospodărirea cât mai economică a fondurilor au impus reorganizarea rețelei de biblioteci. În vara anului 1967, în orașul Salonta, s-a încercat, sub formă de experiment, raționalizarea rețelei de biblioteci ale sindicatelor. Ce efecte a avut această acțiune? La un an și jumătate după unificarea micilor biblioteci, rezultatele, exprimate în cifre, sînt destul de modeste, dar promițătoare. După părerea noastră, s-au obținut cel puțin trei rezultate deosebite, care nu țin de loc de aspectul cantitativ al problemei. Primul și cel mai important este că s-a pus capăt tendinței de dezvoltare haotică a rețelei de biblioteci. Prin măsura amintită a fost strîns la un loc un fond de carte împrăștiat, care, adăugat celui existent la bi-

DUPĂ REORGANIZAREA BIBLIOTECILOR SINDICATELOR

Rezultate modeste, dar promițătoare

În orașul Salonta, cu o populație de 18 000 de locuitori, existau la începutul anului 1967 următoarele biblioteci: Biblioteca orașenească, cu un fond de 35 000 de volume, Biblioteca clubului sindicatelor, cu un fond de 9 000 de volume, două biblioteci

biblioteca clubului, a făcut din aceasta, o unitate puternică. Aș mai adăuga faptul, nu lipsit de importanță, că au fost puse din nou în circulație și la îndemîna tuturor o serie de cărți solicitate, care ani de zile au stat sub cheie.

Unificarea bibliotecilor s-a dovedit a fi bine justificată și oportună din mai multe motive.

Condițiile materiale — fondurile de cărți. În iulie 1967, cele 15 biblioteci ale sindicatelor dețineau un fond de publicații în valoare de aproape 120 000 de lei, fiecareia din ele revenindu-i teoretic 1 000 de volume. În realitate, numai două biblioteci dețineau un fond de peste 1 000 de volume, trei posedau pînă la 1 000 de volume, iar restul aveau un fond între 150 și 800 de volume. Numai o singură bibliotecă avea un sediu propriu-zis, celelalte erau plasate undeva în incinta întreprinderii sau a instituției și dețineau un dulap în care erau încuiate cărțile.

Cadrele de bibliotecari. Bibliotecarii voluntari, recrutați din rîndurile salariaților, erau de cele mai multe ori oameni cu multă bunăvoință, dar insuficient pregătiți pentru munca cu cartea. Lor le revenea și atribuția dificilă de a face și achizițiile de cărți. Pentru mulți dintre ei, biblioteca constituia o „sarcină” în plus. Deyeniți „gestionari voluntari”, se străduiau să asigure securitatea cărților și unii, pentru a evita pierderile, împrumutau cît mai puțin și mai rar. Din acest motiv, la două biblioteci am găsit toate cărțile în dulap, aranjate după numărul de inventar. Uneori această sarcină era „pasată” de la unul la altul încît, la una dintre întreprinderi, nici nu se știa cine este de fapt bibliotecarul. Pînă la urmă a fost „descoperit”; într-adevăr primise o cheie, dar nu i-a spus nimenui ce se află în dulap. În condițiile respective, fără o pregătire sumară de specialitate, acești bibliotecari nici nu puteau face mai mult decît să aibă grijă de valorile încredințate.

Completarea colecțiilor. Cota-parte din fondul cultural al organizațiilor sindicale ce revenea pentru achiziții de cărți varia, în funcție de numărul salariaților, între 400 și 1 200 lei anual. Această sumă, repartizată teoretic pe trimestre, era, de cele mai multe ori, vărsată la sfîrșitul anului. În aceste condiții, nici nu putea fi vorba de o completare propriu-zisă a colecțiilor, bibliotecarul fiind nevoit să achiziționeze ce se găsea în librărie. Modul acesta de lucru și-a pus din plin pecetea pe structura fondurilor de cărți respective. Nivelul de cultură generală al unor bibliotecari a influențat și el negativ componența fondului.

Cititorii și circulația cărților. Această problemă, cea mai importantă de altfel, este

condiționată de aspectele pe care, sumar, le-am trecut în revistă. Mulți, pușini, banii au fost cheltuiți pentru cărți. Alese cu discernămint sau fără, cărțile există. Ce întrebunțare li s-a dat acestor volume, cum se justifică cheltuirea celor aproape 120 000 de lei? Răspunsul la aceste întrebări va demonstra fără tăgadă lipsa de rentabilitate culturală a acestor investiții și va justifica oportunitatea acțiunii întreprinse. Deservirea populației în orice sector este de neconceput fără un orar precis. Doar la o singură bibliotecă exista un orar care punea în vedere celor dornici de lectură următoarele: „Biblioteca este deschisă marți între orele 12,30 și 13”, adică, două ore pe lună sau 24 ore pe an (asta în cazul cînd orarul ar fi fost respectat!). Celelalte biblioteci nu aveau nici un fel de orar.

Nu se ținea o evidență clară a cititorilor în nici o unitate. La o singură bibliotecă existau vreo 30—40 de fișe de cititori, care erau continuate din anul 1963. Așa cum reieșea, în trei ani, biblioteca înscrisesse aproximativ 35 de cititori. De altfel, aceștia sînt singurii cititori pe care i-am „descoperit” cu ocazia reorganizării. Practic, cele 15 000 de volume nefiind folosite de cititori erau scoase din circulație.

Așa cum am mai arătat, rezultatele obținute după reorganizare nu sînt dintre cele mai spectaculoase, aceasta datorîndu-se în bună măsură unor cauze obiective. Concentrarea fondurilor de cărți a ridicat probleme de ordin material care n-au putut fi încă rezolvate. Funcționînd în incinta Clubului, biblioteca sindicatelor nu are la dispoziție un spațiu suficient, acesta reducîndu-se la o sală de împrumut (care este folosită și ca birou de către salariații instituției) și la un depozit neîncăpător. Cele 9 928 de volume preluate au fost înghesuite, alături de cele 10 000 existente, în aceste două încăperi. Situația s-ar putea ameliora dacă s-ar rezolva problema dubletelor al căror număr a sporit atunci cînd s-au adăugat volumele provenite din bibliotecile întreprinderilor. În momentul de față, Biblioteca Clubului posedă, în unele cazuri, cîte 20—25 de exemplare dintr-un titlu, care, din păcate, este și prea puțin solicitat.

Există un singur post de bibliotecar, iar titulara a participat la un curs de specialitate abia în vara anului trecut, deci după aproape doi ani de la încadrarea ei.

Cu toate aceste greutăți, s-au obținut cîteva rezultate meritorii. Trebuie să amintim, în primul rînd, îmbunătățirea modului de completare a colecțiilor, achizițiile făcîndu-se în momentul de față ritmic și cu competență. Săptămînal, sînt alese titlurile nou intrate în librărie, se urmărește cu consecvență satisfacerea cererilor cititorilor.

GHID PENTRU REDACTAREA REZUMATELOR DE AUTOR*) DESTINATE PUBLICĂRII

În acest fel, s-a pus capăt, deocamdată parțial, modului defectuos în care se făceau achizițiile. Spun „parțial“, deoarece nici în anul 1967, nici în anul trecut, bibliotecarii nu i-au fost puse la dispoziție, de către cei în drept, planurile editoriale respective. Dacă ar fi în posesia acestor planuri ca ar putea eșalona achizițiile, chiar și cu aproximație, în limita sumei de care dispune, ținând seama de cerințele celor pe care-i deserveste.

Oportunitatea reorganizării bibliotecilor sindicale și eficiența ei s-au concretizat și în numărul mai mare de cititori înscrși și volume eliberate în 1968, comparativ cu anul precedent: Pentru ilustrare dăm câteva cifre:

— 31 decembrie 1967: 330 de cititori înscrși, 3 994 de volume eliberate;

— 1 noiembrie 1968: 532 de cititori înscrși, 5 090 de volume eliberate.

Frecvența foarte mică în 1967 (între 3 și 7 cititori pe zi) s-a îmbunătățit simțitor anul trecut (între 15 și 30 cititori pe zi).

După reorganizarea rețelei de bibliotecii a sindicatelor s-a pus problema deservirii cu carte a salariaților din întreprinderi și instituții. Pentru a se apropia cartea de locul de muncă al cititorilor s-a stabilit crearea citorva puncte de împrumut cu un fond mic de cărți (între 30 și 50 de volume). Acestea nu-și propun, și nici nu-și pot propune, să deservească pe roți salariații întreprinderii. Așa cum au fost concepute, ele vin în ajutorul celor care dintr-un motiv sau altul nu reușesc să frecventeze regulat bibliotecile din oraș. În momentul de față, dar mai ales în viitor, asigurarea cu carte a populației trebuie să revină Bibliotecii orașenești și Bibliotecii Clubului. Punctele de împrumut rămân un paleativ și atunci când se vor rezolva problemele materiale care stânjenesc buna desfășurare a muncii la Biblioteca Clubului, ele vor fi de prisos.

În momentul de față, în orașul Salonta funcționează: Biblioteca orașenească și Biblioteca Clubului sindicatelor. Activitatea acestor două bibliotecii impune o strânsă colaborare, în special în direcția coordonării completării colecțiilor, pentru a se evita achiziționarea paralelă a unor publicații.

Îmbunătățirea rețelei de bibliotecii ale sindicatelor a fost o măsură realistă care a și început să-și arate roadele. Nu cunosc în ce măsură acest experiment a mai fost aplicat și în alte părți și, în acest caz, ce rezultate a dat, dar consider pozitiv faptul că această acțiune a pus capăt, chiar și parțial, diletantismului în munca cu cartea, a stăvilit risipirea unor sume importante și a strâns la un loc cărți folositoare celor pentru care au fost scrise.

Iulia LĂZĂROIU

Așa cum am anunțat în numărul din ianuarie al revistei noastre, publicăm în continuare partea a doua a documentului elaborat de UNESCO, SC/MD/S5, Paris, 29 aug 1968.

Preambul

Datorită creșterii numărului de texte științifice publicate, devine din ce în ce mai necesar ca esențialul tuturor articolelor, lungi sau scurte, care apar în revistele științifice, să fie făcut cât mai ușor accesibil. În acest scop, trebuie să se vegheze ca titlurile să fie suficient explicitate și să se publice, la începutul fiecărui articol, un rezumat redactat de autor.

Dăm mai jos expunerea principalelor reguli din care autorii trebuie să se inspire atunci când aleg un titlu și redactează un rezumat.

Considerații generale

1. Titlurile articolelor trebuie să fie suficient de informative și precise în privința conținutului pentru a prezenta un interes practic în listele de titluri precum și pentru codificare în vederea stocării și recuperării informației.

2. Orice articol trebuie să fie precedat de un rezumat (în majoritatea revistelor această regulă se aplică de asemenea scrisorilor adresate redacției).

Atunci când redactează rezumate, autorii nu trebuie să uite că rezumatul va fi probabil singura parte a textului care va fi citită.

Rezumatul are un triplu obiect:

(I) să-i ajute pe cei interesați de articol să se decidă dacă îl vor citi în întregime;

(II) să-i dea cititorului, pentru care articolul nu prezintă decât un interes „marginal“, un număr cât mai mare de informații, ca să nu aibă nevoie să-l citească integral;

(III) să accelereze munca revistelor de rezumate (referate**), permițin-

*) Documentul nu face distincție între rezumatele redactate de autorii înșiși și publicate în același timp cu articolul rezumat (synopsis) și rezumatele redactate de altcineva decât autorul articolului (abstract), distincție care există în engleză.

**) Traducem cu acești termeni, mai încetățeniți la noi, denumirea din originalul francez: *revue d'analyses* (revistă de recenzii).

du-le să reproducă imediat rezumatul autorului, ceea ce va contribui mult la ameliorarea generală a serviciilor de informare în domeniul științific.

Cuprins

3. Rezumatul trebuie să dea o privire succintă dar explicită asupra conținutului și concluziilor articolului, și trebuie să menționeze orice informație nouă furnizată în articol. Nu trebuie să conțină informații sau afirmații care nu figurează în textul articolului și nu trebuie împovărat cu detalii de interes secundar.

4. Rezumatul trebuie să formeze un tot întreg, dar poate să se refere la titlul articolului.

5. E util să se dea calificative modului în care diverse aspecte ale subiectului au fost tratate, prin termeni ca: „succint“, „aprofundat“, „teoretic“, „experimental“ etc. Rezumatul trebuie, pe de altă parte, să indice categoria căreia îi aparține articolul (cf. paragraful 3 din *Ghid pentru redactarea articolelor științifice destinate publicării* apărut în numărul din ianuarie al *Revistei bibliotecilor*) atunci când acesta se îndepărtează de la tipul de articole publicate curent în revistă.

6. Informațiile noi cuprind fapte observate, concluziile rezultate dintr-o experiență sau un raționament și caracteristicile principale ale unui nou model de tratare sau al unui aparat nou conceput etc.

Când e posibil, e preferabil să se dea rezultatele numerice precise decât să se indice numai ceea ce a fost măsurat.

7. Se vor menționa substanțele noi (compuse etc.) și datele numerice noi, ca de exemplu, constantele fizice. E bine ca aceste lucruri să fie semnalate chiar dacă nu au decît o legătură indirectă cu subiectul principal al articolului.

Altfel informații prețioase riscă să treacă neobservate.

8. Cînd un rezumat comunică rezultatele unor experiențe, e bine, de asemenea, să se dea anumite precizări asupra metodei întrebuintate. Cînd se menționează metode noi, e necesar să fie indicat principiul de bază pe care se sprijină, domeniul lor de aplicare și gradul de exactitate al rezultatelor.

Trebuie evitată orice alterare a faptelor și orice informație îndoielnică. Se vor indica limitele în care concluziile și deducțiile sînt valabile.

Comparațiile cu rezultate anterioare (cînd sînt indispensabile) trebuie să fie cît se poate de precise.

Prezentarea

9. Rezumatul trebuie să fie compus dintr-o succesiune coerentă de fraze și nu dintr-o enumerare de rubrici. E bine să se întrebuinteze cuvinte de uz curent și nu termeni care aparțin doar autorului.

Pentru ca rezumatul să poată fi reprodus fără schimbări de o revistă de rezumate (referate), nu trebuie scris la persoana întîii.

10. Se presupune că cititorul posedă cunoștințe generale asupra chestiunii și de aceea e necesar ca rezumatele să poată fi înțelese fără a fi necesară recurgerea la textul integral al articolului.

Rezumatul nu trebuie să conțină abrevieri, semne convenționale sau termeni inuzitați, excepție făcînd cazul cînd sensul poate fi precizat chiar în textul rezumatului. Nu trebuie să se facă trimiteri la o secțiune, o ecuație, un grafic sau un tablou figurînd în articol.

11. În genere, rezumatele nu trebuie să conțină nici o referință sau citat special.

Dacă referințele de acest gen sînt necesare, cele care trimit la reviste științifice trebuie să fie redactate conform uzului revistei căreia îi este dedicat articolul. (Conferința internațională privind recenziile documentare științifice, convocată de UNESCO în 1949, a recomandat regulile propuse de Comitetul tehnic 46 al Organizației internaționale de standardizare (ISO), titlurile periodicelor fiind abreviate la fel ca în *World List of Scientific Periodicals*.)

12. Rezumatul să fie cît se poate de concis, respectîndu-se însă condițiile enunțate mai sus. În genere, e bine să nu depășească 200–250 de cuvinte și deseori va fi mult mai scurt.

O dată tipărit, rezumatul poate fi, de exemplu, decupat și lipit pe o fișă de 7,5 cm×12,5 cm. Conferința internațională privind referatele documentare științifice a recomandat practica utilizată de anumite reviste unde toate rezumatele aceluiași număr sînt reunite pe pagina interioară a copertei sau pe pagini al căror verso e ocupat de publicitate; astfel aceste rezumate pot fi decupate și lipite pe fișe fără a mutila paginile periodicului însuși. În acest scop, e necesar ca rezumatele să fie tipărite cu o lungime a rîndurilor de 10 cm cel mult.

13. Conferința internațională asupra referatelor documentare științifice a recomandat ca rezumatele să se publice în cel puțin una din limbile de largă răspîndire, indiferent de limba în care e redactat articolul, pentru a i se sporii utilitatea internațională.

Insemnări de la simpozionul

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ACȚIUNEA CULTURAL-EDUCATIVĂ PENTRU ADULȚI

Sub cupola Ateneului Român din București s-au întrunit în zilele de 9—10 decembrie 1968 oameni cu preocupări diferite, din domenii deosebite, cu intenția comună — așa cum se arăta în cuvântul de deschidere al președintelui Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă — Pompiliu Macovei — „de a contribui la continua dezvoltare a acțiunii cultural-educative, la ridicarea ei la nivelul cerințelor obiective ale societății noastre, al idealurilor legitime ale omului eliberat de orice formă de asuprire socială și spirituală“.

Organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Institutul de științe pedagogice, în colaborare cu Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România și cu Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, simpozionul a pus în discuție probleme de bază din acest domeniu de activitate. Reunind oameni de știință de înalt prestigiu, cercetători din diferite institute ale Academiei sau departamentale din București și din provincie, reprezentanți ai

cadrelor universitare, precum și ai organizațiilor care, în strinsă colaborare, au răspunderi directe în sistemul muncii cultural-educative, simpozionul a urmărit — în mod cu totul semnificativ — o *amplă confruntare între teorie și practică, o imbinare dialectică, tot mai strinsă, între idee și acțiune în acest domeniu.*

Prezența la lucrările simpozionului a d-lui Paul Longrand, șeful diviziei pentru educația adulților din secretariatul UNESCO, ca invitat al țării noastre a arătat, o dată în plus, interesul pe care îl acordă acest organism internațional realizărilor în domeniul culturii și educației din România.

În cadrul simpozionului — care a constituit o manifestare științifică de mare amploare și de un prestigiu deosebit — au fost prezentate, în toată diversitatea lor, preocupările multiple pentru dezvoltarea teoriei educației adulților din țara noastră, pentru valorificarea experienței pozitive a înaintașilor culturii și acțiunii de culturalizare a poporului român.

În zilele noastre, *cultura și acțiunea cultural-educativă* constituie un puternic factor de progres social, o *componentă esențială a vieții spirituale a omului nou, constructor conștient și activ al socialismului, o condiție dintre cele de bază a înfăptuirii idealurilor fundamentale ale poporului român.* Tocmai de aceea conducerea și organizarea științifică a acțiunii cultural-educative presupune o cercetare științifică amplă și continuă, cu o tematică orientată spre principalele cerințe ale profundeii revoluții științifice și culturale ale epocii noastre, cercetare care îmbogățind mereu teoria educației maselor și acționând în direcția sporirii eficienței proceselor educaționale în condițiile concrete, specifice ale societății socialiste românești, să-și aducă în același timp contribuția directă la înfăptuirea marilor prefaceri sociale din țara noastră.

Creșterea conștiinței maselor asupra responsabilității lor sociale și asupra misiunii lor de făuritoare ale propriului lor destin este caracteristică epocii noastre de edificare a socialismului. În aceste condiții întrecăgă muncă de culturalizare se adresează tuturor membrilor societății — adulților deopotrivă — pe întreg parcursul vieții fiecărui om în parte. Ea urmărește în mod expres înnoirea rapidă și continuă a cunoștințelor, deprinderilor, comportamentului și motivației activității umane, având ca țel o finalitate precisă: contribuția directă la accelerarea construcției socialiste.

Așa se explică preocuparea și grija permanentă pe care partidul și statul nostru

le manifestă pentru așezarea, pe baze științifice moderne, a întregii activități cultural-educative din țara noastră în domeniul ridicării nivelului de cultură a maselor, al generalizării eticii socialiste, al educării și formării multilaterale a omului nou.

Aceste linii directoare și teze generale au stat la baza simpozionului la care ne referim pe scurt în rândurile de față. Organizat pe trei secții: *Teoria educației adulților și metodologia de cercetare, Cercetări concrete și Tradiții românești în activitatea cultural-educativă* — simpozionul a cuprins o tematică bogată în conținut, variată. Cum era și firesc, un loc de seamă în cadrul simpozionului l-au deținut preocupările de a defini principalii termeni cu care se operează în acest domeniu: *cultură de masă, ideal educativ, educația adulților, educație permanentă, formație și informație în activitatea culturală, comunicațiile de masă.*

Tot astfel, de o atenție deosebită s-au bucurat cercetările privind *funcția socială a bibliotecilor în condițiile actuale, locul și rolul acestora în sistemul muncii culturale de masă în societatea noastră socialistă.* Au fost astfel prezentate comunicări având ca temă: *Biblioteca — factor important în educația adulților* (D. Bălăeț), *Formație și informație. Locul bibliotecii în cuprinsul acestor procese* (D. M. Păpurică), *Modernizarea bibliotecilor publice — condiție esențială pentru o activitate cultural-științifică eficientă* (V. Moldoveanu). Firul conducător al acestor comunicări a fost preocuparea de modernizare a bibliotecilor din țara noastră. Au fost astfel abordate probleme privind însușirea unei concepții științifice, organizarea la nivel contemporan a întregii rețele de biblioteci, organizarea îndrumării metodologice, pregătirea de cadre corespunzătoare în acest sector, organizarea unor schimburi de experiență cu alte unități și rețele din țară și străinătate. S-a subliniat importanța bibliotecilor în procesul autodaxic al adulților și, de asemenea, necesitatea ca biblioteca să fie un bun bibliopsiholog și în aceeași măsură un bibliopedagog (D. Bălăeț). În acest sens s-a făcut observația că bibliotecii nu îi revine un rol formativ, pe care și-l asumă învățământul, ci constituie un instrument și, în același timp, un stimul, în procesul ulterior de formație, în cazul adulților. Esențial este însă faptul că biblioteca „și află locul în procesul de formație și informație la diferite trepte” (D. M. Păpurică). Pentru îmbunătățirea și modernizarea activității bibliotecilor publice nu numai nivelul calitativ a fost considerat drept o premisă obligatorie ci și aspectul cantitativ al chestiunii, lărgirea sistemului și rețelelor de biblioteci, angrenarea lor cu o pondere cât mai mare în circuitul culturii (V. Moldoveanu).

Fațete multiple ale *tradițiilor românești* în activitatea cultural-educativă au fost abordate și dezbătute de asemenea în cadrul simpozionului. Astfel a fost subliniat rolul important al Institutului Social Român, creat de D. Gusti, în cercetarea cerințelor de lectură ale adulților. Pe baza unui bogat material de arhivă s-a relevat numărul mare de anchete, cercetări statistice, într-un cuvânt acțiunile sociologice întreprinse în bibliotecii de I.S.R. și Fundația culturală (C. Mătușoiu *Institutul Social Român și problemele cercetării lecturii adulților*). În același domeniu de activitate se înscrie revista *Căminul Cultural* (1934—1947) care a dus o dinamică acțiune pentru îmbunătățirea muncii bibliotecilor și răspândirea cărților îndeosebi în mediul rural, acțiune nerealizată însă de multe ori în practică (Gh. Popescu *Organizarea lecturii în mediul rural și reflectarea acestei acțiuni în revista „Căminul Cultural”*).

Personalități de seamă ale culturii românești, ca *Spiru Haret, Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti*; instituții cultural-educative ca societatea: *Ateneul Român, biblioteca Astra* din Sibiu etc. au intrat de asemenea în sfera preocupărilor acestei manifestări științifice. Aspecte ca: tradiții în propagandă ateistă din țara noastră, în activitatea educativă desfășurată de mișcarea muncitorească din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea etc. au completat problematica bogată a acestei manifestări științifice dedicată activității cultural-educative.

Publicarea volumului având ca temă *Educația adulților — cercetare științifică și acțiune culturală* (480 p.), a unui număr special al *Revistei de pedagogie, Educația adulților* (214 p.) și intrarea acestor lucrări în bibliotecile noastre (avem în vedere aci și bogata bibliografie românească și străină) vor constitui o sursă temeinică de informare științifică pentru toți acei ce lucrează în acest domeniu.

Concluzia generală a simpozionului — necesitatea așezării întregii munci cultural-educative pe principii tot mai științifice, moderne, a extinderii cercetării științifice, a împletirii strânse a teoriei cu practica etc. — are implicații directe în activitatea tuturor instituțiilor culturale, inclusiv a bibliotecilor.

Simpozionul a avut menirea să pună în relief rezultatele de până acum ale cercetării științifice, succesele și unele rămăneri în urmă în teoria și practica muncii cultural-educative. El a detectat energii, interese, acumulări științifice, dar a contribuit și la deschiderea de noi câmpuri de acțiune pe acest drum plin de promisiuni, dar și de înaltă responsabilitate pentru toți cei care se ocupă direct de educarea și formarea omului nou.

MANUSCRISE ȘI TIPĂRITURI VECHI AFLATE ÎN BIBLIOTECILE PERSONALE

Regulamentul expoziției-concurs, baza legală și în același timp principalul document de propagare a acțiunii, alături de o serie de alte materiale de popularizare ajutătoare (afișe, foi volante, orarii, scrisori, adrese), a fost difuzat prin intermediul comitetelor de cultură și artă județene. Acțiunea de popularizare a fost sprijinită într-un mod susținut de presa centrală și județeană, de studioul central și local de radio. Apelul lansat în acest scop bibliotecilor și școlilor din Banat a avut de asemenea ecoul așteptat.

Asigurările consemnate în regulament, privind integritatea și restituirea publicațiilor, au determinat un număr de 105 cetățeni să încredințeze bibliotecii noastre o parte din lucrările deținute în colecțiile personale. Din cele peste 1500 de lucrări primite, Comisia de organizare a expoziției a selectat, în conformitate cu tematica expoziției, aproape 1000 de exponate (manuscrise, cărți, documente etc.). Materialele selectate au fost fișate și parțial adnotate, consemnându-se și din ce colecții fac parte.

Alcătuirea tematicii expoziției și expunerea materialului au constituit o încercare deosebită, fiind necesară atât o organizare tematico-evolutivă, cât și respectarea caracterului de bibliotecă personală. Pentru a răspunde acestor cerințe, s-a stabilit dominanța fiecărei biblioteci participante, fixându-i-se locul de bază într-una din cele 5 teme ale expoziției (manuscrise-documente, carte veche românească, periodice, banatică, bibliofilie din alte țări), urmînd ca celelalte materiale să fie dispartate la teme corespunzătoare, pînă la acestea, bineînțeles, consemnul proprietății. Pe lângă temele enumerate, expoziția a cuprins și câteva grupări cum sînt: corespondență, ediții princeps, cărți cu dedicații și autografe, ex libris-uri, hărți, stampe, fotografii, hirtie filigranată, afișe, legături și tipar special etc., accentuînd nota de diversitate și de bogăție a preocupărilor bibliofilice.

La baza constituirii și dezvoltării fondurilor bibliotecilor stă producția editorială curentă din țară și din străinătate, dar și colecțiile personale, disponibile donației sau vânzării. În gama formelor de depistare și de cunoaștere a publicațiilor aflate în diverse proprietăți personale, Biblioteca municipală din Timișoara a înscris organizarea între 1 și 15 decembrie 1968 a unei expoziții-concurs*) cu participarea bibliotecilor personale din țară. Prin caracterul instructiv-educativ pe care l-a îmbrăcat acest act de cultură în desfășurarea sa, scopul acțiunii a depășit desigur aspectul pur practic de achiziționare sau de evidență a acestor colecții.

Din conținutul expoziției

Tema Manuscrise-documente cuprinde câteva cărți manuscrise din secolele XVI—XVIII în limbile română și slavonă, cu circulație evidentă — după proveniență și însemnări — în Transilvania și Banat, un miscelaneu și două cărți apocrife, manuscrise cu conținut religios, culegeri de folclor sau opere literare originale aparținînd — după limbă — unor personalități bănățene, concentrate în timp la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, manuscrise aparținînd oamenilor de cultură

*) Revista bibliotecilor, 21, nr. 11, nov 1968, p. 668 semnalează organizarea acestei acțiuni.

bănăşeni ca: Victor Ulad Delamarina, Sofia Ulad Rădulescu, Ciprian Porumbescu, precum și lucrări inedite semnate de Olilia Cazimir, Mihail Sorbul, Lucian Blaga etc. Două manuscrise, care prin valoarea lor documentară au depășit simpla curiozitate și au solicitat atenția cercetătorului, au fost: Cîntecele poezilor din seminția Hudail, mss. în limba arabă a lui Fritz Hommel, și Codicele de legi în limba osnîl (Canunname) a lui Ayni Ali (1670).

Din documente reșin atenția cîteva pergamente din cancelariile principilor transilvăneni (Sigismund Băthory, Mihail Apafi, Gheorghe Rákóczi), Rapoartele Generalului Bellico în urma inspecției făcute în Ardeal și Banat în anii 1774—1776, Proclamația de la Verona (1854), Decretul privind reforma agrară din 1864, Propunerile breslei negustorilor din Timișoara pentru ridicarea situației economice a Banatului (1791), Scrisoarea adresată de 120 de intelectuali timișoreni deputaților români din dietă, la 4 decembrie 1868 etc.

Cartea veche românească a avut în expoziție o pondere deosebită prin prezența celor 115 titluri, relieful și prin prisosința strădania și migala începuturilor tiparului românesc. Monumente ale culturii românești au reprezentat cu prestanță secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Din cărțile în limba română tipărite în această perioadă, Cazanăa lui Varlaam, apărută la Iași, în 1643, fixează un moment important în care scrisul și limba română se impun într-o largă circulație. (Expoziția a cuprins trei exemplare.) Noul testament, tipărit la Alba Iulia în 1784, prin grija Mitropolitului Simion Ștefan, precursor al ideii latinității și unificării limbii române, a fost de asemenea prezent în două exemplare. Din această perioadă amintim de asemenea cîteva cărți de predici: Antologhionul de la Cimpulung (1643), Evanghelie învățătoare (Deal 1644), Molitvenic de năstălea a lui Dosoftei (Iași 1681), cartea de drept laic — Indreptarea legii (Tîrgoviște 1652). Biblia de la București (1688), tipărită din inițiativa și cu cheltuielile lui Șerban Cantacuzino, încununare a strădaniilor de tîlmăcire în limba română a bibliiei, a predominant această tematică a expoziției. Antim Ivireanul a fost prezent cu o serie de lucrări, ieșite din diferitele tiparnițe în care și-a desfășurat bogate activitate de cărturar: Ortodoxos omonoghia (Snagov, 1699), Noul testament (București, 1703), Liturghie (Tîrgoviște, 1713).

Sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea sînt predominante de reprezentanții Școlii ardelenice cu o serie de lucrări istorice și filologice prin care, la timpul lor, susțineau dreptul natural de egalitate al românilor cu celelalte naționalități conlocuitoare. Dintre acestea: Elementa

linguae daco-romanae sive valachicae (Buda, 1805) și Hronica românilor și a mai multor neamuri (Buda, 1808) de Gh. Șincai (3 exemplare); Istoria pentru începuturile românilor în Dachia (Buda, 1812) de Petru Maior (7 exemplare); Istoria, lucrurile și întimplările pre scurt (Buda, 1806) de Samuil Micu au suscitut un viu interes.

În tematica Periodice a figurat un număr mare de reviste și ziare, începînd cu Biblioteca românească a lui Zaharia Carcalechi (Buda, 1829—1830), Albina românească a lui Gh. Asachi, Gazeta de Transilvania, Dacia literară, Curierul românesc și pînă la Viața românească — cu cele două variante pentru Transilvania (Primăvara și Revista literară și științifică) — și revistele de orientare progresistă ca: Facla, Era Nouă, Viitorul social, Korunk etc.

Un loc de seamă, atît prin valoarea, cît și prin numărul lor, l-au avut tipăriturile, manuscrisele și documentele grupate în tematica Banatica, cuprinzînd lucrări apărute în Banat sau cu referire la Banat. Dimitrie Țichindeal, Paul Uasici, Damaschin T. Bojincă, Paul Iorgovici, Estimie Murgu, Atanasie Mariulescu, Tincu Uelea, Uasile Maniu au fost prezenți în expoziție cu lucrări a căror valoare este de mult consemnată la loc de cinste în cultura națională. La fel de bogat reprezentată a fost și presa bănățeană, începînd cu Priculiciul lui Pavel Rotaru (1875), Higienea și școala a lui Paul Uasici, cu Luminătorul și Timișana, pînă la calendarele condeierului plugar Paul Tîrbășiu, acestea numărînd peste 100 de titluri. Spațiul nu ne permite nici măcar să înșirăm valoroase documente pentru istoria unor localități din Banat (Lugoș, Sinnicolaul Mare, Oravița, Caransebeș) prezente de asemenea în expoziție.

Din bibliofilia din alte țări consemnăm, printr-o simplă înșiruire, doar cîteva lucrări, din cele peste 200 de tipărituri: Aeliani — De instruendis aciebus opus (Roma, 1487), Histouarum bibliae (Veneția, 1501), Octoih în limbă slavonă (Veneția, 1537) a lui Uucovici Bojidar, Ovidiu — Opera omnia (Bazel, 1534), Biblia de la Moscova — 1581 (fragment), Geschichte des transalpinischen Daciens (Viena, 1781) de Sulzer etc.

Correspondența (în cele mai multe cazuri inedită) a însumat peste 300 de scrisori de interes literar, științific și biografic. Uasile Alecsandri, Ion Ghica, Iosif Vulcan, Ion Slavici, Octavian Goga, Spiru Haret, Nicolae Iorga, Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, oameni de cultură bănățeni — Damaschin Bojincă, Victor Ulad Delamarina, George Cătană, Traian Uuia etc. consemnează în rînduri fugare idei, gînduri, fapte demne de reținut.

Istoricii au găsit în colecțiile de stampe și hărți, dacă nu inedite, rarități incontestabile, din care evidențiem o hartă a Transilvaniei din 1566, tabula a Ul-a și a Ull-a peutingeriană, Luptele de la St. Gothart și Leventz (1664), la care se adaugă o colecție bogată de stampe înfățișând diferite aspecte din Banat.

Timp de 14 zile bogăția și valoarea documentelor expuse au fost în atenția a peste 2000 de vizitatori: cadre de conducere a vieții politice, economice și sociale, muncitori și intelectuali, elevi, studenți și cadre didactice din învățământul mediu și universitar. Expoziția a suscitat de asemenea interesul specialiștilor. Cadre ale marilor biblioteci

din orașul nostru și din alte orașe au acordat atenția cuvenită, făcând notași de ordin organizatoric și bibliografic.

Consemnările laudative din cartea expoziției sînt o dovadă certă a reușitei acestei acțiuni. Marea majoritate a vizitatorilor consemnează, pe lângă impresiile lor, propuneri interesante cum sînt: organizarea anuală a unor astfel de expoziții, organizarea unei expoziții privind cultura bănățeană și chiar organizarea unei expoziții de cărți și documente românești cu participare internațională.

Victor STROE

șeful Serviciului completarea și organizarea fondurilor la Biblioteca municipală Timișoara

PROPUNERILE UNUI BIBLIOTECAR

Am citit în nr. 11/1968 al revistei noastre grupajul de materiale privitoare la măsurile impuse de o rezolvare cât mai urgentă a sarcinilor care stau în fața bibliotecilor comunale și țin să subliniez că sînt întru totul de acord cu conținutul articolelor.

Aș vrea, în continuare, să expun situația bibliotecii comunale din comuna Gornești, județul Mureș, după reorganizarea administrativ-teritorială a țării și aplicarea măsurilor de îmbunătățire a activității cultural-educative.

Medicul, ca să poată ajuta un bolnav, trebuie să știe cu precizie, în primul rînd, de ce boală suferă acesta. Așa trebuie să procedăm și noi cu bibliotecile filiale, dacă dorim să se vindece de boala inactivității,

de care suferă de atîta vreme.

Sînt bibliotecar în comuna Gornești din anul 1952. După reorganizarea administrativ-teritorială din februarie 1968, bibliotecii noastre i-au fost repartizate 8 filiale din satele aparținătoare și peste 7000 de locuitori spre deservire.

Cunoșteam aproape toate filialele care ne-au revenit, bibliotecile din Petrilaca, Teleac, Mura Mare, Mura Mică, Illoara, Pădureni, Iara de Mureș fiind îndrumate și controlate de mine și între anii 1955 și 1960. Acum, după 8 ani de zile de cînd nu le-am văzut, m-am deplasat la fiecare și am constatat cu uimire că la aceste biblioteci nu s-a schimbat nimic — cu excepția bibliotecii din satul Iara de Mureș

care, din anul 1962, a funcționat ca bibliotecă comunală. În multe sate au fost construite școli, cămine culturale, dar biblioteca a rămas tot în cele oțeva dulapuri cunoscute de mine, în sălile de clasă. De schimbat, s-au schimbat doar bibliotecarii — cadre didactice cu muncă obștească — și mult mai des decât ar fi fost nevoie. De fapt, există și destule motive din partea personalului didactic — îndeajuns de întemiate — care să justifice și aceste prea frecvente fluctuații: cadrele didactice responsabile cu bibliotecile filiale trebuie să plătească publicațiile lipsă, munca cu cartea nu se ia în considerație atunci când se face premierea cadrelor didactice, se lucrează fără plată mult în afara programului școlar etc.

Sînt cu totul de părerea tovarășei Ieremia Florica, expusă într-unul din materialele susamintite, că pentru îndrumarea și organizarea muncii cu cartea, precum și pentru asigurarea unei aprovizionări corecte a bibliotecilor filiale cu publicații, munca unui singur bibliotecar salariat este insuficientă, mai ales în cazul comunelor întinse ca suprafață sau cu un număr mare de locuitori.

Dacă cerem o muncă serioasă și rezultate sporite, atunci trebuie să dăm și un ajutor mai serios.

În cazul nostru, dacă bibliotecarul salariat s-ar deplasa doar de două ori pe lună la fiecare bibliotecă filială, ar însemna că, din 26 de zile lucrătoare, biblioteca de centru să fie închisă 16 zile. În felul acesta, nici bibliotecile filiale nu vor fi îndrumate în mod satisfăcător, nici bibliotecile de centru nu își va putea servi cititorii în condiții normale și nici nu va deveni, prin activitatea ei proprie, un adevărat centru de îndrumare pentru bibliotecile aparținătoare.

De aceea, propun și eu ca, în funcție de întinderea comunei și numărul de locuitori deserviți (depășind media de 5 000—7 000 de locuitori), să fie posibilă angajarea a doi salariați la biblioteca de centru — unul care să lucreze permanent în biblioteca comunală, iar celălalt să controleze și să ajute efectiv bibliotecile filiale în munca lor.

Propun, de asemenea, să se creeze un fond pentru premierea cadrelor didactice care lucrează în bibliotecile filiale. Consiliul popular comunal să ceară, atunci când se fac premierile trimestriale, și părerea bibliotecarului comunal asupra activității depuse de învățător sau profesor în bibliotecă filială.

Sperăm că propunerile noastre vor avea ecou la forurile în drept și că, prin măsurile preconizate de acestea, munca bibliotecilor comunale se va îmbunătăți simțitor într-un viitor pe care îl dorim cât mai apropiat.

Andrei MEZU
Biblioteca comunală
Gornești, județul Mureș

LUNA CĂRȚII LA SATE, în cea de-a IX-a ediție a sa, se află în plină desfășurare.

La 1 februarie, în întreaga țară, s-a dat startul acestei mari acțiuni culturale — redate an de an la nivelul unor cerințe, dar și al unor exigențe, mereu sporite — al cărei principal tel este PĂTRUNDEREA CĂRȚII ÎN CERCURI TOT MAI LARGI DE OAMENI AI MUNCII DE LA SATE.

Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Centrală a Cooperativelor de Consum, precum și ministerele, departamentele și organizațiile de masă interesate au elaborat planuri de măsuri judicioase întocmite, pe baza cunoașterii cerințelor satului românesc contemporan și avîndu-se în vedere propunerile organelor locale făcute în acest sens. Acțiunile preconizate au fost sincronizate pe baza unui plan comun de organizare.

Primim vesti din întreaga țară despre nenumăratele manifestări culturale organizate, adevărate „sărbători ale cărții”: recenzii, seri literare, consfățiri cu cititorii, simpozioane, concursuri, recitaluri de poezie, expoziții, precum și întâlniri între scriitorii și redactorii de edituri și cititorii de la sate. Cum în acest an „Luna cărții la sate” se desfășoară în condițiile în care țara noastră trăiește atmosfera caldă, plină de entuziasm, din preajma alegerilor de deputați în Consiliile populare și în Marea Adunare Națională, toate manifestările organizate sînt axate pe popularizarea acelor lucrări care reflectă realizările oamenilor muncii din țara noastră în toate domeniile de activitate, sub conducerea Partidului Comunist Român.

I. T.

Cu tema Pregătirea beneficiarilor informației și studiul necesarului de informații pentru beneficiari a avut loc în București, între 11 și 15 noiembrie 1968, la Institutul Central de Documentare Tehnică un simpozion care a reunit specialiști din Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică. Ținut la un înalt nivel științific, simpozionul a prilejuit dezbaterile problemelor actuale pe care le pun organizarea pregătirii informațiilor, interesele și instruirea beneficiarilor, cerințele de informare ale cercetătorilor, rolul serviciilor de informare din bibliotecile științifice, psihosociologia informației, calificarea lucrătorilor în domeniul informării tehnico-științifice. Autorii unora din comunicări au prezentat stadiul și nevoile actuale în domeniul informației din țările lor. De asemenea, o atenție deosebită a fost acordată particu-

larităților informației în cadrul unor anumite discipline ca geologia, arhitectura, chimia teoretică, economia planificată sau în cadrul unor instituții și domenii de activitate ca industria de prelucrare a petrolului și petrochimia, institutele de cercetări, învățământul mediu și institutele de învățământ superior. Publicăm în paginile revistei noastre comunicarea lui G. Fulep (România) referitoare la factorii psihologici și sociologici în procesul de informare.

O LAUDABILĂ inițiativă a Bibliotecii Centrale de Stat o constituie-inaugurarea celei de-a treia serii Note muzicale. Discursi a Bibliografiei Republicii Socialiste România. Alături de seriile Cărți, albume, hărți și Articole din publicații periodice și seriale, amindouă cu apariție bilunară, noua serie vine să umple o lacună în acțiunea de înregistrare curentă a întregii producții editoriale a țării, cuprinzând astfel numărul din ce în ce mai mare de note muzicale și discursi pe care le imprimă Editura muzicală și Electrecord. Materialul descris e organizat tematic. Pentru notele muzicale în buletin se fac următoarele categorisiri: muzică pentru teatru și cinematograf, muzică instrumentală, muzică cu voce, cîntece patriotice și de masă, muzică populară, muzică ușoară și de dans, muzică didactică. Discursurile sînt grupate astfel: beletristică, lingvistică, muzică (pentru teatru și cinematograf, muzică cu voce, cîntece patriotice și de masă, muzică populară, muzică ușoară și de dans, muzică didactică), alte domenii. Descrierea discursurilor menționează în plus interpretări și anumite elemente tehnice ca viteza de rotație, tipul înregistrării etc., precum și datele de pe plic (copertă). Foarte utile, de asemenea, indicle de nume proprii care facilitează consultarea bibliografiei. Publicația apare trimestrial.

A. P.

În zilele de 27—28 decembrie 1968 a avut loc la București o consfătuire organizată de Ministerul Învățămîntului cu bibliotecarii din învățămîntul artistic din țară. Au participat 60 lucrători din bibliotecile conservatoarelor, institutelor de arte plastice, institutelor de teatru, liceelor de muzică și arte plastice, școlilor generale de muzică și arte plastice.

În prima zi a consfătuirii au fost dezbătute probleme privind prelucrarea și organizarea publicațiilor de artă și a materialelor care intră în componența acestor biblioteci (discursi, benzi magnetice, microfilme etc.). S-a acordat o atenție deosebită instrumentelor de informare în domeniile artelor, punându-se accent pe modalitățile de

realizare a unor cataloage care să răspundă cit mai operativ necesităților.

În a doua zi a consfătuirii participanții au vizitat cîteva unități bibliotecare din Capitală. S-a făcut un bogat și interesant schimb de opinii la bibliotecile Conservatorului „Ciprian Porumbescu”. Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu”. Liceului de muzică nr. 2 și la secția muzicală a Bibliotecii Centrale de Stat.

C. O.

RECENT, Serviciul de bibliografie și documentare al B.C.U., București a editat cercetarea bibliografică *Modernismul în literatura română*. Lucrarea face parte dintr-o suită de cercetări bibliografice consacrate diferitelor curente și perioade din literatura română, din care am consemnat pînă acum apariția volumelor *Romantismul în literatura română* și *Simbolismul în literatura română*. Rezultat al parcurgerii unui număr de 137 de colecții de periodice și a numeroase volume apărute între 1920 și 1967, bibliografia organizează, în trei capitole (Doctrina, Reviste, Scriitori), cele 433 de adnotări referențiale, care readuc astfel în circulație opinii interesante. Insumarea și adnotarea materialelor s-a călăuzit după principiul relevării (tuturor interpretărilor în contextul foarte contradictoriu al viziunii asupra mișcării de avangardă. Indiferent de consacrarea lor literară de mai tîrziu și de categorisirile de azi ale istoricilor literare, am inclus în lucrare orice contribuții care la momentul respectiv discutau diverși scriitori sub unghiul critic al modernismului.

CERCUL DE STUDII și comunicări bibliografice al bibliotecarilor din Capitală și-a deschis lucrările închinînd ședința sa din 29 noiembrie 1968 semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România. Prima comunicare, susținută de conf. univ. C. Nutu de la Universitatea din București, intitulată *Unirea Transilvaniei cu România, operă a întregului popor*, a demonstrat pe baza unor documente și mărturii de

epocă, entuziasmul și dăruirea cu care masele populare au îmbrățișat cauza Unirii. Cea de-a doua comunicare, prezentată de conf. univ. Mircea Tomescu, directorul Bibliotecii centrale universitare București, s-a referit la Rolul cărții și tiparului în realizarea unității culturale a poporului român. Autorul a subliniat permanența legătură dintre cele trei țări românești în cadrul cărora cartea manuscris și cartea tipărită au contribuit nu numai la exprimarea spiritualității românești, ci și la formarea unității de voință și acțiune. A treia comunicare, susținută de D. Copilu de la Biblioteca centrală universitară București și intitulată *Unirea Transilvaniei cu România ogîndită în literatura și publicistica vremii*, a subliniat cu numeroase exemplificări, influența pe care a avut-o lupta pentru Unire asupra scriitorilor și publiciștilor epocii.

SERVICIUL de bibliografie și documentare de la Biblioteca centrală universitară București a publicat, de curînd, în seria de bibliografii, al doilea volum consacrat de astă dată lui Traian Săvulescu. Realizată printr-o amănunțită studiere a arhivei familiei ca și a arhivelor instituțiilor pe care le-a condus, biobibliografia și-a propus să înregistreze toate lucrările publicate de savant, precum și cele mai importante referințe despre om și operă. În acest scop au fost consultate un număr mare de volume de specialitate și 34 de colecții de periodice românești și străine dintre 1916—1967.

Cele 882 de referințe consemnează edificator creația lui Traian Săvulescu, atît prin înregistrarea operii sale, cit și prin inserarea opiniilor reprezentanților de seamă ai vieții științifice interne și internaționale, care au dat o înaltă apreciere activității sale. În cadrul celor opt capitole ale lucrării, referințele au fost ordonate cronologic, majoritatea fiind însoțite de adnotări sau, pentru culegeri, de prezentarea sumarului.

Ion STOICA

Rectificări necesare

Tovarășul Mircea Avram, de la Biblioteca „Astra” din Sibiu, semnalează două regretabile erori strecurate în articolul semnat de prof. Petru Istrate, *Expoziția „Ziare și reviste românești din Secolul al XIX-lea”* (Revista bibliotecilor nr. 12/1968, p. 726):

— Revista *Transilvania* a fost foaia „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” și nu a „asociațiunilor transilvănene pentru literatura română și cultura poporului român”.

— Revista *Albina românească* a fost editată de Gheorghe Asachi și nu de Gheorghe Lazăr.

D-sa precizează de asemenea că sărbătorirea centenarului revistei *Transilvania* de către Biblioteca „Astra” din Sibiu (1968) a prilejuit o importantă sesiune științifică.

Completări și adăugiri la Bibliografia românească veche

Începînd din acest număr, Revista bibliotecilor pune la dispoziția cercetătorilor istoriei tiparului românesc, a bibliografilor și bibliotecarilor cîteva din paginile ei pentru publicarea unor contribuții originale la desăvîșirea monumentului bibliografic românesc — Bibliografia românească veche, de Ion Bîanu, Nerva Hodoș și Dan Simonescu. Întrucît dorim să aducem la lumină tipărișurile românești vechi încă necunoscute, care pot constitui noi mărturii documentare de valoare asupra istoriei culturale, social-politice și economice a poporului nostru, așteptăm din

partea colaboratorilor noștri comunicări referitoare la astfel de publicații. Recomandăm celor ce ne vor trimite spre publicare astfel de materiale conciziune în redactare, completitudine și exactitate în descrierea — după modelul Bibliografiei românești vechi — a tipărișurilor depistate.

În paginile care urmează, publicăm un grupaj de trei articole, consacrate unui număr de foi volante aflate în colecțiile Bibliotecii Centrale de Stat, unei lucrări din secolul al XVIII-lea a lui Nicolaie Nicolau și, respectiv, unor publicații vechi tipărite în Transilvania.

**FOI VOLANTE
DIN COLECȚIILE
BIBLIOTECII
CENTRALE
DE STAT**

În rîndurile de față, dorim să aducem cîteva adaosuri la acel splendid monument care este *Bibliografia românească veche*¹⁾, ce va fi împlinită în proiectata receditare. Contribuția noastră se referă la un număr de foi volante, despre a căror importanță Ion Bîanu, în prefața lucrării lui Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*²⁾, scria: „Foile volante sînt documente de însemnătate adeoseori mare, nu numai înainte de înființarea

¹⁾ În cuprinsul articolului, vom folosi prescurtarea cunoscută a titlului: B.R.V.

²⁾ Dumitrescu, Al. T. *Foi volante din colecțiunea Academiei Române. 1642—1866*. Listă întocmită de Al. T. Dumitrescu. Buc., Socec, 1912. (Extras din *Creșterea colecțiunilor*, 1911).

publicațiilor periodice... dar chiar în timpurile mai nouă, căci multe... nu au fost reproduse... și pot servi la *luminarea unor evenimente* (subl. ns.)... Descrierea sistematică... poate fi de folos pentru istoria politică și culturală³⁾.

Publicațiile de acest gen, adesea neglijate, mai ales din cauza noianului ce năvălește zi de zi în epoca mai nouă, și doar arareori cercetate, alte surse de informare — și așa numeroase — subsumându-le pentru cercetător, sînt pentru perioadele mai vechi de o extremă raritate, alît ca apariție, cît și ca păstrare peste veac. Cu toate că, așa cum arăta Andrei Veress într-un studiu al său³⁾, aceste tipăriți s-au tras în chiar „2000 și mai bine de exemplare“, unele și în 4700 de exemplare⁴⁾, ele nu s-au păstrat, din anumite perioade neajungînd pînă în zilele noastre nici un exemplar. Aceasta se datorește, după părerea autorului citat, „scartărilor“⁵⁾, iar după părerea noastră, vitregiei timpurilor, reflexului unei psihologii cunoscute a oprimatului împotriva actelor ce-i întăreau în scris asuprirea, precum și faptului că foile volante erau destinate afișării și citirii în piața publică.

Ordinea de prezentare a foilor volante descoperite de noi este cea folosită obișnuit: mai întîi adaosurile date, în ordinea cronologică, și apoi cele nedatate. Descrierea noastră, fără a fi amplă și perfectă, este signaletică și începe cu data publicării documentului. A fost consemnat, acolo unde există, și numărul de înregistrare al cancelariei. Descrierea a ținut seama așadar de metodică folosită în lista lui Al. T. Dumitrescu și în *B.R.U.*, ca și de metodică din *O.R.U.* Dacă locul imprimării și tipografia nu au fost indicate, mențiunea este cea obișnuită: f. l. (fără loc), f. tip. (fără tipografie).

1. 1766. 05.27 [Decretul împărătesei Maria Tereza privind stabilirea pedepselor pentru cei ce fugeau din armată peste hotare, cei ce adăpostesc pe fugari și dezertori din armată]. 10 articole. [Dat în cetatea Beciului (Viena), 27.05.1766. Urmează semnăturile cancelariei: Franciscus Ferdinand grof de Sztambach; Tamás Ignatius meaes din Pîk; Comisia cesaro-crăiască în sfat, Iosif Alonzie de Leporin, Ferdinandus Iosif de Sartorii XI [sic]. F. 1°), f. tip., (1766). 4 file (6 p. tip.), 32 × 21,3 cm.

³⁾ Veress, Andrei. *Orinduleli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*. Publicată de dr. A. Veress, Buc., Tip. F. Göbl Fil. 1926, p. 5, 22, 23. (Biblioteca Arhivelor Statului). În articol vom folosi titlul prescurtat: *O.R.V.*

⁴⁾ *Idem*, p. 24, nota 3.

⁵⁾ *Idem*, p. 6.

⁶⁾ În *O.R.V.* (p. 8), Andrei Veress susține că aceste foi volante au fost tipărite, ca și cele din 1761 și 1766, la Blaj, în tipografia Seminarului.

2. 1782. 04.04. *Înștiințare*. Prea măritul împărat... pentru ca să facă, ca mai mult să crească în țările... de moșie a Oungerici [sic], și a Ardealului negoțitoria vitelor... și, ca mai mare negoțitorie să fie întră aceste doao țări, despre rîndul vămii... sau [sic] milostivit a așeza... În Beciu, sau în Vienna... 4 april 1782. F. 1., f. tip., (1782). 2 f. (3 p. tip.); f. 1: 24,6 × 14,6 cm.; f. 2: 25,5 × 14,6 cm.

Prima foaie este înștiințarea în 3 puncte, a doua foaie, tipărită pe o singură pagină, este: „Tarifa vitelor... pentru țara Oungurească, și a Ardealului“. Cu creionul albastru este indicat numărul: Gub. 4578/782. Foaia are la început stema imperială.

3. 1782. 07.01. [Vestire]. Cum că „de va cuteza cineva să fugă din închisoare sau arestul militarilor, unul ca acela lui să-și bage vină de-l vor pușca...“ Dată în Beciu la 1 iulie 1782. Semnează grof Gheorghie Banfi, Alexander Horvat. F. 1., f. tip., (1782). 1 f. (1 p. tip.), 18 × 17,7 cm.

4. 1785. 08.12?. [Slobozenic]. „Noi, Ioan Alexandru /II Firaris/ Maurocordato... voi-vodul Moldovii... la cererea Rumânilor oiari Ardeloni, cari de la... Sf. Dimitrie, pînă la... Sf. Ghiorgie... în Moldova a le ținea ar pofti, iară s-au îngăduit lor.“ F. 1., f. tip., (1785). 1 f. (1 p. tip.), 20 × 16,7 cm. Numărul de înregistrare, sus, stînga: 7878.

5. 1787. 01.12?. [02?]. *Prefacere* /a/ poruncii Marelui Sultan... către Uoda țării românești. Nicolae Mavrogheni în ce chip va trebui a lucra cu Păstorii cei din țara Ardealului... Dată la Taligrad [sic]... în 4 zile Dekembrie 1786. Nesemnată. F. 1., f. tip., (1787). 4 f. (8 p. tip.); f. 1: 21,7 × 14 cm.; f. 2—4: 22,4 × 14 cm. Pe prima filă, sus, are numărul de înregistrare gubernial: 885, a. 1787. După numărul de înregistrare, tipărirea ar putea fi datată către sfîrșitul dîinii ianuaric, începutul lunii februarie 1787, explicabil și prin emitera poruncii sultanului în decembrie 1786. Documentul cuprinde, în 18 puncte, regulile și indicarea taxelor ce urmează să fie plătite de ciobanii din Ardeal care trec în Țara Românească și în Moldova. Exemplarul descris de noi este atacat de carii, are prima pagină reparată jos; îi lipsește colțul de sus, dreapta și are hîrtia „coaptă“, dar rezistentă încă.

6. 1787. 04.10. *Rescriptum**). Dat din cetatea Beciului la 12 martie 1787 cu privire la dreptul de vindere al vinului produs și cu măsuri mai mici dar de către producător fără însă a înțelege și dreptul de a ține crîsmă rezervat „domnului locului“. Dat din orăscul Gubernium... în Sibiu, apr. 10, 1787. Semnează Carol Samoil Brukenthal — Mihail Soterius. [Sibiu], f. tip., 1787. 1 f., 27,8 × 35,1 cm. Cu loc pentru stampilă. Semnăturile originale și pecetea nepuse. Numărul, 3267, este aplicat pe o bentiță de hîrtic. Exemplarul este tăiat, prin uzură, în locul plierii.

*) poruncă împărătească

7. 1787. 05.02. [Dispoziție] a Gubernium-ului Ardealului crăesc cu privire la luarea dijncei. Dat... în Sibiu, în 2 zile... mai... 1787. Semnează Carol Samoil Brukenenthal — Mihail Soterius. Sibiu, f. tip., 1787. 1 f., 24,5×34,15 cm. Cu loc de ștampilă sau pecete (nepusă). Numărul imprimat: 3967.

8. 1787. 05.10. [Înștiințare] a Gubernium-ului Ardealului... privitoare la reamintirea dispozițiilor din „Tripartitum” despre cumpărările de pământ. Semnează C. S. Brukenenthal — Mihail Soterius. Sibiu, f. tip., 1787. 1 f., 21,5×34,3 cm. Cu loc pentru ștampilă (nepusă). Numărul imprimat: 4328/1787.

9. 1787. 07.16. Patent al Gubernium-ului Ardealului privitor la rechemarea și iertarea celor fugiți din Ardeal în Țara Românească și în Moldova în termen de 1 an. Semnează grof Banfi Gheorghie, guvern., Mihail Soterius, secr. Sibiu, f. tip., 1787. 1 f., 31×34 cm. Cu loc pentru ștampilă (nepusă). Numărul imprimat: 6675/1787. Cu creion este scris, sus, lângă dată: 2088, iar pe verso se află însemnări manuscrise cu cerneală.

Patentul reamintește *Rinduiala* din 2 aprilie 1787 a lui Iosif al II-lea, comunicată în Ardeal sub nr. 5518/1787 [B.R.U., vol. 4, nr. 211 (102) și O.R.U., p. 13—14].

10. 1788. 04.25. Ghedcon Nichitici, episcop de legea grecească necunită în mare principatul Ardealului. Formular. Chemare, apel către protopopi, preoți și sfat pentru supunere față de „îrculari” cu citatul biblic: „supuneți-vă mai marilor voștri și fiți ascultători”. Sibiu, Tipografia lui Hohmeister, 1788. 3 f. (7 p. tip.), 25,5×14,2 cm.

Este ulterioară dispozițiilor privitoare la potolirea răsculaților, citate în O.R.U., p. 10, și în B.R.U. și dovedește că frământările continuau încă.

11. 1789. 02. /03 ?/. *Sciere de prin prejur*. Semnată Gheor. grof Bánffi, gubernator, Grof Teleki Domokos, secretar. F. 1., f. tip., /1789/. 2 f. (4 p. tip.), 23×14 cm. Numărul de înregistrare: 2068/1789.

12. 1790. /02 ?/. ?/. Gherasim Adamovici, episcop de legea grecească necunită în... Ardeal. [Chemare]. Apel către protopopi... preoți, și tot clerului... pentru „bună grija”, pentru „pacea norodului” și reșezarea administrației. Dată în Sibiu, 1790. (Sibiu), f. tip., (1790). 2 f. (4 p. tip.), 25×14,4 cm. Cu semnătura tipărită și locul pecetii (nepusă).

13. /1803/. ?/. ?/. *Ucștire de scoatere în vânzare a unor bunuri*. Semnează: „Prin a chesaro Crăiesc. a Ilșului Câmpelaria”. F. 1., f. tip., f. a. 1 f. (1 p. tip.). Text în limbile germană, maghiară și română.

Datarea este luată din însemnarea cu creionul, aflată în josul paginii, făcută probabil de I. Pușcariu sau de Sextil Pușcariu, din al căror fond provine foaia aceasta. Pe verso se găsesc câteva însemnări (parte tăiate

de cuțit): jos, cu creionul: „Dubl. 1803”, iar cu cerneală: „12/?/ 19 Rs 1803”.

14. 1806. ?/. ?/. *Circulare*. De la... Cesaro crăiască Gubărnîe în arhidacatul Austriei sînt emise cu privire la „încredințare” și „să se facă de știere: că statul finanții, măcar că prin bătăile [războaiele] ccale cu mari cheltueale, în mai mulți ani mult s-au slăbit, totuși nici de cum n-au sosit pînă acolo... a întrebuinta... scăderea bancotidulelor. Care lucru întru ourmarea prea înaltului decret de curte din 21 iulie, 1806 prin aceasta să facă cușocut”. În Viena, 22 iulie 1806. În neștiința mai marelui Cămării Împărătești, Ignatie Carol grof von Koriski, conșilier de curte. Ernest grof Hoius, sfătnic sau conșilier de curte. F. 1., f. tip., (1806). 1 f. (1 p. tip.), 29,7×17,8 cm. Numărul 6055/1806. Pe verso, jos, cu cerneală: 975/806.

15. 1810. ?/. ?/. *Despre general pardon*. Măsuri luate pentru iertarea dezertorilor din armată, cei ce-i adăpostesc, în 8 puncte. Dat în Viena la 17 ianuarie în 1810. Semnat de groful Vențel Coloredo, feldmareșalul și preșident al Sfatului oșilor; pentru conf. Gașpar [sic] Lehmann. F. 1., f. tip., (1810). 1 f., 32,1×36,3 cm. Numărul 2037/1810. Cu loc pentru pecete. Însemnări cu cerneală, pe verso-ul foii, făcute de-a lungul timpului.

16. 1810. ?/. ?/. *De obște înștiințare* pentru retragerea bancotidulelor de cinci zloți din anul 1800 pînă la sfîrșitul lui ianuarie... 1811. F. 1., f. tip., (1810). 1 f. (1 p. tip.), 25,5×16,6 cm. Numărul 9647/1810.

17. Nedatat (după 1791). *Ourbariumul*. F. 1., f. tip., f. a. 16 f. (32 p. tip.), 25,4×14,1 cm.

Cuprinde îndatoririle iobagilor către stăpînii lor, zilele datorate (cu brațele sau cu vitele) și durata zilei (de la răsăritul soarelui pînă la asfințit), cu hrana proprie și fără nici o pretenție de plată.

În încheiere, adaug cîteva precizări:

Am respectat denumirea convențională mai veche de foi volante, deși, așa cum se poate vedea din datele cantitative, unele publicații sînt de considerat ca broșuri. Publicațiile descrise de noi au intrat în posesia Bibliotecii Centrale de Stat, în cadrul secției Carte veche românească. Credem că majoritatea pieselor provin din biblioteca lui I. Pușcariu, trecută prin filiație firescă filologului și istoricului literaturii vechi românești, Sextil Pușcariu, fapt dedus după unele însemnări cu creionul și după o ștampilă prezentă pe unul din exemplarele lotului achiziționat (care este mai mare). După cum lesne se poate vedea, unele din aceste foi volante au o deosebită însemnătate pentru cercetători, nu numai pentru cei ai scrisului românesc, dar și pentru cei ai limbii române și ai istoriei economice și politico-sociale.

D. M. PĂPURICĂ

„Învățăturile și îndemnurile“ lui Nicolaie Nicolau

O tipăritură care n-a fost semnalată în *Bibliografia românească veche* se găsește în fondul de carte veche al Bibliotecii Centrale de Stat. Este vorba de [Învățături și îndemnuri], scrisă de Nicolaie Nicolau, fost director al școlii înființate la Golești de Dinicu Golescu. Tipăritura, de format 180×110 mm, are 10 pagini scrise cu caractere chirilice. Nu are titlu, nici loc și an de apariție. Titlul *Învățături și îndemnuri* a fost dat de către noi, după cuvintele de încheiere pe care autorul le adresează locuitorilor Țării Românești, rugându-i să nu nesocotească aceste „folositoare învățături și îndemnuri“.

Data de apariție a tipăriturii trebuie să fie fixată în anul 1830, înainte de moartea lui Dinicu Golescu. În susținerea acestei date, aducem următoarele argumente.

Nicolaie Nicolau menționează în paginile scrierii de față că a fost ales să conducă școala de însuși Dinicu Golescu, prin umare în timpul victiei acestuia, deci înainte de 5 octombrie 1830, data morții ctitorului școlii din Golești: „*Implinitoriu bunei voinței și cugetării domniei sale*, scrie Nicolaie Nicolau, *m-am învrednicit a fi eu de domnia sa ales spre acest bun și sfânt gind al domniei sale*“.

Înainte de 1 ianuarie 1830, Nicolaie Nicolau nu putea fi la Golești, deoarece, printr-un contract încheiat la 28 decembrie 1828 cu episcopii școlii din Scheii Brașovului, el se angajase dascăl la „clasa de copile“ pe anul 1829 (de la 1 ianuarie 1829 până la 1 ianuarie 1830). La școala din Golești, încă de la înființare — 1 mai 1826 —, funcționa ca dascăl Aaron Florian. Rezultă așadar că Nicolaie Nicolau nu putea veni la Golești ca director al școlii decât după 1 ianuarie 1830, oînd îi expirase contractul la Schei, și după plecarea lui Aaron Florian la Craiova. Faptul că Nicolaie Nicolau semnează „școlarh“ (adică director) al școlii din Golești ne face să presupunem că fostul director, Aaron Florian, chemat la Craiova, a plecat din Golești înainte de 5 octombrie 1830, o dată cu venirea lui Nicolaie Nicolau. Altfel nu puteau funcționa, la aceeași școală, doi directori în același timp. Se poate presupune că Nicolaie Nicolau, avînd experiență ca învățător la clasa de fete, să fi fost adus de Dinicu Golescu spre a fi conducătorul școlii de fete pe care luminatul boier ar fi dorit s-o înființeze la Belvedere și care să-și fi avut începutul la Golești.

În ceea ce privește locul de apariție, după caracterul literelor presupunem că tipăritura a apărut la Buda, în același loc cu lucrările tipărite de Nicola Nicolau, tatăl „școlarhului“ școlii din Golești.

Tipăritura lui Nicolaie Nicolau prezintă importanță și are valoare prin vechimea și conținutul ei. Cu ajutorul acestei scrieri aflăm despre un nou dascăl și director al școlii din Golești.

Din conținut, se desprinde încrederea pe care dascălul Nicolaie Nicolau o avea în puterea instrucției și a educației. Adresîndu-se către „Cinstiții lăcutoiri ai Țării Românești și mie frați“, transilvăneanul Nicolaie Nicolau îi îndemna să-și dea copiii la școală, „spre deșteptarea minții și îmbunătățirea lor“, oa să fie „îndulciți cu dulceața învățăturilor și științelor“. El le amintea de sfînta îndatorire ce au de a se îngriji de „buna creștere și norocirea“ fiilor lor, îndatorire ce putea fi adusă la îndeplinire prin înființarea mai multor școli, unele prin grija statului, altele din inițiativa particulară a unor boieri „patrioți și fierbinți iubitori de neam“ care au înființat „școala de obște“ pe la moșiile lor. „Unul și cel mai dîntîiu la acest bun și sfînt lucru din acești boiari și binevoitorii al neamului Românesc“, scrie Nicolaie Nicolau, este „domnia sa de bun neam Constantin Golescu“.

Din „Învățăturile și îndemnurile“ lui Nicolaie Nicolau se degajă ideea progresistă pentru care milita și Dinicu Golescu, și anume, necesitatea instrucției și educației fetelor. Se menționează în această tipăritură îndatorirea părinților care au „fii și fiice“ să-i dea la școală.

Tipăritura lui Nicolaie Nicolau arată, de asemenea, strînsa legătură care exista între Țările Române. Iată încă un dascăl din Transilvania chemat, alături de mulți alții, să contribuie la instrucția și educația tînrilor din Țara Românească, la dezvoltarea ideii unității naționale.

Completînd *Bibliografia românească veche* și cu tipăritura descrisă mai sus, trebuie să fie făcute și cîteva precizări la cărțile prezentate în *Bibliografia românească veche* la numerele: 847, 851, 911 și 1032. Este vorba de: 847. *Calendar ce slujește pre 100 de ani, începînd de la anul 1814 la anul 1914...* Buda... 1814; 851. *Geografia sau Scrierea pămîntului întocmită după orînduiala cea mai nouă așezată pentru patru părți ale pămîntului, adică Europa, Asia, Africa, America, cu tot cuprinsul lor...* Buda, Tom. I (1814); Tom. II (1815); 911. *Descoperirea Americii o carte foarte folositoare...* Buda... 1816; 1032. Blanchard, Pierre. *Plutarh nou sau pe scurt scrierea vieților celor mai vestiți bărbați și muieri a toate neamurile...* Buda, 1819.

Toate aceste lucrări au fost tipărite de *Nicola Nicolau*, pe care îl găsim la 1823—1830 ca învățător la clasa a doua a școlii din Scheii Brașovului, și nu de *Nicolaie Nicolau*, fiul celui dintâi, cum menționează George Fotino în studiul publicat în volumul al II-lea al lucrării *Din istoria pedagogiei românești*¹⁾. Trebuie făcută deci distincție între *Nicola Nicolau* și *Nicolaie Nicolau*, amândoi dascăli în acea perioadă la școala din Scheii Brașovului²⁾.

Gheorghe PĂRNUȚĂ

VECHI

TIPĂRITURI

TRANSILVĂNENE

Adunînd material în vederea întocmirii unei bibliografii a tipăriturilor apărute în secolul al XVIII-lea pe teritoriul Transilvaniei, am găsit o seamă de *exemplare* de cărți vechi românești care nu figurează în *Bibliografia românească veche* și, mai mult decît atîta, patrusprezece publicații total necunoscute și neinregistrate de bibliografia națională românească retrospectivă. Acestea din urmă vor fi desorise de noi în rîndurile care urmează.

¹⁾ București, 1966, p. 235.

²⁾ Această distincție rezultă cu claritate din contractul încheiat între epitropii școlii din Scheii Brașovului și dascălii acesteia la 20 decembrie 1823 (Cf. Andrei Birseanu, *Istoria școalelor centrale române gr.—or. din Brașov*, Brașov, Tip. Ciurea & Comp., 1902, p. 17—18 și *Anexe*, p. 51 a—53 a).

1. Franck, (Valentinus). *Hecatombe sententiarum Ovidianarum, Germanice imitatarum*. Das ist Nach = Ahmung Hundert Auszerlesener. Sprüche Dess berühmten Römischen Poeten Ovidii Nasonis. Aufgesetzt Von: Valentino Franck Patricio. Typis Cibinianis excudebat Stephanus Jüngling. Anno M.DC.LXXIX. 24 foi (de la A pînă la C, trei caiete).

Această lucrare, apărută deci în 1679 la Sibiu, descrie în bibliografia: Szabó Károly. *Régi magyar könyvtár*, vol. 2, sub nr. 1456, conține cîteva rînduri în traducere românească.

2. [Ordonanță contra dezertorilor]. F. 1., f. tip., f. a. 6 p. in folio.

Ordonanța cu incipitul: *ной марна Орезіа* este datată din 27 mai 1766.

Biblioteca Filialei Cluj a Academiei R.S. România, Anexa 3*), cota K-1159, vol. 2.

3. [Ordonanța prin care se acordă amnestie iobașilor fugiți și se reglementează întoarcerea lor precum și înapoierea bunurilor lor]. F. 1., f. tip., f. a. Foaică volantă.

Ordonanța, datată la Viena în 20 ianuarie 1768, începe cu textul stercotipic: *марпа Орезіа*

Biblioteca documentară Bethlen din Aiud.

4. *Rînduiala pentru spălătorii de Aur, și pentru cea lați Băieșci care fac scule de aramă și casă de Lemn și umblă prin țară pustii sub numele spălătorilor de Aur*. F. 1., f. tip., f. a. 6 p. nenumerotate, in folio.

Tipăritura este scrisă cu litere chirilice. Ordonanța în cauză are numărul 7551 și este datată la Sibiu, la 30 iulie 1787. Luînd în considerare că hîrtia are filigrana „Millenbach” (deci Sebes), este vorba de o tipăritură sibiană.

B.A.C. 3, K-1159, vol. 5.

5. *Cele mai jos însemnate necuvințe să strică și deosebit se opresc*. (La Sibiu s-au tipărit prin Petru Bart). [Sibiu, Tip. Petru Bart], f. a. 3 p. nenumerotate, in folio.

Ordonanța este tipărită probabil în anul 1790.

B.A.C. 3, VK-5016, vol. I, 399—402.

6. *Anleitung zum unterricht der Taubstummen nach der Lehrart des Herrn Abbe de Lebee zu Paris, nebst einer Nachricht von dem Kaiserl. Königl. Taubstummeninstitute in Wien*. In wallachisch-deutscher Sprache. Hermannstadt, 1786.

Această lucrare de defectologie specială pentru educarea surdo-mușilor apărută în Sibiu, este amintită în catalogul editorial al tipografului și librarului sibian Martin Hochmeister (Vezi: *Verzeichniss, 1790*, p. 68).

7. [Extractul cel hronologicesc a poruncilor celor împărătești din anul 1786, 1787, 1788 care pentru aceia să dă în Tipar afare tuturor, ka să să păzească pria toți aceste

*) În descrierile care urmează, pentru indicarea acestei biblioteci am folosit sigla: B.A.C. 3.

porânci și ca să nu poate zice nimenea cumcă nu lea știut]. (Sau tiperit în Tipografia a lui Petru Bart cu învoirea Preaînaltă la anul 1789) 64 p., în folio.

Tipăritura este varianta română, scrisă cu caractere chirilice, a extrasului ceditat în patru limbi.

8. *Povodul*. Cum trebuie pus, și semănat Crumpeni sau după cum zic rumâni Piciocele, care foarte mult ajută pre oamenii în Lipsă de bucate. F. 1., f. tip., f. a. 3 p., în folio.

Titlul este scris cu litere chirilice: ПОВОДАСА.

Ordonanța nr. 2291/1795.

B.A.C. 3, K-1159, vol. 8.

9. *Al treilea punctum din acea milostiv Crăiesc Răscript, care la Anul 1797 în 22 zile a lunii lui Septemvrie au ieșit*. F. 1., f. tip., f. a. 3 p. nenumerate, în folio.

Ordonanța de față (cu litere chirilice:

ПЛАТНАЕ ПОНУКТАМ) emisă împotriva corupției administrației scaunelor și orașelor săsești, are hîrtie cu filigrana „Kentsesora“, deci este probabil tot o tipăritură sibiană.

B.A.C. 3, K-1159, vol. 10.

10. *Kesaro Crăiască și Împărătească Poruncă*. F. 1., f. tip., f. a. 3 p. nenumerate, în folio.

Ordonanța aceasta (nr. 7054), datată la 17 mai 1819, se referă la conscripțiile urbariale: a fost tipărită cu litere chirilice, probabil tot la Sibiu (hîrtia are filigrana „Fogaras“).

B.A.C. 3, nr. 1159, vol. 12.

11. *Urbariumul*. Punctul întâi. Despre cîțim Sesiilor [moșiilor] Iobăjeși. F. 1., f. tip., f. a. 16 p. nenumerate, în folio.

Cu litere chirilice: ОУРБАРИУМЪА

B.A.C. 3, nr. 1159, vol. 12.

12. *Punctumuri de Entebare*. F. 1., f. tip., f. a. Foaițe volante, în folio.

Tipărită, ca și cea de mai sus, probabil în anul 1819, cu ocazia conscripțiilor urbariale. Avînd filigrana „K Monostor“ (Cluj-Mănăstur), ar putea fi tipăritură olujană.

B.A.C. 3, K-1159, vol. 12.

13. *Nedreptele folosirii Urbarialit_săști tselé Instruktie deszupt B. Krejestilor Komissary szpre redikare și sterszeré inkredîțtate*. F. 1., f. tip., f. a. 5 p. nenumerate, în folio.

A apărut tot prin anul 1819. Hîrtia are filigrana „Görgény“ (Gurghiu).

B.A.C. 3, K-1159, vol. 12.

14. *Piddeluitoare* (Exemplificativa Inszemnare a Bunetetzilor, szau Reutetzilor dupe kare kolonii, din tsele noac punctumury, pe rend la al patrelja prin Exequensii Magistratualit_sesty en fieste kare lok trebuie sze sze exemenulužaszke, adeke Rendul Bunetetzilor). F. 1., f. tip., f. a. 3 p. nenumerate, în folio.

Tipăritura a apărut probabil tot în anul 1819 și are hîrtie cu filigrană „Görgény“ (Gurghiu).

B.A.C. 3, K-1159, vol. 12.

A. DANKANITS

Ex libris

Ex libris-ul

lui

Nicolae Văcărescu

1. *Coordonate biografice*. Nicolae, fratele vitreg al lui Alecu, era feciorul din a treia căsătorie a lui Ienăchiță Văcărescu. Deși născut în 1784, intră tîrziu în mișcarea înnoitoare a vremii și la 1821 se alătură mișcării conduse de Tudor Vladimirescu, petiționînd, împreună cu alții, ajutorul țarului Rusiei împotriva invaziei turcești. Țarul nu acordă nici un sprijin petiționarilor și, de teamă, aceștia se refugiară la Brașov. Nicolae Văcărescu rămase aici din toamna anului 1821 pînă în vara lui 1822. Revenit în Țara Românească, nu se știe în ce împrejurări, moare la 12 octombrie 1825.

2. *Descrierea ex libris-ului*. Biblioteca „V. A. Urcehia“ din Galați posedă 23 de volume cu marca de proprietate a lui Nicolae Văcărescu. Cel mai vechi este: Le P***, *Recherches philosophiques sur les Américains ou Mémoires intéressants pour servir à l'histoire de l'espèce humaine* (Berlin, 1771). Volumele din această operă au fost dăruite bibliotecii de scriitoarea Elena Văcărescu, dar făcuseră parte din biblioteca lui Nicolae, de vreme ce poartă pe foaia de titlu autograful „N. U.“, ca majoritatea cărților acestuia.

Pe un volum semnează: «N. Văcărescu 819»¹⁾, iar pe alte două²⁾ aplică o parafă.

¹⁾ Fontenelle, M. de. *Entretiens sur la pluralité des mondes, augmentés des dialogues des morts*, Lyon, Amable Leroy, 1810.

²⁾ Madame de Genlis. *Recueil de fables nouvelles et autres poésies fugitives ou Herbier moral*. Vienne, 1816; Berchoux. *Joseph. La danse ou les dieux de l'opéra, poème suivi du voyage autour de ma chambre*. Vienne, Schrambel, 1820.

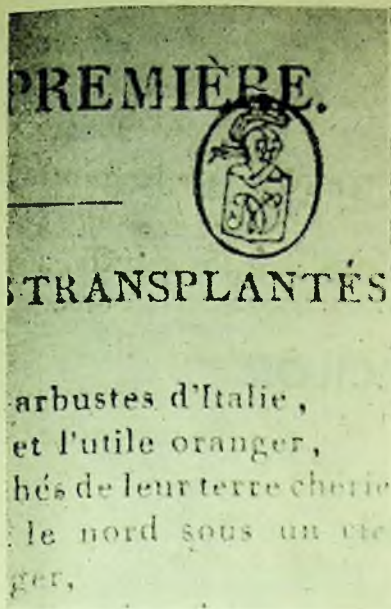

Fig. 1

Fig. 2

Parafa e constituită dintr-o armură, în partea superioară cu un coif proiectat sub aripa unui vultur în plin zbor, iar în pantea de jos printr-un scut în oimpu cărui se împletesc cele două inițiale ale numelui poetului: «N. V.» (fig. 1).

Parafa imprimată a lui Nicolae s-a dezvoltat din marca autografă («N. V.», fig. 2), iar aceasta, la rîndu-i, din marca autografă a lui Alecu Văcărescu³⁾, pentru care Nicolae mărturisea și în alte împrejurări profunde sa admirație. Parafa a fost executată la un meșter din Brașov, unde poetul se afla începînd din vara anului 1821. Afirmatia este confirmată de datele de apariție ale cărților pe care ena imprimată, dar și de aplicarea pe scoarțele acestora

a unei etichete tipărite: „Aus der Buch- und Kunst handlung des W. H. Thierrij in Cronstadt in v. Albuhsfeldischoh Hause. Wo auch Musicalien Schreib=u. zeichenrequist. Instrumente u. Saiten zu haben sind”.

Executată astfel în iarna anului 1821 sau în primăvara lui 1822, parafa poate sluji, în oarecare măsură, la precizarea datelor la care publicațiile purtătoare de ex libris-uri au intrat în biblioteca lui N. Văcărescu.

Parafa are dimensiuni minuscule și era imprimată cu suningine pe foaia umezită, după ce, în prealabil, fusese încălzită la flacăra unei luminări.

Modestia pe care acest reprezentant al Văcăreștilor o arată în folosirea unor inițiale simple, dar mai ales apelul la alfabetul latin, dezvăluie, în bună parte, caracterul omului și dragostea lui pentru cante.

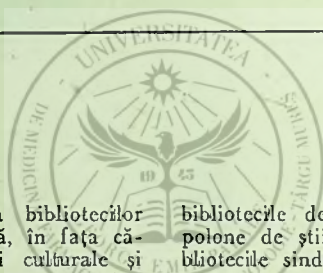
prof. G. HÂNCU

³⁾ Demoustier, G. A. *Lettres à Emilie sur la Mythologie*. Paris, Aug. Renouard, 1786.

LEGEA BIBLIOTECILOR

DIN

R. P. POLONĂ*

Dezvoltarea considerabilă a bibliotecilor din Republica Populară Polonă, în fața cărorora, ca urmare a dezvoltării culturale și economice a țării, stau sarcini noi și sporite, a făcut ca vechea legislație — decretul din 17 aprilie 1946 care stătea la baza activității bibliotecilor — să nu mai corespundă noii stări de fapt, să nu mai răspundă cerințelor actuale. Ca urmare, la 9 aprilie 1968, a fost promulgată o nouă lege referitoare la bibliotecă, intrată în vigoare după trei luni de la publicare. Proiectul de lege, întocmit încă din 1963, a făcut obiectul a numeroase dezbateri ale forurilor interesate. Tipărit într-un tiraj de 10 000 de exemplare, sub formă de supliment al revistei *Bibliotekarz*, proiectul a fost îmbogățit în urma largilor discuții ce au avut loc după difuzare.

★

Bibliotecile „servesc la dezvoltarea științei, culturii și economiei naționale, precum și la educația socialistă a societății” și sînt considerate, în partea introductivă a legii, drept un bun național. În continuare, sînt precizate tipurile de biblioteci la care se referă legea :

*) Monitorul oficial al R.P. Polone din 17.IV. 1968, poziția 63. Reprodus în revista *Bibliotekarz*, 35, nr. 6, ian 1968, p. 162—166.

bibliotecile de stat, bibliotecile Academiei polone de științe și, în anumite limite, bibliotecile sindicale, bibliotecile organizațiilor socialiste, cooperatiste, precum și cele ale altor instituții care au persoană juridică și chiar și cele ale unor persoane particulare.

Tot în capitolul introductiv sînt enunțate, pe scurt, *sarcinile bibliotecilor* (achiziționarea și conservarea materialelor de bibliotecă, prelucrarea acestora, popularizarea lor, desfășurarea unor activități bibliografice, de documentare și de informare, de cercetare științifică, cultural-educative etc.), sarcini rluuate și detaliate la capitolele din lege care se referă la diferitele categorii de biblioteci.

În capitolul consacrat *instrucțiunilor organizatorice*, legea aduce o descentralizare a atribuțiilor de conducere, în sensul că dreptul de a constitui și de a desființa biblioteci revine ministerelor interesate sau consiliilor populare, Ministerul culturii și artei deținînd rolul de coordonator și de organ suprem de control pentru toate rețelele de biblioteci. La înființarea unei biblioteci trebuie precizate următoarele date: denumirea, reședința, sfera de activitate, organul care o tutelează și sursa de finanțare. În cazul desființării unei biblioteci, decizia trebuie să precizeze destinația colecțiilor și a utilajelor, asigurînd astfel continuitatea folosirii lor.

Legea stabilește două categorii de biblioteci: biblioteci cu independență organizatorică și biblioteci care fac parte integrantă din alte unități organizatorice.

Sarcinile bibliotecilor, sfera lor de activitate, modul lor de organizare sînt stabilite prin regulamente de funcționare elaborate de către organizațiile sau organele care le înființează. Ministerele interesate, în colaborare cu Ministerul culturii și artei, pot elabora, în măsura necesităților, *regulamente de funcționare tip* pentru bibliotecile subordonate lor.

Pe lângă biblioteci pot activa consiliile științifice, comisii de bibliotecă, cercuri de prietenii ai bibliotecii sau alte organe sociale consultative, ceea ce asigură atragerea specialiștilor în conducerea bibliotecilor și democratizarea conducerii.

În competența organului care efectuează controlul nemijlocit al unei biblioteci intră obligația de a asigura condiții corespunzătoare de funcționare și de dezvoltare a unității respective (local și utilaj adecvat, achiziționarea materialelor de bibliotecă, perfecționarea calificării profesionale a bibliotecarilor, ajutor metodic și bibliografic).

Organul de specialitate al Ministerului culturii și artei, cu caracter consultativ, este *Consiliul de Stat al bibliotecilor*, organ cu atribuții foarte largi în domeniul politicii de perspectivă a activității bibliotecilor în ceea ce privește profilarea colecțiilor și cooperarea bibliotecilor, în coordonarea activității acestora. Prin acest Consiliu se realizează de fapt colaborarea permanentă între Ministerul culturii și artei și toate organele care tutelează bibliotecii.

Ministerul culturii și artei, împreună cu Academia polonă de științe, Ministerul de finanțe și celelalte ministere interesate, stabilește pentru biblioteci principii unitare de evidență și de gestiune bibliotecară.

Capitolul următor este închinat sistemului de biblioteci din Polonia, în formularea legii, „*rețea națională de biblioteci*”. Rețeaua națională este alcătuită din bibliotecile de stat și din bibliotecile Academiei polone de științe. *Rețeaua de resort* (noțiune introdusă de această lege) este o subdiviziune a rețelei naționale din care fac parte bibliotecile specializate, subordonate și dirijate de anumite ministere. O serie de alte biblioteci ale organizațiilor cooperatiste și sociale pot fi incluse de asemenea în rețeaua națională pe baza acordului dintre Ministerul culturii și artei și ministerele sau organizațiile socialiste interesate.

Bibliotecile din rețeaua națională au obligația să colaboreze în domeniul achizițiilor,

conservării, prelucrării și popularizării colecțiilor, al întocmirii și difuzării informațiilor bibliografice și documentare, în activitatea de cercetare științifică și în domeniul calificării profesionale. Se stabilesc astfel toate compartimentele cooperării care trebuie să existe în orice sistem modern de biblioteci dintr-o țară. Acesta este de fapt miezul întregii legislații.

Sînt apoi stabilite diferitele *tipuri de biblioteci*, din punct de vedere al sarcinilor lor sociale. Legea categorisește bibliotecile nu din punct de vedere al subordonării lor, ci din punct de vedere al funcțiilor lor.

Accesul în toate bibliotecile din rețeaua națională este gratuit. Legea întărește *Regulamentul de folosire a bibliotecilor* care stabilește cazurile în care se percepe citorilor o taxă (pentru servicii bibliografice și documentare, pentru reproducerea și microfilmarea materialelor de bibliotecă, drept cauciune pentru materialele împrumutate sau ca despăgubire pentru întîzieri, pierderi, deteriorări sau distrugerii de publicații).

Legea consfințește în art. 16 principiile stabilite de Ministerul culturii și artei împreună cu Comitetul de știință și tehnică, cu Academia polonă de științe și cu ministerele interesate, cu privire la *specializarea și profilarea colecțiilor*, securitatea și conservarea materialelor de bibliotecă, coordonarea activității bibliografice și de informare, împrumutul interbibliotecar, schimbul fără compensație al dubletelor în cadrul rețelei, alcătuirea cataloagelor centrale, achiziționarea și păstrarea în scopuri arhivistice a materialelor elaborate în Polonia, în limba polonă sau referitoare la Polonia, indiferent de locul apariției, normarea și raționalizarea muncii de bibliotecă, instruirea și perfecționarea profesională a lucrărilor din biblioteci, schimbul internațional de publicații.

Următoarele capitole sînt consacrate diferitelor tipuri de biblioteci, definirii lor și stabilirii rolului și sarcinilor fiecăreia din ele, precum și a raportului de subordonare față de organele tutelare.

Sînt considerate *biblioteci științifice*: Biblioteca națională, bibliotecile de învățămînt superior, cele aparținînd Academiei polone de științe și instituțiilor de cercetare științifică, precum și alte biblioteci a căror listă a fost aprobată de Consiliul de Miniștri.

Un spațiu mai amplu este acordat enunțării funcțiilor *Bibliotecii naționale*. Reținem că, alături de sarcinile obișnuite, Biblioteca națională este asimilată cu un institut de cercetare științifică în domeniul bibliologiei și în ramurile de știință înrudite.

Bibliotecile speciale dezvoltă activitatea de informare în ramurile de știință corespunzătoare profilului instituțiilor pe care le deservesc și contribuie la perfecționarea profesională a cadrelor din aceste instituții.

Comitetul de știință și tehnică și Academia polonă de știință, de acord cu Ministerul Învățământului, cu Ministerul culturii și artei și cu organele tutelare ale bibliotecilor, stabilește un plan de profilare a colecțiilor bibliotecilor științifice, corespunzător cerințelor de dezvoltare a activității științifice poloneze, și desemnează *biblioteci științifice centrale* pentru anumite ramuri ale științei și tehnicii, care vor acorda și ajutor metodic și bibliografic bibliotecilor de același tip.

Bibliotecile școlare și pedagogice și ale altor instituții cultural-educative contribuie la realizarea programului de învățământ și educație și la calificarea și perfecționarea profesională a cadrelor didactice.

Înființarea și întreținerea *bibliotecilor publice*, ca și controlul lor nemijlocit, intră în atribuțiile consiliilor populare. Se subliniază că întreaga organizare a bibliotecilor trebuie să corespundă împărțirii administrativ-teritoriale a țării, cu excepția cazurilor când există obstacole în ceea ce privește condițiile demografice, topografice, căile de comunicație etc. Dacă o bibliotecă publică își desfășoară activitatea pe teritoriul a două sau al mai multor unități administrativ-teritoriale, având reședința într-una din localități, în acest caz cheltuielile de întreținere și dezvoltare sunt asigurate de unul din consiliile populare, de comun acord cu celelalte consilii populare și cu contribuția acestora la acoperirea cheltuielilor.

Sunt stabilite funcțiile bibliotecii la sediu și extinderea activității, după necesități, în afară, prin filiale, puncte de împrumut etc.

Bibliotecile publice de tip voivodal asigură deservirea nemijlocită a populației din orașul de reședință și acordă bibliotecilor publice de pe teritoriul voivodatului asistență de specialitate în privința conținutului activității, a organizării, a metodelor de muncă. Editează pentru uzul acestor biblioteci materiale metodice și bibliografice, precum și materiale necesare perfecționării profesionale. Tot în atribuțiile bibliotecilor voivodale intră și sarcina de a colecționa bibliografia voivodatului respectiv. *Bibliotecile de tip raional* funcționează pe scara raionului după aceleași principii ca cele voivodale.

Bibliotecile comunale funcționează după sistemul bibliotecilor publice orașenești și colaborează cu școlile, cu instituțiile cultural-educative și cu alte instituții și organi-

zații sociale și cooperatiste. *Regulamentele tip pentru bibliotecile publice* sînt elaborate de Ministerul culturii și artei.

În continuare sînt stabilite sarcinile *bibliotecilor de spitale* și ale altor instituții de ocrotire a sănătății de a asigura deservirea pacienților cu cărți potrivit cerințelor culturale și terapeutice. Bibliotecile publice trebuie să colaboreze cu bibliotecile de spitale pentru realizarea acestor sarcini.

Capitolul al VIII-lea se referă la *lucrătorii din biblioteci*. Legea crează bazele juridice pentru desfășurarea unei politici raționale în privința recrutării și repartizării personalului de bibliotecă și a asigurării bibliotecilor cu specialiști din alte domenii de activitate, corolate cu activitatea de bază de bibliotecă (cercetători științifici, ingineri, tehnicieni, documentariști științifici etc.).

În anumite biblioteci științifice, stabilite de lege, lucrătorii pe posturi de cercetători științifici, bibliotecarii cu diplomă și documentariștii lucrează în condițiile stabilite prin lege pentru instituttele de cercetare științifică.

Legea dă în continuare instrucțiuni detaliate cu privire la depezitul legal. Textul legii se încheie cu stabilirea normelor de funcționare a bibliotecilor care nu aparțin statului.

Este stabilită obligativitatea înregistrării tuturor bibliotecilor și a colecțiilor lor la consiliile populare corespunzătoare. Legea dă dreptul tuturor organizațiilor, instituțiilor și persoanelor juridice de a-și populariza colecțiile cu condiția de a le fi înregistrat în prealabil și de a fi obținut o permisiune în acest sens. Biblioteca națională are dreptul să microfilmizeze, în scopul cercetării științifice, raritățile sau unicatele de bibliotecă aflate în aceste colecții. Legea permite secțiilor culturale ale consiliilor populare, atunci cînd există pericolul avarierii sau al distrugerii colecțiilor din orice bibliotecă, din cauza unor condiții improprii de conservare, să le predea temporar în custodia unei alte biblioteci de stat, pînă la înlăturarea acestei primejdii.

★

Această lege deschide o nouă etapă în activitatea bibliotecilor poloneze, creîndu-le baze certe pentru o dezvoltare corespunzătoare realităților contemporane ale R. P. Polone, în plin avînt al construcției socialiste.

Eugenia ȘTEFAN

Institutul de informare tehnică și științifică al Ministerului Metalurgiei și Industriei Meccanice din R. P. Ungară

... organizează între 27 și 29 iunie 1969, la sediul Academiei Ungare de Științe din Budapesta, o conferință internațională pe tema Cooperarea în domeniul informării științifice și tehnico-economice. Specialiști de renume, maghiari și străini, invitați la această conferință vor prezenta circa 30 de comunicări, din ale căror subiecte menționăm: Baza principiului informării industriale, referitoare în special la posibilitățile cooperării; Metode și experiențe dobândite în cooperarea bilaterală sau multilaterală în domeniul informării tehnice și științifice; Informarea reciprocă a instituțiilor (schimb de documentare și de informații); Diviziunea muncii în stringerea și difuzarea informațiilor; Cooperarea între instituții de diferite tipuri, biblioteci tehnice, științifice și de cultură generală și unități aparținând diverselor rețele.

A doua reuniune a Comitetului central C.I.U.S. — UNESCO pentru studierea posibilității de realizare a unui sistem mondial de informare științifică

... a avut loc, între 23 și 25 iulie 1968, la Maison de l'UNESCO, la Paris, sub președinția lui Harrison Brown. După cuvântul de salut rostit de M. A. Matveiev (U.R.S.S.), director general adjunct pentru științe în cadrul UNESCO, participanții au discutat rapoartele diferitelor grupuri de lucru: evaluare, comprimare și organizare a informării științifice, norme internaționale pentru transferul datelor bibliografice de bază, indexare și clasare, prezentare și metode de stabilire a rezumatelor analitice acceptabile pe plan internațional, cercetări de efectuat în vederea stabilirii unui sistem mondial de informare științifică. Comitetul a hotărât crearea a două noi grupuri de lucru, însărcinate unul cu problemele de limbă și de terminologie, altul cu problemele accesului țărilor în curs de dezvoltare la sistemul mondial de informare științifică. Pe baza indicațiilor date de către comitet, pornind de la concluziile diferitelor grupuri de lucru, până la sfârșitul acestui an va fi redactat un proiect de studiu asupra posibilităților de creare a sistemului mondial de informare științifică. (Bibliographie. Documentation. Terminologie, 8, nr. 5, sep 1968).

Un catalog al cărților de și despre THOMAS HARDY

... a fost întocmit la Biblioteca comitatului Dorset [Dorset County Library] din Marea Britanie, cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea scriitorului. S-a proiectat ca acest catalog să fie primul dintr-o întreagă serie de cataloage care să acopere în întregime colecția de publicații a bibliotecii din Dorset. Se apreciază că lista bibliografică amintită nu vine să rivalizeze cu bibliografiile mai vechi consacrate de Carl J. Weber și Richard L. Purdy lui Thomas Hardy, ci să le completeze cu noi și interesante materiale de o deosebită valoare. (Library Review, Glasgow, 21, nr. 7, autumn 1968).

A doua reuniune interamericană a bibliotecarilor și documentariștilor din domeniul agriculturii

... a avut loc, între 2 și 7 decembrie 1968 la Bogota, capitala Columbiei. Temele discutate la această reuniune au fost: America Latină — continent eminamente agricol; Formarea bibliotecarilor pentru domeniul agriculturii; Normarea procedurilor tehnice; Cooperarea între bibliotecile agricole și Progresele în documentarea agricolă. În timpul reuniunii a avut loc și o sesiune a Adunării generale a A.I.B.D.A. (Asociația interamericană a bibliotecarilor și documentariștilor din domeniul agriculturii).

În cadrul Asociației internaționale de studii și cercetări asupra informării (A.I.E.R.I.), care își are sediul la Praga,

... a fost creată o nouă secție de bibliografie, la conducerea căreia a fost numită ca președinte D-na Tetelowska, de la Universitatea din Cracovia (R. P. Polonă). Această hotărâre a fost luată în cadrul celei de-a VI-a Adunări generale a asociației. (Bibliographie. Documentation. Terminologie, 8, nr. 5, sep 1968).

Medaliile internaționale „Hans Christian Andersen”, care sînt acordate — la interval de doi ani — pentru scrierea și ilustrarea cărților pentru copii,

... au fost cucerite anul trecut de scriitorii José Maria Sanchez-Silva, din Spania, și James Krüss, din R. F. a Germaniei, și de ilustratorul Jiri Trnka, din Cehoslovacia.

Noua bibliotecă Națională a Australiei

... a fost deschisă în luna august a anului trecut, în prezența primului ministru, John Gorton. Clădirea bibliotecii — un bloc rec-

tangular cu 5 etaje — are o poziție impozantă, pe țărmul lacului Burley Griffin din Canberra, și este prima construcție monumentală a „triunghiului parlamentar”. (Clădirile celorlalte părți ale complexului vor fi destinate Galeriilor Naționale de Artă, Înaltei Curți a Australiei și noii Case a Parlamentului). Acesta este primul local permanent al Bibliotecii Naționale și vine să înlocuiască o seamă de subsoluri, garaje, ateliere etc. în care comorile bibliotecii au fost păstrate în ultimii 40 de ani. Noua clădire prezintă o arhitectură impunătoare și decorațiuni de un înalt gust artistic. Parterul găzduiește un foaier luxos și atrăgător, flancat de două încăperi destinate expozițiilor. Tot aici se află serviciul de catalogare și bibliografie, precum și sala generală de lectură și de referință, careia i se alătură alte 7 săli de lectură, toate avînd vedere spre lac. La etajul 1, sînt situate sălile destinate studiului în vederea cercetărilor și citirii microfilmelor și sala Ferguson, care găzduiește valoroasa colecție de cărți rare Australiana și care poartă acest nume în onoarea celui care a întocmit bibliografia națională a Australiei — John Alexander Ferguson. Sălile de lectură pentru periodică, manuscrise, cărți rare, stampe și hărți se află la etajul al II-lea. În timp ce etajul al III-lea găzduiește colecția de orientalistă și biblioteca, iar etajul al IV-lea, o sală pentru conferințe și un hol pentru destinderea cititorilor. Etajul al V-lea este rezervat depozitelor, înzestrate cu instalații moderne de aerisire și de control al umidității. (Library Review, Glasgow, 21, nr. 7, autumn 1968).

Incheierea operii de reproducere a manuscriselor suedeze medievale

... a fost marcată de apariția, la mijlocul anului trecut, a volumului al XX-lea din monumentală editie Corpus codicum suecicorum medii aevi, publicată sub patronajul regelui Gustav Adolf al Suediei. Manuscrisele sînt reproduse în facsimil, cu introducere și note în limba engleză. Istoria literară suedeză începe în jurul anului 1225, manuscrisele suedeze cele mai vechi păstrate astăzi — legi cu caracter provincial — fiind surse aproape ineputabile de cunoaștere a sistemelor juridice din țările nordice și a culturii scandinave. De o deosebită importanță pentru cultura suedeză veche sînt cele peste 500 de manuscrise religioase din biblioteca abatelui Vadstena, biblioteca cea mai importantă din Scandinavia medievală, care cuprinde circa 1500 de manuscrise. Corpus codicum suecicorum medii aevi este o culegere reprezentativă și de o înaltă ținută științifică de texte juridice și religioase, care formează cea mai mare parte a manuscriselor suedeze medievale.

Rubrică redactată de George VLĂDESCU

Intellectualitatea progresistă rusă a fost profund impresionată în 1887 de apariția lucrării *Așadar, ce am putea face?* în care Lev Tolstoi vorbea de necesitatea de a duce lumina culturii în rindurile poporului. Curînd după publicarea lucrării, Tolstoi primea scrisoarea unei tinere învățătoare dornică să participe la acțiunea de iluminare întreprinsă de scriitor. Răspunzîndu-i, Tolstoi i-a propus să pregătească o ediție de masă a romanului *Contele de Monte Cristo* pe care urma să-l publice editorul Sitin. Peste două luni, marele scriitor a avut prilejul să constate că tînăra sa colaboratoare, care abia împlinise șaptesprezece ani, se achitase strălucit de obligația ce și-o asumase. Această tînără colaboratoare, mîndră de încrederea ce i-o acordase Lev Nicolaevici, era Nadejda Krupskaja.

Unic vîstar al unei familii de intelectuali din Petersburg, cu concepții progresiste, animată de ideile înaintate ale timpului, ai cărei membri erau încadrați în diferite forme de acțiune împotriva autocratismului țarist. Nadejda Krupskaja a învățat de mic copil să respecte omul, munca, libertatea. Moartea prematură a tatălui, obligă pe premianta Nadejda Krupskaja să-și cîștige existența de la 14 ani, dînd meditații în cadrul școlii unde era ea însăși elevă.

Eșecul mișcării narodnice, după asasinarea lui Alexandru al II-lea, contactul cu operele democraților revoluționari și mai ales lectura pasionată a unor lucrări marxiste care începuseră să apară și să pătrundă în Rusia influențează puternic viața și activitatea Nadejdei Krupskaja. La acestea se adaugă contactul nemijlocit cu muncitorii de la școala duminicală unde predă și unde nu precupește nici un efort pentru a împărtăși elevilor săi cît mai multe cunoștințe utile.

În 1895 se încadrează în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare”, organizație înființată de Lenin, primul „nucleu serios” al viitorului partid revoluționar care se sprijinea pe mișcarea muncitorească. Acum și aici începe activitatea revoluționară a Nadejdei Krupskaja, activitate pe care o va desfășura cu aceeași convingere și dăruire de sine pînă în ultima zi a vieții. Tot acum și aici îl cunoaște pe Lenin — marele său tovarăș de viață și luptă.

Arestată și deportată în 1896, ea continuă activitatea propagandistică; devine apoi secretară de redacție a ziarului *Iskra* editat în străinătate; este prezentă și activă la revoluția din 1905—1907, după care urmează anii lungi ai exilului împreună cu Lenin. Departe de patric, Krupskaja rămîne aproape de mișcarea revoluționară. Colaborează activ la redactarea ziarului bolșevic *Proletarul*, participă la congresele partidului, la conferința internațională a fe-

**NADEJDA
KONSTANTINOVNA
KRUPSKAIA
(1869-1939)**

O sută de ani de la naștere

meilor de la Berna, în 1915; studiază, scrie, elaborează planuri de lucrări în domeniul specialității sale — pedagogia — gîndește la ceea ce va trebui să construiască după Revoluție. Sînt ani de acumulare a tot ce a dat mai bun omenirea progresistă, a tot ce va trebui dus și tradus în viața poporului său.

Revoluția din Octombrie o readuce în țară. Începe activitatea intensă de agitație și propagandă în rândurile femeilor și ale tinerețului, activitatea de construire a bazelor societății visate, a societății pentru care a luptat. Face parte din secretariatul C.C. al P.C. (b); după victoria Marii Revoluții devine membru al colegiului Comisariatului poporului pentru cultură. În această funcție, și în celelalte pe care le-a avut, în întreaga sa activitate, N. K. Krupskaja a urmat principiul că la baza activității politico-educative trebuie să stea politica partidului, a Puterii Sovietice. Consecvență ideilor marxiste, ideilor lui Lenin și propriilor sale idei elaborate în ani îndelungați de studiu și activitate revoluționară, ea a muncit efectiv pentru reorganizarea activității culturale și de învățămînt în noul stat al muncitorilor. Krupskaja a depus toate eforturile, a îndrumat activitatea organelor competente în așa fel încît învățămîntul și instrucțiunea publică să fie orientate spre un țel precis: pregătirea unor oameni capabili să construiască socialismul și să creze în socialism. Ea a arătat că școala are menirea de a ajuta pe copil, pe adolescent să-și descopere gusturile, talentele, capacitățile, să-i asigure o educație multilaterală, să creze un om „capabil de sentimente profunde, de gîndire clară, de activitate organizată”. „Poporul se eliberează de dominația burgheziei — spunea Nadejda Konstantinovna — el se eliberează din robie și lui îi trebuie școală — o școală care să ducă nu stăpîni și robi, ci oameni liberi, puternici, instruiți”.

Bazîndu-se pe teoria marxist-leninistă, Krupskaja a rezolvat creator multe dintre problemele majore ale educației comuniste, contribuind în acest fel la dezvoltarea pedagogiei sovietice. „Întreaga mea viață e legată de partid, iar pedagogia a fost întotdeauna subordonată partidului” — spunea ea. Acest orez a ajutat-o să traseze calea spre organizarea școlii ca nucleu al educației comuniste. Pentru aceasta ea a preconizat gratuitatea completă a învățămîntului, obligativitatea lui pentru copiii de ambe sexe, politehnizarea lui și — mai ales — realizarea unui învățămînt unic, coordonat de stat. În afară de activitatea practică nemijlocită, Krupskaja a consacrat acestor probleme peste o sută de lucrări pedagogice apărute în perioada 1910—1936, care au constituit o călăuză prețioasă pentru pedagogii sovietici, înscriindu-se în pa-

trimoniul universal al pedagogiei. Dintre ele se remarcă lucrarea *Instrucțiunea publică și democrația* — care, după cum spunea Lunaccarski, „elucida caracterul de clasă al tuturor formelor școlii vechi și declara război bazelor ei scolastice”.

Krupskaja punca un accent deosebit pe latura politehnizării învățămîntului, considerînd că, în țara în care se construiește socialismul, în mod necesar politehnismul trebuie să constituie o componentă a instrucțiunii publice. Ea demonstra că politehnismul trebuie să se reflecte în toate disciplinele și să nu fie înțeles ca o inițiere sumară în mai multe meserii: „politehnismul viu este cel legat de întreprindere, de munca socialmente utilă” — conchidea ea.

De numele Nadejdei Konstantinovna se leagă organizarea mișcării pionieresti din U.R.S.S. — acea „părțică a socialismului viu” cum o denumea ea, cărcia i-a consacrat dragostea și înțelepciunea sa.

Activitatea pedagogică era înțeleasă de ea în sensul sorvirii cauzei „celui mai largi instruirii comuniste a maselor”, incluzînd așadar și instruirea adulților, culturalizarea largă a maselor prin diverse mijloace — de la organizarea acțiunii de alfabetizare, instituții unei vaste rețele de școli serale și duminicale, la editarea unor manuale speciale, a unor lucrări de popularizare a cunoștințelor ideologice și științifice și la orientarea bibliotecilor spre o muncă asiduă de îndrumare a cititorilor.

Bibliotecile au jucat un rol de seamă în viața și activitatea Nadejdei Krupskaja. Ea însăși asiduă și pasionată cititoare încă din tinerețe, cînd a folosit — împreună cu Lenin — colecțiile celor mai mari biblioteci din Rusia, Franța, Elveția, Polonia, Marea Britanie și a studiat cu atenție modul de organizare și funcționare a acestor biblioteci, Krupskaja a consacrat mulți ani din activitatea sa organizării și îndrumării bibliotecilor în țara sovietelor. Ea a luptat pentru crearea rețelei bibliotecilor de masă, pentru larga lor accesibilitate, pentru ca ele să devină centre de cultură în care omul din popor să găsească răspuns la întrebările ce-l frămîntă, să învețe să lupte, să muncească, să creze. A luat măsuri concrete pentru înființarea bibliotecilor la sate, pentru continua dezvoltare și orientare marxistă a activității bibliotecilor existente. Cunoșcînd părerile lui Lenin despre biblioteci și adunînd toate referințele în acest domeniu din lucrările lui, Krupskaja a dat bibliotecilor create cartea lor de căpătîi *Lenin despre biblioteci* — care a devenit un îndrumător prețios al bibliotecilor socialiste.

Cu scopul de a atrage atenția maselor asupra bibliotecilor și de a stimula activitatea lor, Krupskaja a inițiat în 1935 primul concurs unional al bibliotecilor sătești, care s-a desfășurat sub îndrumarea ei.

Această metodă a intrat în tradiția bibliotecilor tocmai pentru rezultatele pe care le-a avut și pe care ea le prevăzuse.

Considerând munca de bibliotecă drept o muncă științifică de mare răspundere, o muncă cu importante implicații politice și sociale, Krupskaja a militat pentru pregătirea temeinică a lucrătorilor cu cartea și pentru ridicarea prestigiului lor. Ea a demonstrat importanța bibliotecilor și a arătat în repetate rânduri că aceste nuclee ale culturii și educației comuniste trebuie să dispună de lucrători specializați, cu înaltă calificare. La propunerea ei s-a înființat institutul de biblioteconomie din Leningrad, care-i poartă acum numele, și tot la propunerea și consecvența ei susținere s-a introdus aspiranțura în specialitate.

Învățămintele, ideile ei despre bibliotecă le-a transmis tuturor lucrătorilor cu cartea prin revista *Bibliotecarul roșu* a cărei colaboratoare a fost, prin sutele de pagini care constituie și azi, pentru bibliotecari, un permanent izvor de învățăminte. Căci ea a înțeles că sarcina primordială a bibliotecii este, după cum spunea Lenin, de „a apropia comunismul de masă”.

Vrînd să-l păstreze pe Lenin — așa cum l-a cunoscut ea însăși — în inimile generațiilor ce vor urma, Krupskaja a scris despre el și despre ideile lui. Ea a fost primul lui biograf, consacându-i aproape 100 de cărți și articole în care a sădit părțile din sufletul său cald de comunist, Propagandist pasionat al ideilor partidului, al ideilor lui Lenin, Nadejda Konstantinovna a muncit pînă în ultimele clipe ale tumultuoasei sale vieți, pentru ca moștenirea ideologică a lui Lenin să devină un bun al întregului popor, al omenirii muncitoare. Aceasta a fost ideea care a stat la baza creării din inițiativa sa a institutului „V. I. Lenin”, azi Institutul de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

Modestă, apropiată sincer de omul simplu, ascultîndu-i bucuriile și mai ales durerile, consacîndu-și toată viața și puterea de muncă marelui ideal al omenirii, prietenă a copiilor, sfătuitoare a oamenilor de știință, bibliotecar pasionat și pedagog de înaltă ținută — așa a rămas în sufletul omenirii Nadejda Konstantinovna Krupskaja, despre care Mary Van Kleeck, sociolog american, spunea că este „una dintre cele mai de seamă femei...” din secolul în care s-a născut societatea comunistă.

Valentina POPOVICI
*Institutul de studii istorice
și social-politice de pe lină
gă C.C. al P.C.R.*

Bibliografie

Krupskaja, N. K. *Opere pedagogice alese*. Vol. 1-2. Buc., Editura de stat didactică și pedagogică, 1959. Vol. 1. 351 p.; vol. 2. 440 p.

Krupskaja N. K. *Opere pedagogice alese*. [Buc.], Editura de stat didactică și pedagogică, 1952, 408 p.

Krupskaja N. K. *Despre literatura pentru copii și îndrumarea lecturii micilor cititori* — Articole și cuvîntări. Ministerul Culturii Direcția generală a așezămintelor culturale, 1955, 132 p. (În ajutorul bibliotecarului).

Krupskaja, N. K. *Despre pionieri*. Culegere de articole și cuvîntări. Buc., Editura tineretului a C.C. al U.T.M., 1951. 152 p.

Krupskaja, N. K. *Scrisori către pionieri*. Buc., Editura politică, 1962. 96 p.

Krupskaja, N. K. *Amintiri despre Lenin*. Buc., Editura politică, 1960, 454 p. + 9 pl.

Krupskaja N. K. *Lenin ca propagandist și agitator*. Buc., Editura politică, 1958 30 p. (În ajutorul propagandistului și agitatorului).

Krupskaja, N. K. *Lenin și partidul*. Buc., Editura politică, 1963, 236 p.

Lenin, V. I. *Despre biblioteci*. Cu prefețe, articole și adnotări întocmite de N. K. Krupskaja, Buc., 1955. 94 p. (Ministerul culturii. Direcția generală a așezămintelor culturale).

„... chipul ei luminos, de comunist
dîrz, trebuie transmis generațiilor
viitoare”.

E. D. Stasova

Începutul secol IX vremea peste o Europă în care duelurile influențelor politice erau departe de a fi chiar la început. Imperiul roman de Apus se fărâmițase și pe ruinele lui se ridicase imperiul franc al lui Carol Magnul. În Răsărit strălucea încă Bizanțul. Între aceste mari puteri, prin codrii nesfirșiți și poienile de basm ale acelei Europe Centrale și de Sud-Est, își căutau drept la viață două state mai mici dar ambițioase, imperiul vlaho-bulgar pe cele două maluri ale Dunării inferioare și imperiul Marci Moravii¹⁾ care se întindea peste teritoriile de azi ale Cehoslovaciei și Ungariei de Nord. Roma, desființată ca putere militară, devenise stat bisericesc și încercă să-și impună domnia spirituală în lumea creștină. Marea Schismă încă nu se produsese, dar la Roma și Bizanț se discutau aprins probleme de dogmă. Între acestea, pe la mijlocul veacului, Ludovic Germanicul, șeful statului franc, dorind să-și întindă influența spre răsărit, încheie o alianță politico-militară cu kaganul bulgar Boris. Bizanțul simțea astfel pericolul îndepărtării din sfera sa a întinsului teritoriu al vlahilor și bulgarilor și căuta o soluție pentru a-și recâștiga influența în aceste state. Prilejul l-a oferit cererea adresată Bizanțului de către prințul morav Rastislav de a i se trimite un învățat bizantin pentru necesitățile cultului în țara sa.

Recunoscând interesul imperial pentru apropierea statului morav și pentru restabilirea echilibrului de forțe care se rupea prin alianța lui Boris cu francii, împăratul bizantin Mihail III convoacă îndată consiliul și hotără trimiteră în Moravia a doi savanți, cunoscuți la Curte, pe Constantin Filozoful, preot, și pe fratele lui mai mare, Metodiu, călugăr, ambii originari din Thesalonica.

Născut în 827, Constantin era ultimul din cei șapte fii ai drongarului Leon, unul din ajutoarele strategului de Salonic. După cum se știe, imperiul bizantin era împărțit în teme, comandate de strategi; fiecare temă era alcătuită din mai multe bantha (companii), comandate de komites. Drongarul comanda câteva bantha, fiind deci superior față de komites dar supus ordinelor strategului.

Tinărul Constantin a făcut studii strălucite — și nu este imposibil să fi urmat cursurile cunoscutei universități din palatul

¹⁾ Acest nume a fost folosit pentru prima dată de Constantin Porfirogenetul (cf. Josef Macurek, *La mission byzantine en Moravie*, în *Magna Moravia, Praha, 1965, pag. 20*).

CHIRIL/CONSTANTIN FILOZOFUL

1100 de ani de la moartea sa

Magnaur, la Bizanț²⁾. În scurtă vreme ajunse un retor iscusit și un excepțional cunoscător al doctrinei oficiale. I se încredințase misiuni diplomatice, duse la bun sfârșit, una la califul arab al Bagdadului și alta la Korsun, pe țărmul Mării Negre, la kazarii mozaici. Luă parte la lupta ideologică împotriva iconodasților și se spune că nu avea nici douăzeci și cinci de ani când, din însărcinarea împăratului, l-a învins, într-o discuție teoretică, pe patriarhul Ioan³⁾. Această victorie și multe altele asemănătoare îl făcură celebru în toată lumea bizantină. Cum atât el cât și Metodiu cunoșteau limba slavă vorbită în Macedonia de Sud, în jurul Salonnicului, unde locuiseră cu părinții lor, frații fură însărcinați să plice în Moravia, spre satisfacerea dolanței lui Rastislav. Activitatea lor acolo avu o deosebită însemnătate politică, spre folosul Bizanțului, în condițiile arătate la începutul acestor pagini, deși s-au ocupat de fapt de probleme culturale și bisericești. Ilustrul călugăr bulgar Hrabr, care a scris în secolul X, îl indică în lucrarea sa *Despre litere* pe Constantin drept inventator (în anul 855) al scrierii slave⁴⁾. Poate că n-a fost chiar o invenție, dar prin aplicarea ei, Constantin își câștigă un merit extraordinar în cultura și literatura slavilor, precum și în ale populațiilor care, asemenea românilor, au folosit conjunctural formele slave pentru a-și asimila cultura universală. Deși „vreme de mai multe veacuri comunitățile creștine din părțile noastre au avut ca limbă a cultului limba latină⁵⁾, spre sfârșitul veacului IX liturghia slavă fu adoptată și aici, ca o influență a acțiunilor din Moravia a fraților thesalonicieni.

Scieria creată de Constantin este glagolitică, rotundă, alcătuită din litere rotunde și cerculețe, ou multe elemente împrumutate din alfabetul grecesc. Folosind-o, frații au tradus din grecește aproape întreaga Biblie, întrebând elemente lingvistice morave sau adaptate acolo: mnich-călugăr, biskup-episcop, papez-papă, opat-mănăstire etc.⁶⁾.

Primele cuvinte cu care au tradus ei Evanghelia după Ioan („La început a fost cu-

vântul“...) sînt, cu multă probabilitate, primele cuvinte slave scrise în alfabet slav⁷⁾.

Apoi au făcut un lucru remarcabil: au tradus cărțile liturgice și au compus cel mai vechi cod de legi ecleziastice al slavilor, *Zakon sudnyj Gudem*.

Activitatea lor a creat, bineînțeles, multe animozități. Clerul occidental nu vedea cu ochi buni folosirea în biserică a limbii și liturghiei slave și se temea să nu-și piardă influența în Moravia.

Frații se gîndiră atunci să explice activitatea lor direct papei și să-i ceară aprobarea⁸⁾. Papa Adrian II îi primi ou onoruri și solemnități și le dădu incuviințarea necesară. Constantin însă nu-și putu continua opera fiindcă se îmbolnăvi și muri la Roma, la 14 februarie 869. Înainte de a-și da sfârșitul, se călugări și luă numele de Chiril. Pentru a-l deosebi mai ușor de bulgarul Constantin Filozoful, autor al *Vieții despotului Ștefan Lazarevici*, refugiat la curtea sîrbă în 1432, istoriografia îl indică și îl comemorează mai ales sub numele de pe urmă.

Însemnătatea acțiunii fraților Chiril și Metodiu este deosebită. Ei au creat pentru populațiile din răsăritul Europei instrumentul indispensabil oricărei culturi: scrierea, adaptînd cîteva alfabetice existente în epoca lor la specificul limbii slave. Răspîndirea alfabetului cirilic a facilitat totodată răspîndirea culturii universale, prin intermediul traducerilor, în sferă cît mai largi ale societății. În condițiile frămîntatei istorii a Balcanilor din primele secole ale mileniului nostru, cînd expansiunea otomană izolase într-un anumit grad Principatele Române de restul Europei, scrierea cirilică a constituit un mijloc de contact cu circuitul civilizației europene, un canal prin care au pătruns, în acea perioadă, în țară cele mai importante fenomene ale culturii clericale sau laice.

Pentru majoritatea popoarelor slave alfabetul cirilic a constituit și constituie în prezent o parte integrantă a patrimoniului cultural național. S-a dovedit astfel rodnică și porenă acțiunea celor doi învățați pe care istoria i-a consemnat meru nedespărțiți, Chiril și Metodiu.

Șerban ANDRONESCU

²⁾ Universitatea fusese reînființată în vremea lui Mihail III de unchiul acestuia, strategul Bardas și de Photius, mireanul ajuns patriarh în șase zile, asemenea lui Thomas Becket, în Anglia, cu vreo trei secole mai tîrziu.

³⁾ În general despre legendele privitoare la Chiril și Methodiu vezi Fr. Dvornik, *Les légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance*, Praha, 1933.

⁴⁾ Incercări prezumtive anterioare de scriere slavă sînt arătate de I. Dujev *Les Slaves et Byzance*, în *Etudes historiques*, I. Sofia, 1960, p. 31 și urm.

⁵⁾ Istoria României, Ed. Academiei R.P.R., vol. I, pag. 632.

⁶⁾ Macurek, op. cit.

⁷⁾ Dostál, Antonín. *La tradition cyrillo-méthodienne en Moravie*, în *Kyriilo kai Methodioi*, Salonic, 1966, pag. 159.

⁸⁾ Ionescu-Nișcov, Traian. *Tradiția chirilo-metodiană în Moravia*, București, 1941.

**BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII
SOCIALISTE ROMÂNIA. 1867—1967**

Cartea centenarului

În anul 1967, Biblioteca Academiei R.S.R. a împlinit o sută de ani de bogată existență și faptul, firește, n-a trecut neobservat, ci a fost aniversat după cuviință. Lipsa însă o istorie care să prezinte cel puțin etapele mai importante din viața Bibliotecii, împletită cu însăși viața culturală a țării, lacună pe care vine s-o împlinească volumul apărut în a doua jumătate a anului trecut*). Prefațată de prof. Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei și director general al Bibliotecii, cartea cuprinde mai multe studii menite, unele, să ilustreze istoricul și organizarea bibliotecii, iar altele, să ne înfățișeze pe cei mai de seamă dintre bibliotecarii și bibliografii care au contribuit, prin munca lor, la ridicarea acestui înalt for de cultură.

Primul dintre studii, și cel mai întins, datorat lui George Baiculescu — este și redactorul responsabil al întregului volum — se intitulază anume *Istoricul Bibliotecii Academiei R.S.R., 1867—1967*. De peste 40 de ani în slujba bibliotecii, de la „scriitor” la director și șef de secție științifică, poate că nimeni nu era mai indicat ca George Baiculescu, aflat tot timpul în *medias res*, să scrie acest istoric în care a utilizat atît lucrări publicate sau documente de arhivă cît și fapte trăite în îndelungata sa activitate. Urmărim astfel, cu viu interes, etapele istorice mai importante: donația episcopului Dionisie Romano din 6 august 1867, care se poate spune că reprezintă actul de naștere al Bibliotecii; legea depozitului legal din 1885; înglobarea, în 1901, a Bibliotecii Centrale a Statului; construirea noului local în 1937 precum și avîntul deosebit pe care îl cunoaște Biblioteca în anii socialismului, începînd cu reorganizarea Academiei din 1948. De asemenea, se poate urmări creșterea colecțiilor de la cele 81 de volume donate în 1867, la circa 30 000 de volume tipărite, câteva sute de manuscrise românești, câteva mii de documente istorice, în 1885 cînd capătă prin lege dreptul de depozit legal, ca să atingă astăzi impresionanta cifră de 5 700 000 de unități bibliografice. Biblioteca Academiei, subliniază George Baiculescu, nu a constituit totuși o instituție fără antecedente în cultura noastră, ci ea devenea, în 1901, cînd încorporează

fondurile Bibliotecii Centrale a Statului, „continuatoarea directă a prețioaselor biblioteci din trecut: a bibliotecii de la Sf. Sava, întemeiată la anul 1679 prin importante donații de cărți din partea stolnicului Constantin Cantacuzino, a bibliotecii Mitropoliei din București, datînd din secolul al XVIII-lea, a bibliotecii de renume european aparținînd domnitorilor Mavrocrați, din același secol, a bibliotecilor din vechile mănăstiri românești” (p. 49).

George Baiculescu arată mai departe cum donațiile, achizițiile, schimbul de publicații cu alte academii și societăți savante — schimb început încă din 1870 cu Societatea regală de științe din Copenhaga —, pe lângă depozitul legal, au îmbogățit continuu fondurile Bibliotecii Academiei, făcînd din ea nu numai cea mai mare bibliotecă din țară ci și cea mai valoroasă prin colecțiile ei de cărți și periodice — biblioteca deține aproximativ 85 la sută din toată producția de carte românească —, de manuscrise românești și străine, de stampe, fotografii, monede, medalii, timbre, hărți și atlase, astfel încît nimeni nu poate întreprinde un studiu despre viața poporului român fără să fie nevoit să apeleze la colecțiile Bibliotecii Academiei.

Cu același interes se citesc și studiile următoare în care sînt prezentate secțiile importante ale Bibliotecii.

În studiul *Secția imprimatelor*, Ioan Lupu, unul din cei mai vechi cercetători din Biblioteca Academiei, prezintă competent și succint, componența, organizarea și punerea în valoare a colecțiilor de imprimate, evoluția sistemelor de catalogare în funcție de creșterea colecțiilor și de dezvoltarea științei biblioteconomiei. Biblioteca numără azi 550 000 de titluri de cărți, în 650 000 de volume, plus 750 000 de volume dublete; 33 800 de titluri de periodice, în 450 000 de volume și fascicule, plus 2 500 000 de volume și dublete; 260 000 de foi volante, plus 100 000 de broșuri.

Gabriel Stempel, în *Cabinetul de manuscrise, documente, cărți rare*, ne înfățișează atent nu numai istoricul secției, ci și realizările și greutățile întîmpinate pentru punerea în valoare a bogatului fond de care dispune, de o valoare incalculabilă pentru istoria poporului nostru. În prezent se află 9 588 de volume manuscrise, 300 000 de scrisori, 1 830 de piese de arhivă, 5 632 de volume cărți românești vechi (dinainte de 1830), 914 volume cărți rare.

Cabinetul de stampe este prezentat de Elena Niculescu. Încă din 1868, Ministerul Învățămîntului oferea Bibliotecii 26 de „tablouri diferite” care au alcătuit primul nucleu al viitorului Cabinet de stampe. Donații și achiziții ulterioare vor îmbogăți tezaurul cu lucrări deosebit de valoroase, aparținînd lui Dürer, Cranach, Anton van Dyck, Rembrandt, Goya, Daumier, Tiepolo, Géricault,

*) Editura Academiei R.S.R., Buc., 1968. 328 p. cu ilustr.

Delacroix etc. Numeric, situația se prezintă astfel: 60 900 gravuri, 20 500 de desene, 120 000 de fotografii, 90 000 de reproducări, 11 000 de dișee fotografice.

În *Cabinetul de hărți și atlase*, Ana Turdeanu menționează, o dată cu istoricul colecției — a luat ființă în special datorită donațiilor lui Aug. Treb. Launian, V. A. Urechă, I. Ghica, D. A. Sturdza ș.a. — și piesele cele mai însemnate. Există în total 4 400 de hărți în foi volante, 1 800 de atlase și hărți pliate în tocuri, 250 de hărți murale etc.

Cabinetul de muzică, prezentat de Ion Magnea, a luat ființă în anii 1884—1885 prin donațiile Ministerului de Externe și ale lui T. T. Burada. Se urmărește, pe lângă îmbogățirea fondurilor, să se realizeze, pe cât posibil, colecții complete pe autori. Acum cabinetul cuprinde 4 500 de manuscrise muzicale, 23 000 de tipărituri muzicale, 1 000 de fotografii, 4 000 de discuri, plus o bandotecă de 15 000 m.

Istoricul și organizarea actuală a colecțiilor de monede, ponduri, gemе și camee, mărci poștale, sigilii și tipare sigilare sînt înfățișate în *Cabinetul numismatic* de Octavian Iliescu care subliniază valoarea unică a pieselor existente. Sînt înregistrate în fonduri 155 806 monede, 17 920 de medalii, 706 sigilii, 39 995 de piese filatelice.

Oa bibliotecă națională îi revenda Bibliotecii Academiei și sarcina de a valorifica fondurile extrem de prețioase de manuscrise, publicații ș.a., întocmind cataloage și repertorii bibliografice. De această operă a bibliotecii se ocupă Valeriu Moldoveanu în *Activitatea bibliografică a Bibliotecii Academiei*, arătînd însemnătatea lucrărilor publicate și întreprinse, în fruntea cărora se situează, desigur, *Bibliografia românească veche* de I. Bianu și Nerva Hodoș, în curs de finisare aflîndu-se *Bibliografia cărții românești moderne* (1831—1918). De asemenea, volumul întocmit de Nerva Hodoș și Al.-Sadi Ionescu *Publicațiile periodice românești* (1820—1906) e continuat acum de *Bibliografia periodicelor românești* (1907—1918), aflată sub tipar. Sînt enumerate și celelalte lucrări bibliografice efectuate pentru manuscrise, documente, cărți etc.

Relațiile externe ale Bibliotecii Academiei R.S.R. sînt expuse de Alice Sterescu. Se arată că, la începuturile ei, Societatea Academică a avut legături sporadice cu instituțiile similare străine, dar că aceste legături s-au intensificat, făcîndu-se și schimb de publicații. În prezent, numărul partenerilor de schimb ai bibliotecii se ridică la 9 000.

În partea a doua a volumului sînt evocate cîteva dintre figurile proeminente de bibliotecari și bibliografi care și-au închinat puterea lor de creație îmbogățirii activității Bibliotecii Academiei. Cităm printre alții pe Ioan Bianu, Tudor Vianu, Nerva Hodoș, Al.-Sadi Ionescu, Constantin Moisil ș.a.

Titus PARVULESCU

UN NOU VOLUM AL BIBLIOGRAFIEI LOCALE *)

Continuînd preocupările de întocmire a bibliografiei locale, Biblioteca municipală Iași, avînd colaborarea și a Bibliotecii centrale universitare Iași, a întocmit un volum referitor la viața culturală și artistică a regiunii menit să umple un gol resimțit în documentarea lucrătorilor din toate sectoarele culturii și artei din județele Iași și Vaslui.

Materialul bibliografiat a fost grupat în următoarele capitole prinoipale: Activitatea cultural-educativă, Biblioteci, Tipar, Presă. Difuzarea cărții, Muzeu, Emisiuni radio, Cinematografe, Viața artistică (incluzînd articole despre artele plastice, muzică și teatru).

Acordînd un spațiu larg activității cultural-educative din cele două județe, bibliografia reunește principalele articole, cărți și broșuri care au legătură cu domeniul amintit. Este astfel oglindită activitatea așezămintelor culturale ale statului, ale sindicatelor și ale cooperației meșteșugărești precum și ale acelor instituții care au căpătat de-a lungul anilor funcții metodice. Formațiile artistice de amatori (muzicale, coregrafice, teatrale) constituie obiectul unor subcapitole distinote; analiza acestora se face pe planuri largi. Au fost descrise programele și afișele spectacolelor prezentate, oronicele închinatе acestor spectacole, culegerile de repertoriu, culegeri de folclor editate pentru folosința aceluiași formații.

*) *Contribuții la bibliografia regiunii Iași. Viața culturală și artistică, 1944—1967* [Redactor coordonator: Constantin Gileal, Iași, Biblioteca regională, Biblioteca centrală universitară „M. Eminescu”, 1967. 331 p.

Bibliografia urmărește și activitatea artiștilor plastici amatori, expozițiile organizate cu ocazia diferitelor concursuri, înfățișând precupările creatorilor populari locali.

Activitatea bibliotecilor face obiectul unor capitole separate, urmărindu-se istoria bibliotecilor, problemele distincte ale bibliotecilor științifice, ale Bibliotecii centrale universitare, bibliotecilor de lectură publică, bibliotecilor sindicale, ale întreprinderilor și instituțiilor ca și a celor școlare. Capitolul *Biblioteconomie, bibliografie* se încheie cu o listă a publicațiilor bibliotecilor din Iași, cu alte cuvinte cu o bibliografie a bibliografiilor.

Ne atrage atenția de asemenea capitolul 8 *Viața artistică* care, conform unei scheme adaptate după clasificarea zecimală, urmărește să prezinte activitatea artiștilor plastici din regiune, activitatea Filialei Iași a Uniunii compozitorilor, a instituțiilor muzicale ieșene, activitatea teatrală.

Bibliografia se prezintă astfel ca o alcătuire a unor mici monografii a principalelor instituții artistice care sînt analizate atît istoric cît și organizatoric. Acest capitol oarecum întregeste volumul editat acum cîțiva ani referitor la activitatea Teatrului Național (apărut în 1966 cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la primul spectacol în limba română — în legătură cu aceasta vezi și Revista bibliotecilor, 20, nr. 3, martie 1967, p. 174).

Materialul bibliografiat prezintă de data aceasta activitatea instituțiilor menționate mai sus în laturile lor esențiale. Astfel, referitor la Opera de stat din Iași, s-au grupat distinct cronicile muzicale și programele de sală, alcătuint o listă a repertoriului. Descrierea bibliografică a programelor de sală cuprinde pe lîngă autorul și titlul operei, informații despre libretist, conducere muzicală, regie, scenografie, maestru de cor, de balet. Sînt semnalate și articolele mai importante cuprinse în programul de sală privind evoluția unor artiști, concepția regizorală ș.a. În același mod este prezentată și activitatea Teatrului de Stat „Victor Ion Popa” din Bîrlad, Teatrului de păpuși din Iași, Filarmonicii de stat „Moldova” din Iași ș.a.

Pentru alcătuirea monografiei colectivul de redacție a cercetat aproximativ 70 de titluri de periodice centrale și locale, publicații editate de către instituțiile de cultură și artă, tratate, monografii, lucrări de interes general apărute în perioada 1944—1967.

Interesantă prin nouțatea ei, utilă acți-viștilor culturali în primul rînd, precum și cercetătorilor, cadrelor didactice, studenților de la facultățile umaniste, lucrarea editată de către cele două biblioteci ieșene constituie o primă sinteză de acest fel tipărită în țara noastră.

L. MOLDOVEANU

Bargilliat, Alain. L'imprimerie au XX-siècle. [Imprimeria în secolul al XX-lea]. Paris, Presses Universitaires de France, 1967. VII + 255 p. cu fig. + 48 pl.

Deși scopul autorului nu a fost pedagogic, după cum afirmă în prefață, prezentarea foarte limpede a procedeelelor imprimeriei, definirea diverselor noțiuni proprii acestui domeniu, definiții care ar putea fi preluate de un dicționar de specialitate, întăresc impresia că acest mic tratat de specialitate este adresat și celor care vor să se inițieze în materie, fapt care este, de altfel, spre lauda sa și îi creează un cerc mai larg de cititori.

De la început se face o primă rezervă în privința datelor indicate pentru apariția invențiilor legate de imprimerie. Datele păstrează un caracter oarecum convențional, deoarece invențiile nu s-au produs spontan, ci au fost precedate de o perioadă de pregătire ale cărei limite sînt, de cele mai multe ori, greu de precizat.

O a doua rezervă privește valoarea previziunilor în legătură cu evoluția ulterioară a tehnicilor imprimeriei: faptul că aceste previziuni sînt făcute, cum e firesc, pe baza datelor actuale, determină caracterul lor provizoriu. Dar cine ar putea pretinde previziuni absolute? Dacă nu ne-am gîndi decît la constatarea pe care o face Bargilliat însuși, că tehnicile imprimeriei sînt legate de invențiile care se fac în alte domenii și care își găsesc aplicație și aici (petrochimia, materialele plastice și electronica, de pildă, au o mare importanță în imprimerie), ar fi de ajuns pentru a accepta caracterul provizoriu al previziunilor.

Autorul observă că în imprimerie evoluția tehnicilor este lentă din două motive: în primul rînd, pentru a se putea adapta noile materiale la necesitățile imprimeriei, iar în al doilea rînd, pentru a forma personalul necesar noilor procedee. Graba, în acest domeniu, ar putea avea consecințe grave.

Afirmîndu-și părerea în controversa asupra urmărilor mecanizării și automatizării și limitînd problema la interesele imprimeriei, Bargilliat susține că aceste două procedee dau rezultate excepționale: îmbunătățesc calitatea și aduc o mai mare regularitate și rapiditate în producție (în timp ce cu procedeul manual se ajunge să se culeagă 1500 de litere pe oră, prin procedeele mecanice se ajunge să se depășească 9000 de litere pe oră; utilizîndu-se filmul

fotografic, în locul operațiunii de culgere a literelor de plumb, se obține o viteză de 40000 de semne pe oră). Autorul trebuie să recunoască, desigur, că prin aceste sisteme intervenția omului în procesul manual devine inutilă, dar că în schimb crește rolul său intelectual, în conceperea și realizarea întregului proces mecanizat sau automatizat.

Lucrarea are 24 de capitole, primul fiind dedicat unui istoric general al tipografiei și al îmbunătățirilor care i s-au adus (Tipografia a fost inventată în Extremul Orient — cele mai vechi imprimate, planșe de lemn gravate în relief s-au găsit în China, datînd aproximativ din anul 900 al e.n. Ea a fost reinventată în Occident, în secolul al XV-lea, de Gutenberg, care a avut marile merit de a fi creat caracterele mobile.)

Tipografia a rămas singurul procedeu de imprimare pînă la începutul secolului al XIX-lea, cînd a apărut *litografia* (la sfîrșitul aceluiași secol a apărut și derivatul său, *ofsetul*, care se menține și astăzi, fiind pe cale de perfecționare; înlocuind piatra prin plăci subțiri de metal, care se pot înfășura pe un cilindru, ofsetul s-a adaptat cu ușurință principiului rotativ; el a ajuns, de asemenea, să utilizeze resursele fotografiei). La începutul secolului al XX-lea a apărut *heliogravura* sau *rotogravura*, care se bazează pe imprimarea în adîncime (și aceasta s-a adaptat construcției rotative). Cu tot progresul realizat de aceste procedee, se poate spune că și astăzi tipografia este cea mai utilizată, deoarece 2/3 din imprimate se datorează tipografiei. Autorul face o foarte interesantă și folositoare comparație, și care ține loc de concluzie întregii luorări, între posibilitățile estetice și tehnice ale tipografiei, ale ofsetului și ale heliogravurii, arătînd valoarea fiecărui procedeu în reproducerea textului și ilustrațiilor (cu posibilitățile de redare a cromaticii acestora din urmă) și indicînd hîrtia care poate fi folosită, aplicațiile fiecărui sistem, tirajul, facilitățile de reimprimare și corectură, precum și productivitatea pe oră a fiecăruia.

Un capitol de un deosebit interes se ocupă de caracterele tipografice și particularitățile lor (numărul caracterelor este considerabil, dar ele se pot grupa în trei categorii: romane, italice și cursive, după înclinația lor; după grosime și terminația liniilor drepte ale literelor, se disting patru familii: caractere antice, Elzevir, Didot, egiptene). Totodată se ocupă pe larg de ceea ce se cheamă *personalitatea* unui alfabet (determinată de stilul, desenul și grosimea litorelor, de raportul dintre înălțimea și lățimea lor, de culoare — nuanța gri care rezultă din îmbinarea celorlalte —, de lizibilitatea literelor, de echilibrul armonios de valori între clișee și text).

După descrierea operațiunilor tipografice (alcătuirea textului, fotogravura, punerea în pagină a textului și a ilustrațiilor, repartizarea paginilor în formă pentru ca mașina să imprime mai multe pagini deodată, imprimarea propriu-zisă, finisarea), se trece la descrierea metodelor mecanice: *linotipul* (inventat în S.U.A., pe la 1886, și introdus în industrie către 1890), un procedeu prin care se ajunge la rînduri-bloc (caracterele dintr-un rînd sînt sudate astfel încît corectarea unui singur semn cere tunarea încă o dată a întregului rînd), și *monotipul* (inventat în S.U.A., spre 1885), procedeu în care caracterele sînt separate, corectarea unui semn putîndu-se face prin simpla înlocuire a acestuia.

Adaptarea calculatorului electronic la procesul de imprimare (1960) a dus la un randament care depășește chiar necesitățile celor mai mari ateliere de imprimare.

Introducerea filmului fotografic în imprimare, cu un aport foarte însemnat, a avut ca urmare apariția a diverse tipuri de mașini. Autorul descrie în linii mari alcătuirea acestora, uneori cu scheme și fotografii, făcînd comparație între ele.

Problema ilustrațiilor este analizată într-un capitol aparte, începînd cu un scurt istoric al executării clișeeilor prin fotogravură (ansamblul tehnicilor fotochimice și fotomecanice care, plecînd de la un original în negru și alb sau în culori, ajung la un clișeu pe metal, în relief, cu toate fazele acestui procedeu, inclusiv rețușarea. Rețușarea nu are ca scop numai îndreptarea defectelor materialelor, ci și modificarea valoarelor (operațiunea e importantă mai ales la planșele în culori), astfel încît acestea să corespundă cerințelor tehnicii de reproducere.

Autorul ne introduce în tehnica imaginilor în culori, cu o teoretizare accesibilă asupra problemelor cromaticii, asupra alegerii și reproducerii culorilor, asupra ordinii imprimării culorilor, cu o prezentare a numeroaselor dificultăți întîmpinate în diferitele stadii ale fabricării clișeeilor colorate (se insistă asupra ofsetului ca procedeu de reproducere policromă). Cu toate progresele realizate în acest domeniu, nu se poate ajunge, în general, la o perfectă asemănare cu originalul, deoarece chiar în cazul în care clișeele sînt perfecte, reproducerea lor este modificată de calitatea hîrtiei, de procedeu de imprimare, de tipul mașinii folosite etc.

În privința evoluției fotogravurii, în lucrarea de care ne ocupăm se face distincție între procedeele de accelerare a metodelor clasice, apariția unor tehnici noi pentru executarea operațiunilor tradiționale, și inventarea unor procedee adecvate noilor necesități. Cele două procedee noi, menționate de autor, sînt gravarea electronică a cli-

șcelor, pornind direct de la un original, și fabricarea unor olișee din plăci de metal sau plăci învelite într-o substanță plastică fotosensibilă. Gravate în relief, olișeele se pot înfășura pe un cilindru, permițând automatizarea reproducerii gravurilor. Aportul electronicii în materie de fotogravură va fi considerabil în viitor, atât pentru selecția culorilor, cât și pentru corectarea cromatică automată a olișeelor.

Un scurt capitol cuprinde date și comentarii asupra a ceea ce autorul numește „tehnicele auxiliare” ale imprimeriei: aurirea („le bronzage”), acoperirea imprimatelor cu vernis (se utilizează mai ales pentru etichete) sau cu o peliculă de plastic foarte subțire, transparentă, insensibilă la apă și grăsimi, și carc, practic, nu se rupe.

Lucrarea asupra tehnicilor imprimeriei nu ar fi fost completă fără o prezentare a modului de fabricare a hîrtiei și a proprietăților acesteia.

Asociația franceză de standardizare („Association Française de Normalisation”) a clasificat diferitele feluri de hîrtie după compoziția lor fibroasă, în 22 de tipuri, împărțite în 7 grupuri. Dar, observă Bargilliat, compoziția fibroasă este numai unul din caracterele hîrtiei, insuficient pentru a defini complet o anumită calitate de hîrtie. Trebuie să se țină seama, de asemenea, de gradul de impermeabilitate, de netezimea suprafeței, de cantitatea de apă pe care o conține, de greutate, de rezistența culorii (la hîrtia colorată), de opacitatea sau transparența hîrtiei. La acestea se adaugă proprietățile sale mecanice și chimice.

În sfîrșit, o descriere a diferitelor sorturi de hîrtie, cu indicarea utilizării lor, o serie de comentarii în privința influenței umidității asupra hîrtiei, cu variațiile sezoniere, o prezentare a diverselor cerneluri de imprimare și a modalităților de fabricare (cernelurile trebuie să evolueze în funcție de viteza mașinilor de imprimat; în epoca noastră, se caută cerneluri a căror uscarea să fie cât mai rapidă), o sumă de date în legătură cu broșarea, legarea și cu formatul cărții întregesc imaginea cititorului asupra activității de imprimare.

Această aducere la zi a informațiilor privitoare la imprimare, precum și accentuarea importanței anumitor procedee pentru viitor este tot atât de utilă tipografului, bibliotecarului și omului de cultură.

Ileana BĂNCILĂ

PRELEGERI UNIVERSITARE DE SOCIALISM ȘTIINȚIFIC

Adaptarea învățămîntului superior la exigențele societății socialiste în continuă dezvoltare impune, concomitent cu formarea unor specialiști de înaltă calificare, și educarea politico-ideologică a tineretului universitar. Preocupare a întregului corp didactic, ea este în același timp menirea catedrelor de științe sociale din învățămîntul superior. În acest scop în ultimii ani s-au luat măsuri de perfecționare a studiului marxism-leninismului în universități și institute de învățămînt superior.

Delimitarea mai strictă a celor trei discipline — filozofie, economie politică, socialism științific —, adaptarea lor la specificul diferitelor facultăți și institute, dezbateri largi privind programele fiecăreia dintre ele au condus la o structură mai elastică a acestora, la acordarea lor cu procesele sociale care se desfășoară extrem de rapid în țara noastră și pe plan mondial.

O substanțială îmbunătățire cunoaște programa cursului de socialism științific, prin accentuarea caracterului contemporan al problematicei, eliminarea repetărilor în raport cu celelalte discipline sociale, orientarea mai fermă spre dezbaterile aspectelor politice ale luptii capitaliste, ale orînduirii socialiste, ale evoluției țărilor recent eliberate de sub jugul colonial.

Pentru a veni în ajutorul studenților, s-au impus elaborarea și tipărirea unui nou manual de socialism științific, ediția din 1962 ne mai corespunzînd actualei structuri și fiind depășită de succesiunea evenimentelor pe plan intern și internațional. În scopul realizării mai rapide a acestei obligații didactice și pentru a da posibilitatea pregătirii unui manual de înaltă ținută, s-a procedat mai întîi la tipărirea lecțiilor în broșuri separate, care, confruntate cu exigențele opiniei publice, vor fi apoi îmbunătățite și înmănușate într-un manual omogen.

Pînă acum au apărut 7 lecții: *Epoca contemporană, epoca trecerii de la capitalism la socialism* (Eleonora Nichita), *Revoluția științifică și tehnică și implicațiile ei asupra dezvoltării social-politice contemporane* (Valter Roman), *Puterea de stat în capitalism* (Olivia Clătici), *Capitalismul, ca sistem mondial* (Silviu Brucan), *Curenți și orientări social-politice în societatea capitalistă*

contemporană (Vasile Nichita), *Revoluția socialistă. Politica P.C.R. de înfăptuire a revoluției în țara noastră* (Radu Florian, Eleonora Nichita), *Relațiile internaționale contemporane* (Silviu Brucan) care înfățișează o problematică deosebit de importantă a socialismului științific.

Lecțiile consacrate analizei marxist-leniniste a epocii contemporane prezintă tabloul marilor prefaceri sociale care au determinat intrarea omenirii într-o nouă eră, în care socialismul, înfrângând dificultăți și piedici, se afirmă ca procesul major al vieții internaționale. Se scot în evidență celelalte procese revoluționare care concură la slăbirea sistemului capitalist, arătându-se că numai unitatea tuturor forțelor progresiste, democratice, antiimperialiste este în măsură să asigure succesul cauzei păcii și socialismului în lume.

De un real ajutor pentru tinăra generație de specialiști este înțelegerea profundă a revoluției ce se petrece în prezent în știință și în tehnică, consecințele multiple ale acestui fenomen pe numeroase planuri ale vieții. Lecția cu această temă analizează însemnătatea istorică și amploarea revoluției științifice tehnice, direcțiile ei principale. Fiind înscrisă în aria socialismului științific, prelegerea este concentrată, în cea mai mare parte, spre dezbaterăa unor asemenea probleme ca „Omul și tehnica”, „Implicațiile revoluției științifice și tehnice în cele două sisteme social-economice mondiale opuse”. Autorul combate tendințele de înțelegere schematică, univocă a raporturilor dintre om și tehnică, dintre știință și orânduire socială. O parte însemnată a temei este consacrată analizei critice, argumentate a teoriilor tehnocratice cu privire la revoluția științifică și tehnică, cum sînt teoria „convergenței celor două sisteme”, „trecerea automată la socialism”, arătînd că asemenea concepții extrapolează unele elemente reale, escamotînd însă deosebirile calitative dintre cele două sisteme sociale antagonice, ca și multilateralitatea factorilor care determină și condiționează procesele sociale în lumea de azi.

Aceste teorii sînt analizate, pe larg, în lecția special consacrată luptei de idei în capitalismul contemporan. Includerea unei asemenea teme în cursul de socialism științific este deosebit de utilă; concepția marxistă s-a dezvoltat în luptă cu diferite teorii și teze burgheze, ea s-a impus în opinia publică tocmai datorită capacității de a explica științific întreaga dezvoltare socială.

Trecerea de la capitalism la socialism este însoțită de o amplă confruntare ideologică în care marxism-leninismul cucerește mereu noi poziții. Este deci necesar ca tineretul și orice alt om preocupat de pro-

blemele societății contemporane să cunoască direcțiile principale ale luptei ideologice actuale. Lecția înfățișează succint dar revelatoriu confruntarea dintre concepția social-politică a clasei muncitoare și ideologia burgheză, creșterea prestigiului teoriei social-politice marxist-leniniste, criza concepțiilor burgheze tradiționale; se analizează apoi cîteva curente fundamentale (teoria societății industriale, concepțiile nemarxiste privind stratificarea socială în capitalism, soarta democrației burgheze) pentru a concluziona asupra necesității de a combate științific, la obiect, aceste concepții.

În prelegerea consacrată trăsăturilor sistemului capitalist se încearcă o schiță istorică a dezvoltării acestei orînduiri, ca și sublinierea principalelor caracteristici ale societății capitaliste contemporane, mai ales sub aspectul relațiilor internaționale.

Prelegerea cu privire la puterea de stat în capitalism scoate în evidență elementele noi care au apărut în mecanismul puterii politice prin dezvoltarea capitalismului monopolist.

Desigur aceste broșuri nu acoperă întreaga tematică a secțiunii ample din cursul de socialism științific consacrată problematicii societății capitaliste. Sînt așteptate și celelalte teme deosebit de actuale. Mult interes suscită lecțiile privind partidele politice în capitalism, raporturile de clasă. Dar aceste prelegeri nu au ajuns în stadiul confruntării cu cititorii.

Tema privind revoluția socialistă, de maximă însemnătate pentru un curs de socialism științific, abordează probleme referitoare la caracterul obiectiv al revoluției socialiste, aducînd elemente noi, privind modul de înțelegere a premiselor obiective și subiective ale revoluției în epoca contemporană. Totodată este înfățișat procesul istoric al trecerii omenirii de la capitalism la socialism, cu momentele sale principale — Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, care a marcat începutul unei noi ere în istoria universală, revoluțiile democrat-populare și socialiste din Europa, Asia și America Latină.

Cea mai mare parte a broșurii este consacrată procesului revoluționar din România, înfățișîndu-se caracterul științific, creator al politicii P.C.R. de transformare radicală a societății românești. Autorii evidențiază capacitatea P.C.R. de a aplica tezele teoretice marxist-leniniste la particularitățile istorice ale țării noastre, pornind de la raportul dintre general și particular în dezvoltarea socială. Sînt totodată analizate principalele obiective strategice ca și formele de luptă folosite de partidul marxist-leninist în acțiunea sa de antrenare a celor

mai diferite categorii sociale la lupta revoluționară. În lecție se subliniază că procesul de transformare socialistă a României a evidențiat capacitatea clasei muncitoare de a conduce întregul popor pe calea socialismului, de a schimba din temelii economia, viața politică și socială, de a da noi dimensiuni istoriei țării noastre.

Studentii așteaptă și restul prelegerilor consacrate problemelor apariției și evoluției formațiunii socialiste, analiza fenomenelor politice din societatea noastră socialistă. Apariția lor cât mai grabnică se înscrie pe linia sarcinilor stabilite la Conferința Națională a corpului didactic.

Lecțiile apărute sînt de un real folos nu numai studenților din învățămîntul superior. Ele pot fi utilizate de toți acei care studiază probleme politice ale lumii contemporane, de cursanții învățămîntului de partid, de cadrele didactice care predau științe sociale în licee de cultură generală și de specialitate, de cei care frecventează universitățile populare. Bibliotecarii le pot recomanda acestor cititori și altora, căutînd în același timp să afle părerile lor, pentru a le putea valorifica în pregătirea manualului de socialism științific.

conf. univ. I. ȘERBĂNESCU

Cojocaru, Ion. *Începuturile învățămîntului tehnic și profesional în Moldova și Țara Românească*. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1968. 304 p.

Începutul învățămîntului profesional și tehnic este legat de pătrunderea primelor elemente ale capitalismului în tehnică și agricultură. Cercetarea mișaloasă a documentelor a scos la iveală nu numai date privind începuturile școlilor tehnice și profesionale ci și materiale de mare importanță pentru cunoașterea metodelor de învățămînt și de alcătuire a manualelor. Deosebit de interesante ni se par consemnările privind relațiile dintre școală și mediul social orășenesc și sătesc. Într-o serie de documente înfățișate de autor ni se prezintă imaginile vii ale unor oameni de seamă care au sprijinit și au încurajat învățămîntul profesional și tehnic. Chipurile onora dintre aceștia, cum ar fi Petrache Poenaru, Nicolae Bălcescu, inginerul C. Caraceni, întemeietorul primelor școli de mine în Țara Românească, Alexe Marin, organizatorul Școlii de arte și meserii de la Mavrogheni, M. Kogălniceanu, dr. Carol Davila, promotorul învățămîntului sanitar, sînt scoase în relief în mod deosebit.

În primul capitol, autorul se ocupă de: *Dezvoltarea învățămîntului în Moldova și Țara Românească în prima jumătate a se-*

colului al XIX-lea. În această parte introductivă este stabilit cadrul general economic, social și politic al anilor de avînt școlar (1838—1847) după care este analizat învățămîntul în anul revoluționar 1848 și este urmărită dezvoltarea acestuia pînă la legea din 1864. Și acest capitol abundă de date noi, bazate pe o largă documentare bibliografică și surse documentare arhivistice.

Capitolul al II-lea al lucrării se ocupă de școlile legate de activitatea industrială, de școlile de mine, de Școala de arte și meserii din Iași — căreia îi rezervă un spațiu mare — de școala de meserii de pe Podul Tîrgului din Afară, de Școala de arte și meserii de la Mavrogheni etc.

Activitatea școlilor tehnice și profesionale cu profil agricol este analizată pe larg în capitolul al III-lea. Autorul descrie începuturile învățămîntului agricol în Moldova, se ocupă apoi de școala agricolă din Țara Românească, de învățămîntul veterinar, de școala șericolă de la Pantelimon, de începuturile învățămîntului silvic, precum și de școlile de inginerie botanică.

În ultimul capitol, sînt prezentate școli tehnice și profesionale legate de alte activități, cum ar fi Școala de poduri și șosele, Școala tehnică de telegrafie, sînt înfățișate începuturile învățămîntului comercial, juridic, de cultură fizică, primele școli și cursuri sanitare, unele școli ostășești, precum și începuturile unui învățămînt artistic realizat prin școli de pictură, teatru, muzică etc.

Lucrarea cuprinde o bogată ilustrație, o serie de reproduceri din documentele vremii, scheme și statistici școlare.

Victoria Elena POPOVICI

Neagoe, Manole. *Curtea de Argeș*. Buc., Editura tineretului, 1968. 150 p.

Intitulată semnificativ *Memoria pămîntului românesc*, noua serie apărută în Editura tineretului răspunde unei necesități stringente în munca de educație, avînd menirea de a pune la îndemîna publicului cărți cu un bogat conținut de idei, bazate pe cele mai temeinice cercurii ale științei istorice și, în același timp, de a fi instrumente dintre cele mai eficace în popularizarea monumentelor, a locurilor de mare însemnătate din viața și lupta poporului nostru și a personalităților care, contopindu-se cu năzuințele țării, au contribuit la propășirea și dezvoltarea ei. Apariția primelor lucrări, *Mărășești — 1917* de Radu Valentin, *Pe o stîncă neagră* de Nedic Lemnaru și

Curtea de Argeș de Neagoe Manole, *Albă-Lulia* a istoricului Horia Ursu, ne îndreptățește să credem că scopul pe care și l-a propus Editura tineretului va fi pe deplin realizat și că lucrările ce vor apare în această serie se vor bucura de aprecierea cititorilor.

Via gentium, titlul paginilor de început ale lucrării de față, ne arată că: „Împrejurările istorice au făcut ca poporul român să se nască și să se închege pe această via gentium (drumul popoarelor), de-a curmezisul suvoiuului“ (p. 6), ca apoi din împletirea armonioasă a elementelor de legendă cu cele ale cercetării științifice să ni se prezinte procesul întemeierii Țării Românești. *Basarab I, Nicolae Alexandru, Ulaicu Vodă, Mircea cel Bătrîn* sînt titlurile unor capitole, alături de altele ca *Biserica Domnească, Curtea de Argeș după 1418, Neagoe Basarab* sau *Biserica mănăstirii din Curtea de Argeș*. Referitor la unele vestigii din Curtea de Argeș, care amintesc de începuturile și dezvoltarea feudalismului la noi, autorul face unele precizări interesante, ca: „Înainte de anul 1352, acești meșteri sud-dunăreni începeau ridicarea, chiar în incinta curților domnești, a bisericii Sf. Nicolae, unul dintre cele mai vechi monumente de artă bizantină din România și singurul care printr-un concurs favorabil de împrejurări s-a păstrat aproape neschimbat pînă în zilele noastre“. (p. 49) iar despre Biserica Domnească „...este replica românească a unui gen arhitectonic care a înflorit în ultimele secole ale artei bizantine și pe care-l întâlnim în Grecia, Bulgaria și Serbia“ (p. 61).

Prin modul în care e concepută, cartea semnată de Neagoe Manole depășește cadrul unei lucrări cu caracter local, de genul ghidurilor turistice, fiind o contribuție la studiul procesului de încheare și dezvoltare a statului feudal românesc pe parcursul secolelor XIII—XV, în care domnia lui Mircea cel Bătrîn coincide cu perioada de vîrf a acestei evoluții.

G. M.

Gamow, George. *O planetă numită Pămînt*. Buc., Editura științifică, 1968. 228 p.

„Oamenii au încercat să înțeleagă lumea în care trăim încă din zorile preistoriei“ — cu aceste cuvinte își începe autorul cartea despre planeta noastră.

Pe lângă valoroase lucrări de fizică, George Gamow s-a impus astăzi ca unul dintre cei mai prestigioși popularizatori ai științei. Este un fenomen destul de rar, cînd un savant de renume se consacră cu dăruire nobile misiuni de a împărtăși marelui pu-

blic, cu un remarcabil talent literar și rigoare științifică desăvîrșită, probleme complexe ale științei.

O planetă numită Pămînt — care va fi urmată în curînd de *O stea numită Soare* — este tocmai o astfel de sinteză a cunoștințelor despre planeta pe care locuim. Această frescă științifică pornește de la ceea ce știm azi despre nașterea Pămîntului, trecînd în revistă principalele teorii despre originea sistemului planetar, de la cunoscuta ipoteză Kant-Laplace pînă la teoria lui von Weizsäcker și modificările cele mai recente ce i-au fost aduse.

Satelitul nostru natural, Luna, este tratat într-un capitol separat, urmat apoi de o succintă descriere a celorlalte planete ale sistemului solar. Autorul pune sub semnul întrebării ipotezele privind existența unor forme evaluate de viață pe aceste lumi extra-terestre.

Tratarea subiectului propriu-zis al cărții începe cu „interiorul“ Pămîntului. Din interesanta desfășurare a datelor geofizice, cititorul face cunoștință cu structura scoarței terestre, cu mecanismul seismelor și cu contribuția pe care a adus-o seismologia la studiul zonelor mai adînci și al nucleului de fier al planetei. Din interiorul Terrei suim pe suprafața ei, pentru a lua cunoștință cu istoria sa frămîntată — la propriu și la figurat —, cu modificările pe care le-a suferit relieful în decursul celor circa 5 miliarde de ani de existență pînă azi. După o expunere a fenomenelor de eroziune și sedimentare, a mișcărilor de ridicare și coborîre a scoarței, acest capitol ne prezintă filmul orogenezei, de-a lungul marilor perioade orogenice pînă la cea laramică, cea mai „recentă“, datînd „numai“ de 70 de milioane ani, și care continuă și azi.

Pămîntul nostru este în același timp fundul vastului ocean aerian care înconjoară planeta. Autorul ne face cunoscută structura troposferei, descrie curenții de aer, ciclonii și anticiclonii, și expune istoria climei terestre. Urcăm apoi în stratosferă și de aici în ionosferă, făcînd cunoștință cu natura petelor solare și cu zonele de radiații Van Allen, descoperite în ultimii ani datorită contorilor de particule instalate pe rachetele cosmice.

Coborîm iar pe Pămînt și sîntem puși în contact cu marele „mister“ al naturii și originii vieții. Recentele succese ale biologiei au adus omeniirea în pragul dezlegării multor „mistere“ anterioare. Întinsele studii asupra proteinelor și acizilor nucleici au permis dezvăluirea multiplilor aspecte ale eredității și perpetuării speciilor, conducînd la ipoteze fecunde cu privire la originea vieții pe planeta noastră. Natura a lucrat miliarde de ani pentru a produce din molecule organice simple organisme atît de complexe cum este omul. Succintă, dar sugestivă, este

evocarea procesului evoluției vieții pe pământ, care oferă o viziune optimistă asupra perspectivei speciei umane, în contextul exploziei demografice contemporane și al progresului științifico-tehnic actual.

Cartea se încheie cu un capitol intitulat sugestiv *Viitorul Pământului*. Previziunile „pe termen scurt” întrevăd repetarea continuă a ciclurilor orogene anterioare. Sub acțiunea factorilor de eroziune, munții de azi vor dispărea, continentele vor deveni netede, mlăștinoase și acoperite cu mări de mică adâncime. Apoi alte mișcări tectonice vor genera alte masive muntoase și ciclul va fi reluat, la infinit. Clima Pământului, aflată în ultimul timp în continuă încălzire, va continua să se încălzească probabil încă 20 000 de ani. Apoi se va produce o schimbare radicală și vom avea o perioadă de glaciațiune, mase de ghețuri pornind de la nord spre sud. O nouă perioadă lungă de încălzire va topi ghețurile, iar peste vreo 900 000 de ani va veni o nouă glaciațiune etc.

Viitorul planetei noastre este legat de destinul Soarelui, întrucât tot ce se petrece pe Pământ depinde de energia radiațiilor solare. Durata vieții Soarelui a fost stabilită cu aproximație la cca 10 miliarde, astrul aflându-se azi la „vârsta” de 5 miliarde ani. Se presupune că peste 5 miliarde de ani conținutul de hidrogen al Soarelui se va epuiza, „focul nuclear” se va răspîndi spre involușurile exterioare, corpul său se va mări, iar cantitatea de lumină și căldură radiată va crește considerabil. În expansiunea sa, Soarele va înghiți planetele Mercur și Venus și chiar dacă se va apropia numai de Pământ — fără să-l înghiță — oceanele vor intra în fierbere, iar rocile de la suprafață se vor încinge. Acest proces de expansiune va fi destul de „rapid” cam vreo... 100 milioane de ani! Va fi perioada de agonie a astrului, când căldura degajată de puternice explozii va topi toate planetele, cu care a trăit „în pace” timp de 10 miliarde de ani. Peste ceea ce va rămîne se va întinde temperatura glacială a spațiilor interstelare.

Să nu uităm însă, că toate aceste previziuni apocaliptice sînt calculate pe baza cronologiei geologice și astronomice, față de care istoria noastră umană nu e decât o clipă trecătoare...

I. P.

Arghezi, Tudor. Scrieri. Vol. 19. Buc., Editura pentru literatură, 1968, 274 p.

Continuînd seria pamfletelor în proză, sub titlul *Profiluri*, volumul 19 din *Scrieri* reunește portrete satirice de mare virulență. Publicate de-a lungul anilor, pe un parcurs destul de întins (*Adversarii* cu care se deschide cantea datează din preajma pri-

mului război mondial — 1916 —, iar tabletele ultime sînt scrise în timpul celui de-al doilea război mondial — 1943), critica este la fel de acută și necruțătoare, dezlanțuirea la fel de puternică, în fiecare dintre ele. Majoritatea conturează figurile politicianilor burghezi și ale înalților slujbași ai aparatului de stat sau surprind mecanismul de gândire al profitorilor și al afaceriștilor. Astfel se încheagă un tablou vibrant, aproape complet, al reprezentanților regimului capitalist în perioada dintre cele două războaie.

Debutul lui Tudor Arghezi pe tărîmul pamfletului are loc în atmosfera grupului socialist de la *Facla* la începutul secolului XX, cînd ecourile singerosului 1907 răsuna în inimile tuturor oamenilor cinștiți, făcîndu-i să cunoască, sub masca aparențelor legalității, adevărata față a societății înconjurătoare. Trezirea la realitatea crudă a tînrului plin de vise umanitare apare în *Omul-om și neomul* unde prozatorul afirmă: „Omul se naște idealist și naiv, cu o părere bună despre semenii”. Parafrazînd considerațiile lui Rousseau despre omul care se naște bun dar pe care societatea îl corupe, Arghezi urmărește cum treptat încrederea în lume se transformă într-o amară dezamăgire. Ca atînsă de o baghetă magică „într-o zi de fantezie ironică natura zămislea mirezmele, putreziciunea, muștele, viermele, ciupercile veninoase și fierea”.

După cum observă Șerban Cioculescu în *Caracterul inovator al prozei argheziene*, nonconformismul lui Arghezi este profund și se manifestă pe o arie foarte cuprînzătoare, chiar de la primele începuturi ale publicisticii. „Era, spune criticul literar, un fapt de bună seamă de formație socială, adîncit în însăși structura psihică”¹⁾ Tabletele și apoi biletele de papagal traduc cu o vervă verbală neîntrecută această atitudine acuzatoare la adresa multiplelor aspecte ale unei nedrepte orînduirii. Luarea de poziție e cea a pontretistului în care îl recunoaștem pe fidelul cititor al lui La Bruyère. Dealtfel pînă tîrziu în *Stihuri pestrițe* se simte influența *Caracterelor* ca, de pildă, în fabula *Biblioteca*. Dar tonul măsurat este înlocuit de batjocura suculentă care crește ca o avalanșă. Profilurile sînt uneori clasice cum se-nfățișează licheaua din *O ființă buclușă*. De cele mai multe ori însă, fixate în timp și spațiu, ele dezvoltă tipuri caragialești. Vardistul din *Al de face așa* ni-l amintește pe Pristanda, în *Un altoi* întîlnim exemplarul cosmopolit disprețuitor a tot ce e național, iar în *Dialog jubiliar* avem de-a face cu un oportunist de soiul lui Cațavencu sau Agamiță Dandanache, căruia nevasta îi spune: „— Ai parcurs o carieră strălucită. Ai făcut ce-ai făcut și te-ai distins ou toate stăpîninile”. Pînă și vorbăria politică goală

¹⁾ Cioculescu, Șerban. *Varietăți critice*. Buc. Editura pentru literatură, 1966, p. 416.

a micilor burghezi din *Situațiune* sau *O lacună* este reluată cu causticitate în *Un om providențial* unde proprietarul de hotel nu doarme noaptea îngrijorat de soarta țării. Argezi subliniază în finalul acestui profil momentul de pătrundere în mânăile mărginite a sloganelor fasciste. Încă din anii 1928—1929, opoziția violentă a pamfletului față de simpatizantii fascismului se manifestă deschis cu deosebită vehemență. Opinia publică este injurioasă față de *Dr. Constant*, filozoful care se consideră partizanul „imperului dictatorial” și-l disprețuiește precum meriță. Asemenea portrete anunță îndelungata trajectorie a rezistenței antihitleriste a scriitorului care va culmina cu pamfletul *Baroane*.

În galeria de profile din prezentul volum, demnitatea statului capitalist își iau cu solemnitate locul în primire, vădindu-și demagogia găunoasă, necinstea și lipsa de scrupule. Ministrul din *Despărțire* este specimenul cel mai frecvent al cîrdășiei burghezo-moșiorești, adus periodic la cirna țării de morișca electorală. Flancați de slugile lor administrative (*Șeful de cabinet*), de diverși trepăduși (*Valetul artist*), de afaceriști verofi (*Scrisoare politică scurtă*), oamenii de stat participă la *Comedia minciunii* ca niște uriașe marionete. Trăsăturile tipice sînt evidențiate în culorile grase ale putrefacției, situînd personajele într-un regn subuman. După cum remarcă Ov. S. Crohmălniceanu, Argezi „urmărește o descalificare de speță și caută în consecință să asocieze cu ignobilul tot ce ține de personajul propus batjocurii. Fizicul, gesturile, hainele lui capătă astfel un aer respingător”²⁾. Adecsa zeflemeaua trece de limitele realului și atinge un monstruos hiperbolic, fantastic. „Năpîrca”, „vinăță”, (...) „cu capete multe”, se asemănă cu fioroasele întruchipări de groază ale basmului. Tot de domeniul folcloric aparțin figuri ca a lui Tîndală din *Mecanica lui Tîndală*, avînd aceleași caracteristici ca cele din creația populară dar reliefate în condițiile vieții citadine moderne. Agresivitatea atacurilor împotriva orînduirii capitaliste din *Profile* are la bază credința în posibilitatea unor schimbări viitoare. În *Săracul Popescu*, omagiul adus subalternului capabil, hărțuit și nerăsplătit de un regim unde domnește lenea și prostia fudulă se încheie cu îndemnul: „Anima sus Popescule, Populescule de la Jii, de la Olt, de pe Ialomița, de pe Siret, de dincoace și de dincolo, și de pe toată Dunărea lată”. Și speranța în mai bine izbucnește combativ și profetic în amenințarea din finalul pamfletului *Năpîrca*, publicat în plină conflagrație mondială, în 1943. „Ți-a sunat ceasul, năpîrca. Al ascultă? A bătut ceasul tău din cimitir”.

Sanda R.

Giobanu, Mircea. *Martorii*. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 215 p.

Proza lui Mircea Giobanu — după cum constata și critica la apariția romanului *Martorii* — descinde din noul roman francez, mai ales din modalitățile și atmosfera cărților lui Alain Robbe-Grillet, avînd în același timp certe înrudiri cu Camil Petrescu (*Patul lui Procust*) sau cu Mateiu Caragiale (*Craii de Curtea Veche*).

Martorii este un roman căutare: fără a fi vorba de obținerea unor rezultate, el își extrage sensurile din însăși acțiunea de a căuta. Subiectul — deși firul epic este foarte redus — este generat de dispariția Domnului (...) autorul *Luptei cu lucrurile*, (carte ce reconstituie momentul în care tatăl scriitorului luptase cu moartea) pe care mai nimeni nu o va citi. Anchetatorul vrea să lămurească condițiile dispariției: ia contact cu familia, cu prietenii, cu cunoscuții eroului. În acest context, mărturiile vor alcătui de fapt substanța romanului: fiecare din martori își mărturisește viața, momentele legate de viața celui plecat, influența lui. La rîndul lor, depozițiile sînt mereu întrerupte și comentate de relatarea vicii reale pe care anchetatorul o trăiește atins și el de un maladiu din raporturile cu martorii. Depozițiile sînt însă travestiri ale obsesiilor subconștiente ale unui individ cu o copilărie chinuită de complexe, cu iubiri josnice duse pînă la crimă, cu prietenii în care simpatia e urmată de invidie. Personajul acesta suferă din pricina promiscuității, a unei lipse de ordine: oameni foarte diferiți sînt obligați să trăiască alături, viața devenind insuportabilă. Astfel „martorul” poate fi omul alături de care trăiești, existența devenind un proces de adaptare.

Martorii descoperă o parte urîtă a existenței, de unde suferința și oboseala personajelor. Animalitatea e prezentă: Paula alături de părinții ei e întruparea ei concrotă. Alte personaje își reduc viața numai la impulsuri. În același timp, autorul urmărește stările sufletești tulburi produse de anumite refuzări.

Romanul lui Mircea Giobanu se înscrie printre acele cărți care ne dezvăluie o suferință generală trăită de mai mulți, despre acel „rău al veacului”, refuzarea fiind singurul remediu al lor.

Martorii impune un prozator talentat cu predilecție spre stări de spirit și avînt spre teritoriul lirismului.

P. A.

²⁾ Crohmălniceanu S. Ov. *Tudor Argezi*, Buc., Editura pentru literatură, 1960, p. 253.

COTAREA PUBLICAȚIILOR ȘI CATALOGUL TOPOGRAFIC (IV)

Cotarea pe formate

Catalogul topografic*) cuprinde descrierea publicațiilor unei biblioteci în ordinea locului pe care acestea îl ocupă în depozite.

Multă vreme, catalogul topografic s-a confundat cu inventarul, existând un singur opis de control ce îndeplinea de fapt două funcții. Literatura biblioteconomică menționează că primul catalog topografic independent a fost alcătuit în secolul al XVII-lea în Germania. O dată cu creșterea fondurilor și prin adoptarea pe scară largă a sistemului de cotare pe formate, necesitatea catalogului topografic s-a făcut din ce în ce mai simțită, pentru ca astăzi să nu mai lipsească din nici o bibliotecă mare, organizată conform principiilor biblioteconomice moderne. Potrivit definiției cataloagelor de bibliotecă, catalogul topografic este o enumerare atocuprinzătoare a publicațiilor păstrate într-o bibliotecă, fiind alcătuit după un plan prestabilit și cuprinzând fișele tuturor publicațiilor, fișe intercalate în ordinea strictă a cotelor; scopul lui este de a face cunoscut întregul fond al bibliotecii, așa cum este așezat acesta în depozite, și de a înlesni regăsirea publicațiilor. Făcând parte din sistemul de cataloage al bibliotecilor, catalogul topografic se caracterizează în ansamblul acestuia ca fiind un *catalog general* — oglindind întreg fondul; *principal* — constituind, alături de catalogul alfabetic, evidența cea mai completă a bibliotecii; *intern* sau *de serviciu* — fiind folosit numai de către lucrătorii bibliotecii.

Catalogul topografic răspunde la următoarele întrebări:

— Ce publicație este catalogată la o anumită cotă.

— Ce carte se găsește în depozit la fiecare poziție în parte (autor, titlu, volume, exemplare, anex, suplimente, numere de periodice etc.).

— Ce numere de inventar corespund fiecărei cote.

*) În grecește: topos = loc și grapho = scriș.

— Ce publicații lipsesc, când ele nu se găsesc în raft.

— Cărui fond (de bază, special, secția pentru copii etc.) îi aparține fiecare publicație.

— Cite titluri posedă biblioteca, în total și pe diferite fonduri.

Asemenea celorlalte cataloage de bibliotecă, catalogul topografic trebuie să se întemeieze pe principiile științifice — aceleași care stau la baza sistemului de cotare respectiv; trebuie să fie executat după reguli stricte și uniforme; trebuie să se dezvolte în același ritm cu creșterea fondurilor bibliotecii, să oglindească întregul fond al acesteia, adică să fie complet și întotdeauna ținut la zi. Când fondul se subdivide, catalogul topografic trebuie să se împartă și el pe fonduri separate; când o publicație își schimbă locul în depozit, schimbarea trebuie să se opereze concomitent și în catalogul topografic. Numărul cataloagelor topografice ce se pot întocmi într-o bibliotecă variază în raport cu diferențele fonduri ale bibliotecii: fondul de bază (cărți și periodice), fonduri auxiliare, speciale etc. În Biblioteca „V. I. Lenin” din Moscova, fiecare fond are un catalog topografic deosebit, iar catalogul topografic principal le centralizează pe toate.

Organizarea catalogului topografic este absolut necesară pentru acele fonduri a căror așezare este independentă de catalogul sistematic, de cel alfabetic, de cadrul metodic — adică pentru fondurile de bază, păstrate în depozite închise, așezate pe formate, minuite prin intermediul lucrătorilor din bibliotecă.

Există registre topografice și cataloage topografice. O simplă înregistrare topografică a publicațiilor se poate face într-un registru topografic; alcătuirea unui catalog topografic însă se face pe fișe, anume redactate, clasate și intercalate, așa cum se procedează pentru alcătuirea oricărui alt catalog de bibliotecă.

Dintre avantajele alcătuirii pe fișe a catalogului topografic subliniem: mobilitatea; posibilitatea de completare, de adăugare la aceeași cotă a volumelor sau a exemplarelor primite ulterior; posibilitatea de confruntare cu registrul inventar și de verificare expeditivă a depozitelor; controlul existenței fișelor principale în celelalte cataloage etc.

1. Redactarea fișelor topografice

Catalogul topografic se alcătuește pe fișe de format internațional (75×125 mm).

Fișele topografice trebuie să cuprindă:

— Pe recto fișei — descrierea prescurtată a publicației, cu datele esențiale pentru identificarea publicației și care să corespundă descrierii de pe fișa principală din celelalte cataloage ale bibliotecii: autorul (sau titlul în cazul operelor anonime), titlul, volumul, ediția, datele de apariție, paginația; cota, în colțul din dreapta, sus, al fișei:

Creangă, Ion II 88240
 Povești, amintiri, povestiri. Ediția
 a II-a. București, Editura pentru literatură, 1967.
 XXX + 346 p.

— Pe verso fișei, întoarsă cu perforația în sus — numărul de inventar: când sînt mai multe exemplare, deci mai multe numere de inventar, ele se scriu unul deasupra celuilalt, de jos în sus, în ordine desorescîndă; în cazul redistribuirii dubletelor, se va menționa în dreptul numărului de inventar noua destinație a exemplarului (Filiază, Secția de copii, depozit de rezervă etc.):

8115 Secția pentru copii

2246

2247

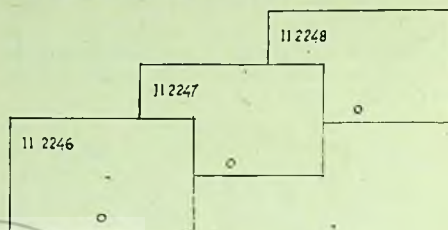
Cînd se descriu publicații în mai multe volume, înaintea fiecărui număr de inventar se specifică numărul de ordine al volumului respectiv:

Vol. 24001.

Vol. 13526

2. Clasarea fișelor topografice

Fișele topografice se clasează pe formate și apoi în ordinea crescîndă a numerelor din fiecare format, urmărind să nu rămîină goluri, să nu se suprapună numerotarea, să nu se contunde formatele:

3. Intercalarea fișelor topografice

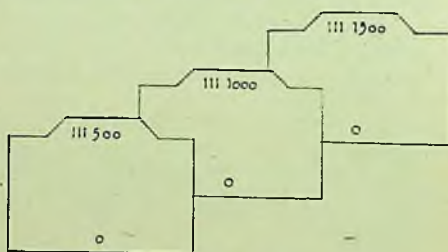
Fișele topografice se intercalează în cutiile fișierului topografic imediat după cotarea fiecărei parțide de cărți sau de periodice. Pentru fiecare format se rezervă o serie de cutii, în raport cu ritmul de creștere a numărului de fișe; proporțiile rămîn aceleași ca cele arătate în legătură cu rezervarea spațiului pe rafturi*).

În mod curent, grupa de fișe care se introduce în catalog marchează limita la care s-a ajuns în cotele de fiecare format, paralel cu creșterea fondurilor în depozite.

În cazul cotelor rezervate, intercalarea se face cu multă atenție, pentru a nu se producă încurcături care să necesite apoi schimbări de cote sau recotări.

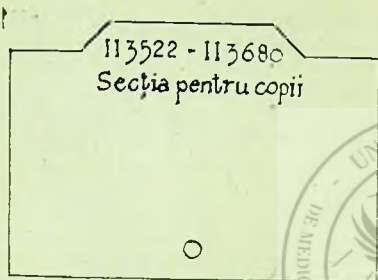
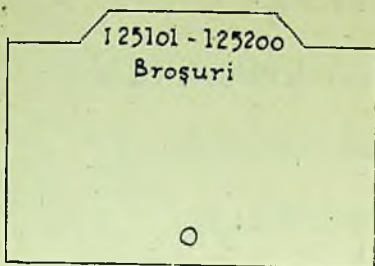
Pentru precizia așezării și facilitarea căutării în catalog, se recomandă folosirea fișelor divizionare pe bază de cifre.

Fișele divizionare pot marca grupe de cîte 500 sau 1 000 de poziții:

*) Vezi Tenea, Ecaterina. *Cotarea publicațiilor* (III). În: *Revista bibliotecilor*, 22, nr. 1, Ian., 1969, p. 62—65.

Cu ajutorul fișelor divizionare se pot delimita cotele rezervate (cifra de început și de sfârșit, cu explicația necesară), sau eventualele transferuri de publicații cu caracter temporar etc.

Insistăm asupra faptului că numai prin catalogul topografic și datorită mobilității lui este posibilă o verificare rapidă a fondurilor; publicațiile și fișele se succed în aceeași ordine și se pot confrunta ușor, fără a se întrerupe activitatea bibliotecii.

Semnalam, în încheiere, că în perspectiva de viitor a muncii de bibliotecă, introducerea noului sistem al indexării coordonate precunizează o cotă formată numai din cifre arabe și recomandă cote comune pentru categorii de publicații; aceasta, pentru ca documentele să se grupeze cât mai multe în același loc, iar numerele de cotă să fie cât mai mici, pentru a fi mai ușor pretabile la mecanizare.

Din cele expuse de noi cu privire la cotarea publicațiilor, se desprinde o constatare care este în același timp și o apreciere: bunul mers al activității în bibliotecă depinde în bună măsură de felul cum sînt concepute, planificate și realizate așezarea și cotarea publicațiilor. Sistemele pe care le-am examinat sînt cele de bază; ele pot fi mereu îmbunătățite și multiplicare prin felurite combinații între ele, prin noi căutări, prin noi experiențe; ele pot fi perfecționate prin procedee și tehnici noi, corespunzătoare dezvoltării explozive a vieții contemporane, în al cărui ritm bibliotecile sînt datoare să se încadreze.

Ecaterina TENEA

Bibliografie

Pentru a se înlătura confuziile care încă mai stăruie în ceea ce privește funcțiile pe care le îndeplinește catalogul topografic și registrul inventar, trebuie să se aibă în vedere următoarele:

— Catalogul topografic arată cîte *titluri* are biblioteca; registrul inventar arată cîte *unități* are biblioteca.

— Catalogul topografic oglindește *ășezarea* fondului în depozite; registrul inventar oglindește *mărimea* fondului.

— Catalogul topografic înregistrează la aceeași cotă mai multe unități, toate volumele și toate exemplarele aceleiași lucrări; în registrul inventar sînt consemnate publicațiile individual, unitate cu unitate, astfel încît volumele și exemplarele unei sorieri primesc numere de înregistrare diferite, sînt distanțate între ele după data intrării lor în bibliotecă.

— Catalogul topografic este mobil, se poate modifica în funcție de schimbările intervenite în depozite sau în repartizarea fondurilor; registrul inventar nu se poate modifica. Pe cînd primul este un instrument de lucru, cel de-al doilea este un document.

Academia Română. *Instrucțiuni provizorii pentru funcționarea serviciilor*. Buc., 1940.

Accesul liber la rafturile bibliotecilor. *Teorie și practică*, Buc., 1960.

Bach Ch. H., Odon y. *Petit guide du bibliothécaire*. Paris, 1952.

Cim, A. *Le livre. 2. Fabrication. Papier. Format. Impression*. Paris, 1906.

Crozet, L. *Manuel pratique du bibliothécaire*. Paris, 1937.

Kleine Bibliothekskunde, Leipzig, 1963.

Kunze, H. *Grundzüge der Bibliothekslehre*. Leipzig, 1966.

Lupu, A. *Sistematizarea și așezarea colecțiilor*. In: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 9, sep 1968, p. 573-576 și nr. 10, oct 1968, p. 637 — cop. III.

Masson, A. et Salvan, P. *Les bibliothèques*. Paris, 1963.

Otlet, P. et Wouters, L. *Manuel de la bibliothèque publique*. Bruxelles, 1929.

Rally, G. E. *Catalogarea*. In: „*Revista bibliotecilor*”, 20, nr. 6, 8-12/1967.

Sallai, I. és Sebestyén, G. A. *Könyvtáros Kézikönyve*. Budapest, 1965.

Schema așezării publicațiilor în sălile cu acces liber al cititorilor din bibliotecile publice mici. Buc., 1966.

Seniuc, M. și Corvătescu, A. *Clasificarea zecimală și organizarea catalogului sistematic*. In: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 1-8/1968.

Tabele de autori. (Anexa la Clasificarea zecimală). Buc., 1952.

Tabela prescurtată pentru așezarea cărților în rafturile bibliotecilor. (Anexa la Clasificarea zecimală). Buc., 1952.

SUGESTII PRIVIND REAMENAJAREA BIBLIOTECII COMUNALE DIN VAMA

În urma publicării articolului *Sfaturi privind amenajarea interioară a bibliotecilor*, în nr. 8, aug. 1968 al revistei noastre¹⁾ redacția a primit unele cereri de consultații privind aplicarea principiilor expuse în acest articol la condițiile diferitelor biblioteci.

În schițele alăturate ne propunem să exemplificăm cum se poate reamenaja localul bibliotecii comunale din Vama, județul Suceava, astfel încât acesta să corespundă funcțional cerințelor unei biblioteci publice cu acces liber la raft. Biblioteca comunală posedă un fond de 14 500 de volume; a înscris anul trecut 1 500 de cititori, realizând o frecvență zilnică de 40—50 de cititori. Sala de lectură a fost folosită mai ales de copii și tineri. Dispunerea actuală a mobilierului e prezentată în planul nr. 1. După cum se remarcă, spațiul cel mai important este rezervat sălii de lectură unde cititorii n-au acces liber la publicații, acestea

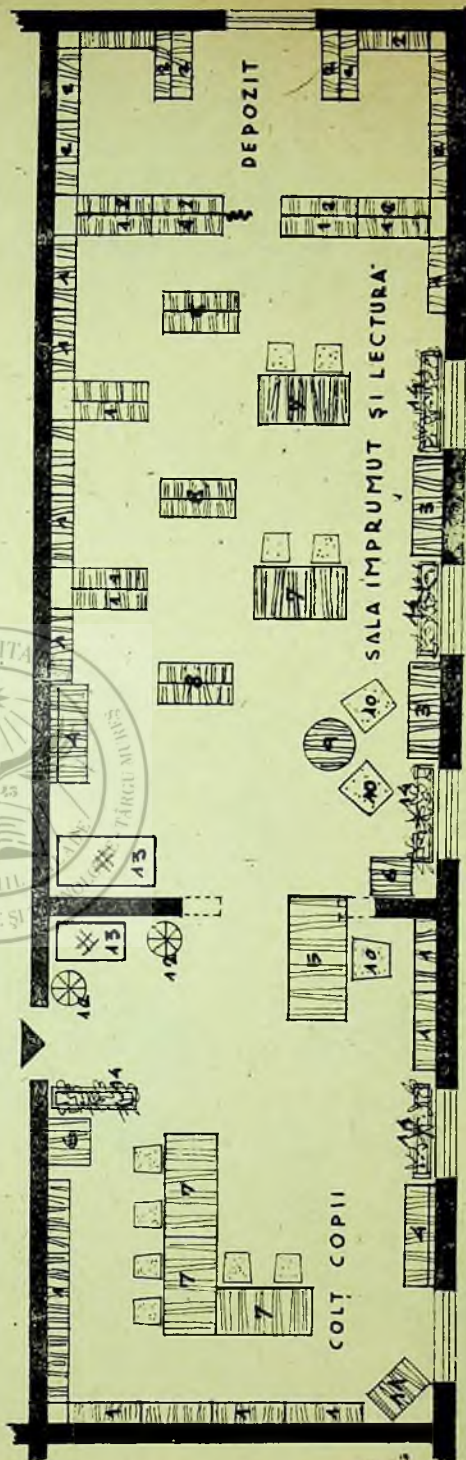
Schița nr. 1.

Situația existentă: 1) Rafturi pentru cărți; 2) Masa bibliotecarului; 3) Masa pentru radio; 4) Fișier; 5) Dulapuri pentru cărți; 6) Panou cu cărți; 7) Masă pentru colecțiile de ziare; 8) Mese de lectură.

¹⁾ Vezi schițele publicate în *Revista bibliotecilor* din anul 1967 și 1968.

fiind păstrate în dulapuri. Fondul expus în rafturi se află în spatele mesei bibliotecarei. Lungimea totală a rafturilor și a dulapurilor este de 16 m, iar a polițelor 96 m, cu totul insuficientă pentru expunerea fondului bibliotecii. Mobilierul, după cum se vede din schiță, este dispersat, circuitul funcțional fiind greu de realizat.

În propunerea noastră de reamenajare, prezentată în planul nr. 2 și schița alăturată, am urmărit, în primul rând, sporirea spațiului de depozitare, atât în zona cu acces liber la raft, cât și la rezerve. Deoarece biblioteca nu dispune de o încăpere pentru depozit, am separat, cu mobilier, un spațiu pentru depozitarea dubletelor și a fondului de rezervă pentru circulația în filiale. Lungimea polițelor în noua amenajare totalizează 350 m, în cele 37 de rafturi simple — înalte și 8 rafturi duble-joase. S-a amenajat un spațiu pentru copii, asigurându-se mai multe locuri de lectură pentru aceștia. Prin lărgirea deschiderii între cele două săli va deveni posibilă aranjarea mesei bibliotecarei într-o poziție cheie, la intersecția zonei pentru adulți cu aceea pentru copii, oferind posibilitatea supravegherii celor două săli și, totodată, a controlului intrării și ieșirii cititorilor.

Schița nr. 2.

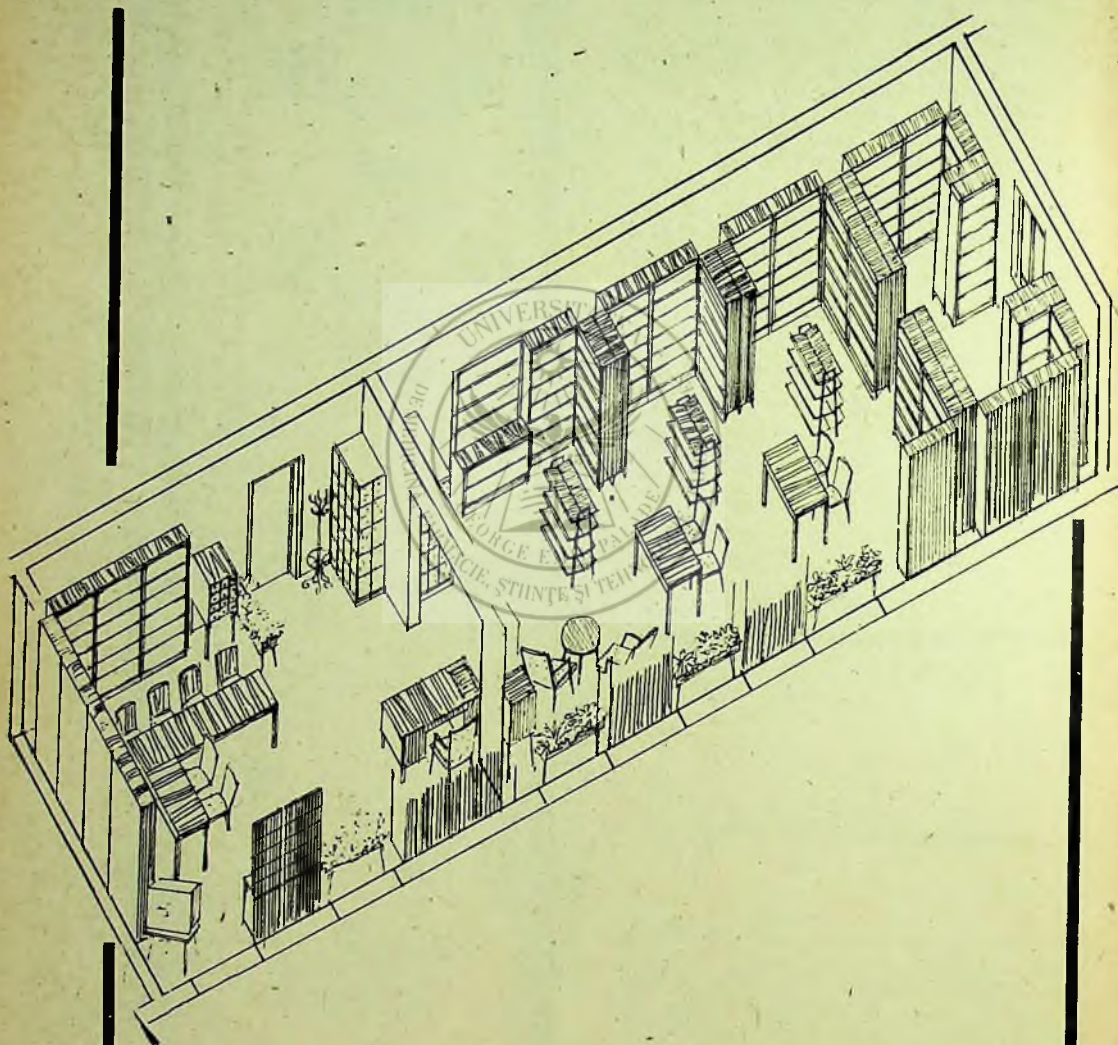
Propuneri de reamenajare: 1) Rafturi înalte de cărți, cu acces liber; 2) Rafturi de depozit de cărți; 3) Rafturi cu periodică; 4) Panou cu noutăți; 5) Masa bibliotecarului; 6) Fișier; 7) Masă de lectură; 8) Rafturi joase, duble, cu acces liber; 9) Măsuță; 10) Scaun cu brațe; 11) Masă pentru televizor; 12) Cuior; 13) Sobă; 14) Jardinieră pentru flori.

Piese de mobilier prezentate în schiță au fost în cea mai mare parte desenate de noi în numerele anterioare ale revistei²⁾. Mesele de lectură pot fi cele existente în momentul de față în bibliotecă. În spațiul rezervat depozitului să fie utilizate, eventual, rafturile și dulapurile existente, urmărind să se procure mobilier nou pentru spațiul destinat accesului liber la raft. Jardinierile de sub ferestre formează un decor plăcut și corespund pasiunii pentru flori a tovarăsei Ștefania Lanescu, bibliotecara din Vama.

În privința altor elemente de decor, a iluminatului și a sugestiilor cromatice se găsesc indicații în articolul *Sfaturi privind amenajarea interioară a bibliotecilor* (*Revista bibliotecilor*, 21, nr. 8, aug 1968, p. 507—512).

În numerele următoare vom publica și alte exemple concrete de amenajare. Bibliotecarii care doresc consultații pe această temă sint rugați să trimită redacției planul actual de amenajare al bibliotecii respective.

arh. Vasile RADO

Vedere de ansamblu

MIRCEA TOMESCU

1916 — 1969

La 7 februarie a încetat din viață conf. univ. Mircea Tomescu, directorul Bibliotecii Centrale Universitare din București. Moartea sa fulgerătoare constituie o grea pierdere pentru bibliologia românească.

Mircea Tomescu s-a născut în satul Aluniș din județul Olt, la 18 septembrie 1916, într-o familie de țărani săraci. Cu ani în urmă, între 1940 și 1944, avea să elaboreze mai multe studii referitoare la graiul și folclorul ținutului natal. Studiile secundare le-a urmat la Slatina, la liceul „Radu Greceanu”. În anul 1938 s-a înscris la Facultatea de litere și filozofie a Universității din București, urmînd cursurile de istorie a literaturii române și participînd cu pasiune la seminarul de literatură română veche condus de profesorul N. Cartoian. La cercul de studii bibliologice, organizat de profesorul N. Georgescu-Tistu în cadrul docenței de bibliologie din Facultatea de litere și filozofie, Mircea Tomescu și-a valorificat primele contribuții în acest domeniu. Atras cu deosebire de știința cărții, paralel cu Facultatea de litere și filozofie, frecventează cursurile Școlii de arhivistică, institut de învățămînt de grad universitar, care avea și o secție de bibliologie, obținînd, alături de licență în filologie modernă, și diploma de absolvire a acestui institut.

În perioada studiilor, Mircea Tomescu întreprinde cercetări de istoria cărții, elaborează bibliografii pe care le publică în unele din revistele de prestigiu ale vremii: Convorbiri literare, Preocupări literare, Arhivele Olteniei, Scriptorum, Hrisovul etc.

Încă din 1940 funcționează ca bibliotecar la Școala de Arhivistică și la alte biblioteci din București iar din 1950 ocupă funcții de răspundere în cadrul Direcției bibliotecilor.

În această calitate, Mircea Tomescu a avut o contribuție de seamă în elaborarea normativelor și a materialelor de îndrumare privind organizarea rețelei bibliotecilor publice din țara noastră și în coordonarea noului sistem al bibliotecilor socialiste. Din 1956 este numit în funcția de

director-adjunct științific al Bibliotecii Centrale de Stat, participînd cu toată priceperea la consolidarea acestei importante instituții, iar din 1963 devine director al Bibliotecii Centrale Universitare din București. În această ultimă funcție, Mircea Tomescu desfășoară o vastă activitate organizatorică și științifică, contribuind, în fruntea unui colectiv unit și devotat, la ridicarea prestigiului bibliotecii și la lărgirea sferei sale de activitate. În toți acești ani continuă să desfășoare o muncă asiduă de cercetare în domeniul bibliologic. Între lucrările sale amintim: Manualul bibliotecarului sindical (editat în 1952 și 1956); Manualul bibliotecarului căminului cultural (1957); Reguli pentru descrierea publicațiilor (1958, în colaborare); Calendarele românești 1733-1830. Studiu și bibliografie (1957); Ghidul bibliotecilor din R.P.R. (1958, în colaborare); Istoria cărții românești. De la începuturi pînă la 1918. (1963). De la înființarea Revistei bibliotecilor (Călușua bibliotecarului), a fost unul dintre colaboratorii cei mai staționari și membru în colegiul de redacție. În calitate de profesor la Școala tehnică de bibliotecari, apoi ca lector și conferențiar universitar la Facultatea de limbă și literatură română a Universității din București (cursuri de biblioteconomie, bibliografie și istoria cărții) aduce o contribuție de seamă la formarea noii generații de bibliotecari.

Mircea Tomescu a fost un activist neobosit pe tărîmul muncii profesionale și științifice în breasla noastră, fiind unul din membrii fondatori ai Asociației bibliotecarilor din R.S. România, din al cărui birou de conducere a făcut parte. Personalitate de prestigiu a mișcării noastre profesionale, Mircea Tomescu a reprezentat Asociația bibliotecarilor la diferite reuniuni internaționale, colaborînd adesea la publicațiile de specialitate de peste hotare.

Prin încetarea din viață a lui Mircea Tomescu, corpul bibliotecarilor din România pierde un muncitor neobosit, un cercetător pasionat, un conducător de prestigiu.

106

В Н О М Е Р Е

Петре БЪРБУЛЕСКУ: <i>Социально-педагогические координаты функции современной библиотеки</i>	69	ришние трансилванские печатные книги	97
ФЮЛЕП Геца: <i>Вклад в определение психологических и социологических факторов в процессе информации.</i>	72	Г. ХЫНКУ: <i>Экслибрис Николая Вакереску</i>	102
Дополнения и добавки к сваро-румынской библиографии: Д. М. ПЭПУРИКЭ: <i>Листки из коллекции Государственной Центральной Библиотеки</i> ; Георге ПЫРНУЦЭ: <i>„Уроки и наставления” Николая Николау</i> ; А. ДАНКАНИЧ: <i>Ста-</i>		Еудженя ШТЕФАН: <i>Закон о библиотеках в Польской Народной Республике</i>	104
		Валентина ПОПОВИЧ: <i>Н. К. Крупская: 100 летие со дня рождения</i>	108
		Шербан АНДРОНЕСКУ: <i>Кирилл/Константин — филовоф. 1100-летие со дня смерти</i>	111

EXTRAIT DU SOMMAIRE

SUMMARY

Petre BĂRBULESCU: <i>Coordonnées socio-pédagogiques concernant la fonction de la bibliothèques dans le monde contemporain</i>	69	Petre BARBULESCU: <i>Sociological and Pedagogical Outlines Concerning the Libraries' Function in the Contemporary World</i>	69
FULOP Geza: <i>Contribution à la détermination des facteurs psychologiques et sociologiques dans le procès d'information</i>	72	FULOP Geza: <i>Contribution to Determine the Psychological and Sociological Factors in the Information System</i>	72
Compléments et additions à la bibliographie roumaine ancienne (D. M. Păpurică: <i>Feuilles volantes des collections de la Bibliothèque Centrale d'État</i> ; Gheorghe Părnuță: <i>„Les conseils et les exortations” de Nicolae Nicolau</i> ; A. Dankanits: <i>Vieilles publications transylvaines</i>)	97	Supplements and Addings to the Ancient Romanian Bibliography (D. M. PAPURICA: <i>Loose Leaves from the State Central Library's Collections</i> ; Gheorghe Părnuță: <i>Nicolai Nicolau's "Teachings and Advice"</i> ; A. Dankanits: <i>Ancient Transylvanian Printings</i>	97
G. HÂNCU: <i>L'ex-libris de Nicolae Uicărescu</i>	102	G. HÂNCU: <i>The Ex-Libris of Nicolae Uicărescu</i>	102
Eugenia ȘTEFAN: <i>La loi des bibliothèques de Pologne</i>	104	Eugenia ȘTEFAN: <i>The Libraries' Law in Poland</i>	104
Valentina POPOVICI: <i>N. K. Krupskaja. 100 ans depuis sa naissance</i>	108	Valentina POPOVICI: <i>N. K. Krupskaja. The 100th Anniversary of Her Birth</i>	108
Șerban ANDRONESCU: <i>Kiril Constantin — le philosophe. 1100 ans depuis sa mort</i>	111	Șerban ANDRONESCU: <i>Glhiril/Constantin the Philosopher. The 1100th Anniversary of His Death</i>	111

